

“Het leven zoals het niet is: porno”

Het effect van een mediawijsheidsinterventie op de relatie tussen seksueel expliciet internetmateriaal en casual seks bij adolescenten.

Hanne Kelchtermans

Masterproef aangeboden binnen de opleiding
Master in de Bedrijfscommunicatie

Promotor: Dr. L. Vandenbosch

Academiejaar 2015-2016

146 241 tekens

Samenvatting

A growing body of evidence has identified a relationship between exposure to sexually explicit material (SEM) and casual sexual behavior among adolescents and adults. As the internet has made pornography more accessible, this relation has received increasing interest in the last two decades. Furthermore, researchers are exploring ways to reduce this impact by providing education about the unrealistic representations of sex in the media. The aim of the current study is two-fold: on the one hand, this study examines the effect of adolescents' use of pornography on their sexual behavior. More specifically, we examine the impact of adolescents' exposure to sexually explicit internet material (SEIM) on their instrumental attitudes towards sex (i.e. the notion that sex is primarily physical and that physical pleasure rather than intimacy is the goal) (Peter & Valkenburg, 2010), their willingness to engage in casual sex and their experience with casual sex. On the other hand, we investigate the impact of a media literacy intervention on the link between adolescent's exposure to SEIM and their casual sexual attitudes and behavior. In order to do this research, a media literacy intervention was created by vzw Jong & Van Zin to educate adolescents about sex, body image and gender and about misleading media content. The purpose of this study is to determine whether a media literacy intervention, focused on sexual representations in mainstream media and explicit media, could decrease adolescents' instrumental attitudes towards sex and their willingness to engage in casual sex. In the long term, it would be desirable to decrease adolescents' engagement in casual sex but the current design does not allow us to explore changes in sexual behavior.

Before examining the effects of a media literacy intervention on instrumental attitudes and casual sexual behavior, this study first reviews existing literature and research relevant to this topic. A broad body of evidence of correlational and longitudinal research has suggested a causal relationship between viewing pornography and having instrumental attitudes or engaging in casual sex. To clarify, casual sex refers to sexual experiences that have occurred outside of committed, romantic relationships (Lyons, Manning, Giordano & Longmore, 2013). The design of the current study does not permit us to make assumptions about the causal nature of this relationship. Also, media literacy interventions have received increasing interest as a method to reduce the impact of unrealistic media. This technique has already seemed to be effective in a variety of topics, such as smoking and alcohol use (Austin, Pinkleton, Hust & Cohen, 2005; Piko, Balazs & Page, 2010).

The data of the current study were obtained from a pretest-posttest quasi-experiment among 85 Belgian adolescents ($M_{age} = 16,1$ years, $SD = 0,375$). The study was held among students of the fifth year of a Flemish secondary school in the second semester of 2015-2016. The study comprises two assessments (baseline and posttest) in which the students were presented a survey during class time. Two weeks after the first measurement, all participants received the media literacy intervention

‘BLOOT’ (by vzw Jong & Van Zin) during class time. Immediately after the media literacy intervention, participants were asked to complete the same survey as they did during the pretest.

The results and the discussion of this study revealed that exposure to pornography on the internet predicts adolescents’ instrumental attitudes towards sex, their willingness to have casual sex but not their actual experience with casual sex, this relation only existed before the media literacy intervention. We also observed that adolescents who had never been exposed to sexually explicit internet material report significantly less instrumental attitudes towards sex than adolescents who had watched pornography on the internet. They also reported significantly less willingness to engage in casual sex than participants who had watched SEIM. But there did not seem to be a difference in actual engagement in casual sex between adolescents who never watched pornography and adolescents who had watched pornography.

Interestingly, there were significant differences between the reported instrumental attitudes towards sex, the willingness to have casual sex and the protective processing-skills of the participants before and after the media literacy intervention. We assumed that the improved protective processing-skills after the media literacy intervention would explain the difference between the instrumental attitudes and willingness to have casual sex after the intervention, but according to our results, this was not the case. The media protective processing-skills did not moderate the relationship between exposure to internet pornography and willingness to engage in casual sex. It did moderate the relation between viewing internet pornography and having instrumental attitudes towards sex, but only before the media literacy intervention. This raises questions about which underlying mechanism of the media literacy intervention could have an effect on the relation between exposure to SEIM and instrumental attitudes and willingness to engage in casual sex.

One of the most important limitations of this study was the lack of randomization in the sample. Due to practical restrictions and the hesitation of many school principals, we have only surveyed students from one school. This might bias our results. Furthermore, our study is limited to casual sex with members of the opposite sex. The casual sex behaviors of members of the same sex might be slightly different than those of heterosexual adolescents.

For future research we suggest to explore the underlying mechanisms of a media literacy intervention that might have an impact on the relation between adolescents’ exposure to pornography on the internet and their instrumental attitudes towards sex and willingness to engage in casual sex. A longitudinal study would also be interesting to test the persistence of this influence. Also, the findings of the current study should be replicated with national samples of children and adolescents. Either way, this study found that a media literacy curriculum might be a promising technique to educate children and adolescents about the possible harmful effects of media content on risk behavior.

Biografie

Hanne Kelchtermans is geboren te België op 28 juli 1994. Achttien jaar lang woonde ze in een conservatief dorpje in het Noordoosten van Limburg. Met een handjevol levenservaring en nog steeds op zoek naar wie ze juist was, besloot ze om haar grenzen te gaan verruimen door de bachelor communicatiewetenschappen aan de KU Leuven te volgen. Gedreven door een interesse voor marketing, psychologie maar ook voor esthetiek, kunst en oude en nieuwe media rondde ze deze bachelor af in het academiejaar 2014-2015. Dankzij deze studies heeft ze inderdaad haar horizon kunnen verbreden. In die drie jaar is ze er bovendien in geslaagd om zich voorzichtig los te maken uit haar conservatieve cocon en zich te ontpoppen tot feministische studente. Ook taboes die haar ouders jarenlang voor haar verborgen hielden werden interessant en moesten onderzocht worden. Met oog op de toekomst besloot ze om op zoek te gaan naar een vervolgrichting die iets meer praktijk aanbood. Als masteropleiding koos ze voor de master in de bedrijfscommunicatie, opnieuw aan de KU Leuven. Toch bleef ze voor de keuze van het onderwerp haar masterproef binnen de sociale- en communicatiewetenschappen. Omdat ze altijd al geïnteresseerd was in de invloed van media op probleemgedrag en omdat ook gender en seksualiteitsbeleving haar sterk boeien, heeft ze de kans om het huidige onderwerp te onderzoeken met beide handen gegrepen.

Inhoudstafel

Lijst met tabellen	6
Lijst van figuren	8
Voorwoord	9
Inleiding	10
1. Literatuurstudie	11
1. Motivaties voor casual seks bij adolescenten	11
1.1. De invloed van de media: Social Learning Theory	14
1.2. Seks in de media.....	16
1.3. Onveilige seks wordt beloond	17
1.4. Mediawijsheid	18
2. Methoden.....	22
2.1. Doelstelling	22
2.2. Steekproef	22
2.3. Procedure.....	23
2.4. Meetinstrument en schalen.....	24
2.4.1. Sociaal-demografische gegevens	24
2.4.2. Instrumentele attitudes ten opzichte van seks	24
2.4.3. Bereidheid om casual seks te hebben	25
2.4.4. Ervaring met casual seks	25
2.4.5. Blootstelling aan internetpornografie	26
2.4.6. Modererende variabelen: Mediawijsheidsvaardigheden	26
2.4.7. Controlevariabelen	27
2.5. Anonimiteit	27
2.6. Ethiek	27
2.7. Analyses	28
3. Resultaten	30
3.1. Beschrijvende statistiek.....	30
4. Discussie	38
4.1. Beperkingen en suggesties voor toekomstig onderzoek.....	42
5. Referenties.....	44
Bijlagen	54
Bijlage 1: Tabellen	54
Bijlage 2: Figuren.....	71
Bijlage 3: vragenlijst deel A onderzoek: pretest	72
Bijlage 4: vragenlijst deel B: posttest.....	92

Lijst met tabellen

Tabel 1: Factorladingen bij factoranalyse ‘instrumentele attitude ten opzichte van seks’ (Pretest).	54
Tabel 2: Factorladingen bij factoranalyse ‘instrumentele attitude ten opzichte van seks’ (Posttest).	54
Tabel 3: Factorladingen bij factoranalyse ‘Ervaring met casual seks’ (Pretest).	54
Tabel 4: Factorladingen bij factoranalyse ‘Ervaring met casual seks’ (Posttest).	55
Tabel 5: Factorladingen bij factoranalyse ‘Bereidheid tot casual seks’ (Pretest).	55
Tabel 6: Factorladingen bij factoranalyse ‘Bereidheid tot casual seks’ (Posttest).	55
Tabel 7: Factorladingen bij factoranalyse ‘blootstelling aan internetpornografie’ (Pretest).	56
Tabel 8: Factorladingen bij factoranalyse ‘blootstelling aan pornografie’ (Posttest).	56
Tabel 9: Factorladingen bij factoranalyse ‘Media Protective Processing’ (Pretest).	56
Tabel 10: Factorladingen bij factoranalyse ‘Media Protective Processing’ (Posttest).	57
Tabel 11: Beschrijvende statistieken van onderzoeksvariabelen voor de mediawijsheidsinterventie. ...	57
Tabel 12: Beschrijvende statistieken van onderzoeksvariabelen na de mediawijsheidsinterventie.	57
Tabel 13: Correlaties en p-waarden voor het verband tussen instrumentele attitudes ten opzichte van seks, bereidheid tot casual seks en de ervaring met casual seks (Pretest).	58
Tabel 14: Correlaties en p-waarden voor het verband tussen instrumentele attitudes ten opzichte van seks, bereidheid tot casual seks en de ervaring met casual seks (Posttest).	58
Tabel 15: Het verband tussen instrumentele attitudes ten opzichte van seks en de bereidheid tot casual seks.	58
Tabel 16: Het verband tussen bereidheid tot casual seks en ervaring met casual seks.	59
Tabel 17: Het verband tussen instrumentele attitudes ten opzichte van seks en ervaring met casual seks.	59
Tabel 18: Correlaties en p-waarden voor het verband tussen internetpornografiegebruik en seksuele (instrumentele) attitudes en gedragingen (Pretest).	59
Tabel 19: Correlaties en p-waarden voor het verband tussen internetpornografiegebruik en seksuele (instrumentele) attitudes en gedragingen (Posttest).	60
Tabel 20: Vergelijking van instrumentele attitudes t.o.v. seks, bereidheid tot casual seks en ervaring met casual seks tussen jongeren die wel en jongeren die nog niet werden blootgesteld aan pornografie (Independent t-test) (Pretest).	60
Tabel 21: Vergelijking van instrumentele attitudes t.o.v. seks, bereidheid tot casual seks en ervaring met casual seks tussen jongeren die wel en jongeren die nog niet werden blootgesteld aan pornografie (Independent t-test) (Posttest).	61
Tabel 22: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks (Pretest).	61
Tabel 23: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks (Pretest).	62
Tabel 24: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks (Posttest).	62
Tabel 25: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en de bereidheid tot casual seks (Pretest).	63
Tabel 26: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en de bereidheid tot casual seks (Posttest).	63
Tabel 27: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en de bereidheid tot casual seks (Posttest).	64
Tabel 28: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en de ervaring met casual seks (Pretest).	64
Tabel 29: Mediawijsheid als moderator van het verband tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes (Pretest).	65
Tabel 30: Correlaties voor het interactie-effect van mediawijsheid op het verband tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes.	65
Tabel 31: Mediawijsheid als moderator van het verband tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes (Posttest).	66

Tabel 32: Mediawijsheid als moderator van het verband tussen blootstelling aan pornografie en de bereidheid tot casual seks (Pretest)	67
Tabel 33: Mediawijsheid als moderator van het verband tussen blootstelling aan pornografie en de bereidheid tot casual seks (Posttest).....	68
Tabel 34: Mediawijsheid als moderator van het verband tussen blootstelling aan pornografie en de ervaring met casual seks (Pretest)	69
Tabel 35: Mediawijsheid als moderator van het verband tussen blootstelling aan pornografie en de ervaring met casual seks (Posttest).....	70
Tabel 36: Vergelijking mediawijsheidsvaardigheden voor en na de mediawijsheidsinterventie (Paired samples t-test)	70

Lijst van figuren

Figuur 1: Interactie-effect van mediawijsheid op de relatie tussen blootstelling aan internetpornografie en het hebben van instrumentele attitudes (pretest)	71
--	----

Voorwoord

Deze masterproef vormt de kers op de taart van een mooie opleiding in de bedrijfscommunicatie aan de KU Leuven. Aan deze universiteit heb ik vier jaar lang theorieën bestudeerd over de invloed van media en (persuasieve) communicatie op het publiek en als afsluiter heb ik de kans gekregen om zelf deze ideeën toe te passen op het onderwerp van mijn scriptie. Bij aanvang van deze masterproef wens ik allereerst enkele personen te bedanken voor hun steun en bijdrage aan dit onderzoeksproces. Een masterproef schrijven doe je niet alleen, dat werd het afgelopen jaar opnieuw bevestigd. Van tijd tot tijd heb je nood aan iemand die jou een hart onder de riem steekt wanneer je door alle statistische analyses het bos niet meer ziet of wanneer je gewoon even nood hebt om te klagen.

Allereerst wil ik in het bijzonder mijn assessor Dr. Laura Vandenbosch bedanken. Zij heeft mij de vrijheid gegeven om dit onderwerp en de uitwerking ervan zelf in te vullen. Dank ook voor haar uitgebreide vakkennis, haar nuttige advies, haar kritische maar constructieve begeleiding en feedback.

Vervolgens wens ik ook mijn dank te uiten aan Lotte Matthys en Daphne Rasschaert, samen hebben we onze data verzameld en samen hebben we uitgezocht en gevonden wat er allemaal vereist was voor het schrijven van deze masterproef. Bedankt voor de wijze raad en voor de opvang tijdens paniekmomentjes.

Ook wil ik graag Jade Moors en Femke Houbrechts bedanken voor hun luisterend oor en hun advies wanneer ik zelf even in de knoop zat. Hun kennis en ervaring vormden een grote meerwaarde in dit onderzoeksproces. Verder gaat mijn dank uit naar Nathan Van Daal die de tijd vond om mijn meesterproef grondig na te lezen en te verbeteren.

Ten slotte wens ik deze masterproef op te dragen aan een goede vriend, die mij helaas niet meer kan feliciteren met mijn werk, maar die mij toch op verschillende vlakken inspireerde om te blijven doorgaan en niet op te geven. Dankjewel om steeds mijn lichtpuntje te zijn, Dylan.

Inleiding

De tijd dat tieners erotische magazines stiekem onder hun matras verstopten lijkt voorbij. Dat beseftte ook Cory Jones, de topredacteur van de Amerikaanse Playboy, die eind 2015 besloot om niet langer foto's van volledig naakte vrouwen te publiceren. Volgens Jones werd het blad "voorbijgestoken" door een ander medium, het internet (R. R., 13.10.2015). Dat is niet zo verbazingwekkend. Volgens Cooper (2004) biedt het internet drie belangrijke voordelen in de wereld van de pornografie. Het internet maakt pornografie namelijk voor veel meer mensen (ook jongeren onder 18 jaar) *toegankelijk, betaalbaar* en bovendien biedt het een gevoel van *anonimiteit*. Onze huidige generatie van adolescenten is bijna letterlijk grootgebracht met het internet. Het internet is zo invloedrijk dat het uitgegroeid is tot een integraal onderdeel van het sociale leven van jonge mensen (Parker, 2014). Dit brengt ons bij de vraag hoe adolescenten relaties en seksualiteit in het digitale tijdperk beleven, en vooral welke rol de toegang tot internetpornografie hierin speelt. Uit een Britse bevraging bij 500 achttienjarigen bleek dat de meerderheid opmerkte dat jongeren lang voor de toegelaten leeftijd in aanraking komen met pornografie. Volgens de Britse jeugd is het gebruik van pornografie 'normaal'. Toch geven de jongeren (vooral meisjes) aan te beseffen dat pornografie een onrealistisch beeld over seks creëert, en dat ze een wereld verkiezen waarin porno minder toegankelijk is (Parker, 2014).

Daarnaast gaat er in de literatuur vrij veel aandacht uit naar het verband tussen pornografie en het hebben van casual seks en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks (Braithwaite, Aaron, Dowdle, Spjut & Fincham, 2015; Braithwaite, Coulson, Keddington & Fincham, 2015; Flood, 2009; Lo, Neilan, Sun & Chiang, 1999; Peter & Valkenburg, 2010; To, Ngai & Iu Khan, 2012; Vandenbosch & Peter, 2012; Wright, 2012). Aan het hebben van casual seksuele interacties met verschillende partners zijn nogal wat risico's verbonden, zoals een verhoogde kans op het oplopen van seksueel overdraagbare aandoeningen (Heldman & Wade, 2010). Ouders, leerkrachten, maar ook wetenschappers en gezondheidsorganisaties maken zich zorgen over het verband tussen kijken naar pornografie en de risicovolle seksuele gedragingen die jongeren daardoor zouden stellen. Velen gaan op zoek naar technieken die dit verband kunnen reduceren (Pinkleton, Austin, Cohen & Fitzgerald, 2008).

In lijn met deze resultaten, wil het huidige onderzoek nagaan hoe het zit met het pornogebruik van Belgische jongeren. We focussen hier specifiek op Vlaamse adolescenten uit het vijfde middelbaar. Deze jongeren behoren tot wat Dixon-Mueller classificeert als 'middle adolescence' (15-17 jaar). Deze leeftijdscategorie wordt getypeerd door seksuele exploratie en interesse in informatie over dit thema. De meeste jongeren uit deze leeftijdscategorie zijn lichamelijk wel al klaar voor geslachtsgemeenschap, maar hebben hier nog weinig of geen ervaring mee. Zij gaan dus op zoek naar andere bronnen van seksuele voorlichting (Dixon-Mueller, 2008). Pornografische beelden kunnen hen voorzien van informatie over seks, maar deze beelden kunnen een vertekend beeld van de realiteit bieden. Pornografie toont vooral kortstondige seksuele interacties tussen twee of meerdere partijen die elkaar nog maar net ontmoet hebben en niet de intentie hebben om elkaar later nog op te zoeken. Daarnaast blijkt porno weinig aandacht te schenken aan intimiteit, romantiek of vertrouwen (Wright, 2012). In de huidige studie gaan we dus op zoek naar de manier waarop pornografie bijdraagt aan de seksuele ontwikkeling van de adolescent. We focussen hierbij vooral op de relatie tussen pornografie en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks en de (casual) seksuele gedragingen.

Bovendien zijn we geïnteresseerd in middelen om deze invloed te verzwakken. We testen daarom een strategie die in voorgaand onderzoek al effectief gebleken is in het bestrijden van media-effecten op tal van risicovolle gedragingen (Bergsma & Carney, 2008). In het huidige onderzoek gaan we aan de hand van een quasi-experiment na of een mediawijshheidsinterventie ook bij de huidige steekproef een effectieve strategie is om de relatie tussen het kijken naar pornografie op het internet en casual seks te doen verzwakken. Omwille van het aselekt karakter van onze steekproef zullen de resultaten niet veralgemeenbaar zijn naar de volledige populatie. Toch kunnen de resultaten een interessante blik werpen in het huidige onderzoeksveld.

1. Literatuurstudie

De laatste jaren constateert men dat het aantal mensen dat de zogenaamde ‘hook up culture’ accepteert, toeneemt (Garcia & Reiber, 2008; Heldman & Wade, 2010). De term ‘hook up culture’ verwijst naar casual seksueel contact tussen partners die niet in een relatie zijn, noch verwachten een relatie met elkaar te beginnen (Garcia & Reiber, 2008; Heldman & Wade, 2010; Paul, McManus & Hayes, 2000; Paul, 2006). Vooral bij studenten blijkt casual seks in de lift te zitten. Uit longitudinaal onderzoek bleek dat ongeveer één derde van de vrouwelijke respondenten vóór hun universitaire studies al eens casual seks had, tijdens het eerste jaar aan de universiteit steeg dat aantal tot 40% (Fielder, Carey & Carey, 2013). Een andere cross-sectionele studie bij studenten beweerde dat ongeveer 30% van de steekproef al eens geslachtsgemeenschap had met iemand met wie zij geen relatie hadden, bijna de helft van de respondenten gaf aan een andere vorm van casual seks te hebben gehad met iemand die niet hun partner was (Paul, McManus & Hayes, 2000). Risicovolle seksuele gedragingen (zoals seks met verschillende personen of onbeschermd seks) kunnen een verhoogd risico op seksueel overdraagbare aandoeningen met zich meebrengen (Heldman & Wade, 2010; Paul, McManus & Hayes, 2000).

Het aantal gemelde gevallen van seksueel overdraagbare aandoeningen (SOA's) bij adolescenten en jongvolwassenen in Vlaanderen en in België blijkt nog steeds te stijgen (Verbruggen & Cucitti, 2015). Naar aanleiding van de steeds bredere acceptatie van de ‘hook up culture’ en van het stijgende aantal SOA's, groeit het besef dat er nood is aan een krachtige strategie om jongeren bewust te maken van de gevolgen van risicovolle seks. Ook bestaat er ongerustheid over de steeds grotere toegankelijkheid van impliciete of expliciete beelden over seks in de media, die vooral sterk toegenomen is sinds de opkomst van het internet (Lo & Wei, 2005; Gonzalez-Ortega, Vicario-Molina, Martinez & Orgaz, 2015; Heldman & Wade, 2010; Raes, 2010). Verschillende auteurs beweren dat er een link bestaat tussen seksueel expliciet internetmateriaal (SEIM) en casual seks (Bleakly, Hennessy, Fishbein & Jordan, 2008; Braitwaite, Coulson, Keddington & Fincham, 2015; Heldman & Wade, 2010; Lo, Neilan, Sun & Chiang, 2005; Lo & Wei, 2005; Vandenbosch & Peter, 2016; Wright, 2012). In wat volgt gaan we na wat de wetenschappelijke literatuur ons vertelt over ‘casual seks’ bij jongeren en wat de media daarmee te maken hebben. We zoeken hiervoor een theoretische grondslag in de Social Learning Theory (Bandura, 1963; 1971; 1977; 2001). Deze theorie verklaart de manier waarop adolescenten handelingen uit de media overnemen. We zien dat er een gebrek is aan mediaboodschappen die de verantwoordelijkheden en mogelijke gevolgen van seks tonen. Ook hierbij vragen we ons af welke (negatieve) effecten dit kan hebben op adolescenten (Committee on Communications, 2006; Eyal, Kunkel, Biely & Finnerty, 2007). Tenslotte gaan we op zoek naar manieren die de negatieve effecten van SEIM op adolescenten zouden kunnen reduceren. Een strategie die die laatste jaren veel wetenschappelijke aandacht kreeg is de mediawijsheidsinterventie. Mogelijk kan deze strategie jongeren beschermen tegen de negatieve effecten van expliciete media (Pinkleton, Austin, Cohen, Miller & Fitzgerald, 2007; Pinkleton, Austin, Cohen, Chen & Fitzgerald, 2008; Pinkleton, Austin, Chen & Cohen, 2013).

1. Motivaties voor casual seks bij adolescenten

De overgang van kind naar volwassenen, of wat men de adolescentie noemt, is een periode die gekenmerkt wordt door het ontdekken en verkennen van verschillende levensdimensies (di Mauro, 1995). Ook op seksueel vlak beginnen adolescenten te experimenteren. Seksuele nieuwsgierigheid piekt tijdens de adolescentie. Deels is dit te wijten aan hormonale veranderingen, die een intense interesse in seks en seksualiteit veroorzaken (Savin-Williams & Diamond, 2004). Volgens Buysse en haar collega's (2013;2014) beleeft een grote groep jongeren zijn eerste geslachtsgemeenschap tussen 17 en 18 jaar. Op zeventien jaar heeft de helft van de jongeren al seks gehad, op achttien jaar blijkt drie vierde van de jongeren al eens geslachtsgemeenschap gehad te hebben (Sensoa, 2016). Deze seksuele verkenning kan ook gebeuren aan de hand van casual seksuele betrekkingen, buiten vaste relaties (Fortunato, Young, Boyd & Fons, 2010). Een grote meerderheid van de jongeren (90%) blijkt zijn eerste keer met het lief of de partner te beleven, bij 7% was dat met een vriend of vriendin en bij slechts 3% gebeurde dit met een toevallige partner (Beyers, 2014; Sensoa, 2016). Uit onderzoek blijkt dat de leeftijd bij aanvang van de seksuele carrière een belangrijke voorspeller kan zijn voor later casual seksueel gedrag, in de zin dat

hoe jonger men is bij zijn/haar 'eerste keer', hoe groter de kans is dat men op latere leeftijd zal open staan voor vormen van 'casual seks' (Traeen & Lewin, 1992).

Experimenteren met de eigen seksualiteit is perfect normaal en hoort bij een gezonde ontwikkeling. Toch is het belangrijk dat adolescenten bewust zijn van de nadelen die geslachtsgemeenschap met zich mee kan brengen. Door onbeschermd seks loopt men het risico ongewenst zwanger te raken. Ook seksueel overdraagbare aandoeningen, zoals het HIV-virus, verspreiden zich het makkelijkst via onbeschermd seks (Kirby, 2002). In een kwalitatieve studie van Downing-Matibag & Geisinger (2009) rapporteerde de meerderheid van de respondenten niet bezorgd te zijn om een SOA op te lopen tijdens een hook-up. Daarbij beweerden Lewis, Granato, Blayney, Lostutter & Kilmer (2012) dat minder dan de helft van hun respondenten een condoom gebruikt had tijdens hun meest recente seksuele activiteit met een 'casual partner'. Ook cijfers uit Belgisch onderzoek naar het gezondheidsgedrag van schoolgaande kinderen reflecteerde de dalende populariteit van het condoom. Slechts 51.5 % van de jongeren rapporteerde het gebruik van een condoom tijdens hun laatste seksuele betrekking. De anticonceptiepill voor meisjes blijkt het dan wel weer goed te doen. Hoewel deze laatste een zeer betrouwbaar middel is in het beschermen tegen ongeplande zwangerschappen, biedt het niet voldoende bescherming tegen seksueel overdraagbare aandoeningen (Sensoa, 29.11.2011). Deze onvoorzichtigheid weerspiegelt zich in de cijfers van de negatieve gevolgen van seks. Zo neemt het aantal geregistreerde gevallen van onder andere chlamydia, gonorrhoe, syfilis de laatste jaren nog steeds toe in Vlaanderen (Verbrugge & Crucitti, 2015). Door onbeschermd seks brengt men niet alleen zichzelf, maar mogelijk ook de partner in gevaar. Ook het aantal ongewenste zwangerschappen bij de Belgische bevolking stijgt. Het aantal tienerzwangerschappen (dit is een ongewenste of ongeplande zwangerschap bij meisjes die jonger zijn dan 19 jaar) kent daarentegen wel een dalende trend (Verbrugge & Crucitti, 2015).

De term casual seks wordt hier gebruikt als verwijzing naar naar seksuele betrekkingen tussen twee of meer partners die geen romantische relatie met elkaar hebben (Heldman & Wade, 2010). De meeste 'casual seks'-interacties gebeuren niet met een onbekende partner (Jonason, Li & Richardson, 2010). De afgelopen 70 jaar blijkt de prioriteit van traditionele vormen van romantische relaties te verschuiven naar meer kortstondige seksuele betrekkingen (Bogle, 2007; 2008). Dit neemt wel niet weg dat een vaste, romantische relatie voor vele mensen op de lange termijn het doel is, zelfs voor de personen die nu vooral 'casual seks-relaties' hebben (Garcia & Reiber, 2008; Lyons, Manning, Longmore & Giordano, 2014). Verschillende auteurs beweren dat casual seks en hook-ups de nieuwe wegen zijn naar een relatie (England, Shafer & Fogerty, 2008). Ook andere auteurs suggereren dat casual seks de band tussen de partners sterker maakt en soms zelfs het begin van een relatie kan zijn (Bogle, 2007; 2008; Garcia & Reiber, 2008; Manning, Longmore & Giordano, 2005; Lyons, Manning, Longmore & Giordano, 2014). Amerikaans onderzoek beweert dat een derde van de adolescenten weleens casual seks gehad heeft (Fortunato, Young, Boyd & Fons, 2010). Andere studies in de Verenigde Staten beweren dat tussen twee derde (Garcia & Reiber, 2008) en driekwart (Armstrong, England & Fogarty, 2009; Heldman & Wade, 2010) van de studenten weleens een 'casual seks'-ervaring beleeft tijdens de studentenperiode. Mannen rapporteren een hoger aantal casual seks-partners dan vrouwen (Lyons, Manning, Giordano & Longmore, 2013).

Binnen de wetenschappelijke literatuur wordt naar 'casual seks' ook verwezen als 'one-night stands', (Cubbins & Tanfer, 2000), 'friends with benefits' of 'bootycall', (Jonason, Li & Richardson, 2010), 'chance encounters' (Fisher & Byrne, 1978), en 'hook-ups' (Heldman & Wade, 2010; Paul, McManus & Hayes, 2000). Er kan nog een onderscheid gemaakt worden tussen deze verschillende vormen op basis van frequentie; zo worden de termen 'hook-ups', 'one-night stands' en 'chance encounters' vaker gebruikt voor éénmalige seksuele interacties (Garcia & Reiber, 2012; Jonason, Li & Richardson, 2010). Vaak heeft men meermaals casual seks met dezelfde partner (Garcia & Reiber, 2008; Lyons, Manning, Longmore & Giordano, 2014). In dat geval spreekt men van een 'bootycall relationship' (Jonason, Li & Richardson, 2010). Onderscheid kan ook gemaakt worden op basis van voorwaarden; zo veronderstelt de term 'friends with benefits' een vriendschap tussen de sekspartners (Garcia & Reiber, 2008; Garcia, Reiber, Massey & Merriwether, 2012). De term 'casual seks' wordt hier gebruikt als overkoepelend

begrip om te verwijzen naar geslachtsgemeenschap (vóór het huwelijk) buiten een vaste intieme relatie (Bailey, Fleming, Henson, Catalano & Haggerty, 2008; Lyons, Manning, Longmore & Giordano, 2014).

De meeste personen die ooit casual seks hadden beweren dat zij dit niet plezierig vonden (Paul, 2006; Heldman & Wade, 2010). Andere negatieve consequenties van casual seks die in onderzoek door respondenten aangehaald werden zijn spijt, symptomen van depressie, zorgen over reputatie, emotioneel gekwetst raken, lagere kwaliteit van relaties en slechtere prestaties op school (Eshbaugh & Gute, 2008; Grello, Welsh & Harper, 2006; Heldman & Wade, 2010; McCarthy & Grodsky, 2011). Naast de potentiële sociale en emotionele nadelen loopt men door het regelmatig verwisselen van sekspartner een hoger risico op SOA's (Heldman & Wade, 2010; Paul, McManus & Hayes, 2000). Casual seks is vaker ongepland en sommige auteurs beweren dat dit ongeplande karakter ervoor zorgt dat de kans dat men voorbehoedsmiddelen gebruikt kleiner is dan bij geplande seks (Heldman & Wade, 2010; MacDonald & Hynie, 2008). Casual seks gaat ook vaak gepaard met een hoge consumptie van alcoholische dranken. Wanneer men onder invloed is, is de berekening van risico's minder accuraat en ook dit kan ertoe leiden dat men het belang van voorbehoedsmiddelen minimaliseert (Bersamin, Paschall, Saltz & Zamboanga, 2012; Heldman & Wade, 2010; MacDonald & Hynie, 2008)

Verschillende auteurs geloven dat het waarschijnlijker is dat een persoon casual seks heeft, wanneer die persoon instrumentele attitudes heeft ten opzichte van seks. Zij beweren met andere woorden dat er een positieve relatie bestaat tussen ervaring met casual seks en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks (Bandura, 2001; Vandenbosch & Peter, 2016). Bandura beweert dat de vorming van attitudes voorafgaat aan het uitvoeren van bepaalde handelingen of gedragingen. Instrumentele attitudes ten opzichte van seks verwijzen naar de mate waarin men seks beschouwd als fysiek en 'casual' waarin het eigen fysieke plezier primeert op affectie en intimiteit. Instrumentele attitudes ten aanzien van seks zijn conceptueel gelijkaardig aan andere seksuele attitudes die vaak onderzocht werden, zoals recreatieve attitudes ten opzichte van seks en permissieve seksuele attitudes (Hendrick & Hendrick, 1987). Deze termen worden hier door elkaar gebruikt.

Recent onderzoek geeft een grote waaier aan factoren die de instrumentele en permissieve attitudes van adolescenten ten opzichte van (risicovolle) seks kunnen voorspellen of ermee samenhangen. Zo blijkt dat jongens (Lyons e.a., 2013; Petersen & Hyde, 2011; Townsend & Wasserman, 2011) meer liberale attitudes hebben ten opzichte van seks dan meisjes. Volgens Lyons e.a. (2013) blijkt dat het opleidingsniveau van jongvolwassenen gekoppeld wordt aan liberale attitudes ten opzichte van seks, in de zin dat jongvolwassenen zonder 'highschool diploma' meer liberale attitudes hebben dan studenten aan de universiteit. Veel jongeren zijn op zoek naar seksuele bevrediging zonder emotionele gehechtheid (Garcia & Reiber, 2008; Garcia, Reiber, Massey & Merriwether, 2012; Grello e.a., 2006; Lyons e.a., 2014), hun verlangen naar fysiek plezier blijkt ook samen te hangen met meer instrumentele en permissieve attitudes ten opzichte van seks (Garcia & Reiber, 2008; Heldman & Wade, 2010).

De rol van het mediagebruik als voorspeller van instrumentele attitudes ten opzichte van (risicovolle) seks heeft al veel aandacht gekregen, zowel in de publieke als de wetenschappelijke sfeer (Lo, Neilan, Sun & Chiang, 2005; Lo & Wei, 2005; Peter & Valkenburg, 2010; Vandenbosch & Peter, 2016). Media blijken een rol te spelen in de seksuele identiteitsvorming van adolescenten (Sutton, Brown, Wilson & Klein, 2002). Samen met peers en ouders bleek dat televisie een belangrijke en frequent gebruikte bron was voor seksuele informatie en socialisatie (American Academy of Pediatrics, 2001; Kaiser Family Foundation, 2003; Kunkel, Eyal, Finnerty, Biely & Donnerstein, 2005; Ward, 2003; L'Engle, Brown & Kenneavy, 2006). Uit resultaten van 'The Kaiser Family Foundation' (2005) kwam naar voren dat media voor adolescenten dient als primaire basis om een mening te vormen over seks en seksualiteit. Ze gebruiken verschillende media, zoals tv, expliciet materiaal op het internet en zelfs sociale netwerksites, als bronnen voor seksuele exploratie (Brown, L'Engle, Pardun, Guo, Kenneavy, Jackson, 2006; Peter & Valkenburg, 2011; Van Oosten, Peter & Boot, 2015). Adolescenten gebruiken vooral entertainmentmedia om informatie te verzamelen over het onderwerp 'seks' (Brown, Halpern & L'Engle, 2005). De brede en rijke waaier aan seksuele inhoud vervult niet alleen hun behoefte aan entertainment, maar voorziet adolescenten ook van een uitgebreide vorm van seksuele opvoeding (Gonzalez-Ortega, Vicario-Molina, Martinez & Orgaz, 2015). De seksuele representaties in de media

weerspiegelen de groeiende acceptatie van 'hookup culture' bij jongeren (Garcia e.a. 2012; Heldman & Wade, 2010). Verschillende wetenschappers hebben aangetoond dat een regelmatige blootstelling aan deze content geassocieerd is met onder andere recreatieve attitudes ten opzichte van seks (Lo, Neilan, Sun & Chiang, 2005; Lo & Wei, 2005; Ward & Rivadeneyra, 1999). Kijkers die vaak blootgesteld worden aan seksuele beelden hebben meer kans om deze boodschappen als 'waar' aan te nemen (Peter & Valkenburg, 2006;2010). Deze kans blijkt bovendien nog groter wanneer ze ervaren dat deze attitudes of handelingen beloond worden (Brown & Steele, 1995). De veronderstelling dat de blootstelling aan media samenhangt met het hebben van instrumentele attitudes ten aanzien van seks en het hebben van casual seks is gedeeltelijk gebaseerd op het 'Differential Susceptibility to Media Model' (= DSSM, Valkenburg & Peter, 2013). Dit model suggereert dat bepaalde mediaeffecten (effecten op state-type variabelen) aan andere mediaeffecten voorafgaan en deze verklaren (effecten op attitudes of gedrag). Met 'state-type variabelen' verwijzen Valkenburg en Peter naar cognitieve, emotionele en extatische responsen die opgeroepen kunnen worden tijdens blootstelling aan media. Deze responsen na de blootstelling kunnen attitudes en gedragingen gedeeltelijk vormen en beïnvloeden (Valkenburg & Peter, 2013; Vandenbosch & Peter, 2016). Binnen dit model wordt er geen causale richting gedefinieerd. Dit doet de Social Learning Theory (Bandura, 1963; 1971; 1977) en de Social Cognitive Theory van Bandura (2001), waarop DSSM gebaseerd is, wel.

1.1. De invloed van de media: Social Learning Theory

Eén mogelijke verklaring voor de relatie tussen media en instrumentele attitudes ten opzichte van seks, vinden we in de Social Learning Theory (Bandura, 1963; 1971; 1977; 2001). Deze theorie biedt een mogelijke verklaring voor het fenomeen dat consumenten gedragingen en attitudes uit (bepaalde) media overnemen. Bandura (1963; 1971; 1977; 2001) onderzocht hoe individuen attitudes en gedragingen ontwikkelen aan de hand van 'geobserveerde ervaringen', zoals mediagebruik. Volgens de Social Learning Theory leren mensen niet puur op basis van gedragingen die ze zelf stellen, maar is het een cognitief proces dat plaatsvindt in de sociale context. Hierin wordt vooral het belang van het observeren en modelleren van gedragingen, attitudes en emotionele reacties van anderen benadrukt. Ook het zien van de gevolgen van gedrag dat door anderen gesteld wordt kan een belangrijke indicator zijn voor het leren (vicarious reinforcement) (Bandura, 1963; 1971; 1977; 2001).

"Learning would be exceedingly laborious, not to mention hazardous, if people had to rely solely on the effects of their own actions to inform them what to do. Fortunately, most human behavior is learned observationally through modelling: from observing others, one forms an idea of how new behaviors are performed, and on later occasions this coded information serves as a guide for action." (Bandura, 1977, p22)

Volgens de Social Learning Theory (Bandura, 1963;1971 1977; 2001) is menselijk gedrag het resultaat van een wederkerige interactie tussen cognitieve, gedrags- en omgevingsfactoren. Een belangrijk aspect van deze theorie is dus dat mensen, naast leren door directe ervaringen, dat ook kunnen dankzij 'modelling'. Modelling of observationeel leren refereert naar het aanleren van een gedrag of attitude op basis van observaties. In 1986 breidde Bandura zijn originele Social Learning Theory uit en gaf hij dit de naam 'Social Cognitive Theory' (Bandura, 1986). In 2001 bracht hij zijn Social Cognitive Theory binnen in het veld van de massa communicatie en stelde hij voor deze theorie te gebruiken om te verklaren hoe gedachten, attitudes en acties van mensen beïnvloed kunnen worden door symbolische communicatie (Bandura, 2001; 2002). Volgens Bandura is dit een complex proces waarbij 3 stadia doorlopen moeten worden opdat het effectief is. Deze drie stadia zijn blootstelling aan iemands gedrag, het verwerken van wat men ziet en vervolgens de acceptatie van het geobserveerde gedrag als richtlijn voor het eigen gedrag (Bandura, 1963; 1971; 1977; 2001). Bandura definieert 4 onderliggende voorwaarden die van belang zijn voor effectief en succesvol observationeel leren (modelling).

Ten eerste moet er voldoende *aandacht* besteed worden aan het observeerbare gedrag. Aandacht kan beïnvloed worden door zowel karakteristieken van de observator (arousal, voorgaande prestaties en perceptuele en cognitieve vaardigheden), als van het geobserveerde gedrag.

Ten tweede moet er ook *retentie* plaatsvinden, dit wil zeggen dat de observator in staat moet zijn om de kenmerken van het geobserveerde gedrag te onthouden (Bandura, 1963; 1971; 1977). Men moet zich dus herinneren waaraan men aandacht besteed heeft. Ook dit wordt weer beïnvloed door kenmerken van de observator (o.a. symbolisch coderen, cognitieve capaciteiten en cognitieve repetitie) alsook door karakteristieken van het geobserveerde gedrag (complexiteit).

Een volgende voorwaarde is *reproductie*. De observator moet het geobserveerde gedrag kunnen nabootsen. Hiervoor moet de observator de juiste fysieke capaciteiten bezitten. Ook de zelfobservatie en de inschatting van de gevolgen beïnvloeden dit proces.

De beslissing om een geobserveerde handeling al dan niet (succesvol) te reproduceren is afhankelijk van de *motivatie* en verwachtingen van de observator, dit is de vierde voorwaarde voor effectief modelleren. Als de uitvoering van een bepaald gedrag negatief gesanctioneerd is of ongunstige gevolgen heeft, zal de kans dat de observator het gedrag overneemt minder groot zijn. Wanneer de observator waarneemt dat het gedrag beloond wordt dan zal het observationeel leren veel gemakkelijker vertaald worden naar daadwerkelijke actie. Factoren die deze motivatie kunnen stimuleren zijn de verwachte (positieve) gevolgen en normen van de observator.

Observationeel leren blijkt ook mogelijk via blootstelling aan tv en andere (visuele) media. Dit zijn modellen die zeer goed in staat zijn om de aandacht van observatoren vast te houden. De Social Learning Theory werd al vaker gebruikt om bepaalde media-effecten te verklaren. Verschillende wetenschappers hebben reeds aangetoond dat zowel kinderen als volwassenen attitudes, emotionele responsen en nieuwe gedragspatronen kunnen aanleren dankzij de observatie van modellen op televisie of in films. (Bandura, 1969; Lumsdaine, 1961). Zo beweert Bandura dat kinderen agressieve handelingen aanleren via media door een observationeel leerproces (Bandura, Ross & Ross, 1963). Bepaalde auteurs suggereren dat mediabeelden zo effectief kunnen zijn in modelleren dat kijkers dit overnemen, ongeacht of ze daartoe aangespoord worden (Bandura, Grusec & Menlove, 1966).

Belangrijk om hierbij op te merken is dat de kans dat het getoond gedrag uit de media overgenomen wordt, veel groter is wanneer men waarneemt dat dit gedrag beloond, of alleszins niet bestraft wordt (Bandura, 2001). Ook voor afbeeldingen van seksuele gedragingen in de media is deze theorie relevant. Zoals hierboven al vermeld, beweert voorgaand onderzoek dat er een associatie bestaat tussen het tv-gedrag en de seksuele attitudes, seksuele handelingen (Brown, Halpern & L'Engle, 2005; Brown, L'Engle, Pardun, Guo, Kenneavy & Jackson, 2006; Collins, Elliot, Berry, Kanouse, Kunkel, Hunter & Miu, 2004; Hald, Kuypers, Adam & Wit, 2013; Kaiser Family Foundation, 2002; Ward & Friedman, 2006) en de seksuele initiatie van jongeren (Brown e.a., 2006; Collins, e.a., 2004; Ward & Friedman, 2006). De literatuur suggereert verder nog dat we ook de invloed van internetpornografie op het bezit van recreatieve attitudes ten opzichte van seks niet langer mogen negeren (Lo, Neilan, Sun & Chiang, 2005; Lo & Wei, 2005; Peter & Valkenburg, 2006; Vandenbosch & Peter, 2016). Empirisch onderzoek toonde een positieve relatie tussen het gebruik van SEIM en meer instrumentele attitudes ten aanzien van seksuele activiteiten aan (Ter Bogt, Rutger, Engels, Boger & Kloosterman, 2010). Een longitudinale studie uit Nederland vond dat een stijging in het gebruik van internetpornografie wel zorgde voor een stijging in recreatieve attitudes ten opzichte van seks bij jongens, maar voor meisjes bleek dat niet het geval (Doornwaard, Bickham, Rich, Ter Bogt & Van den Eijnden, 2015). Ook blijkt blootstelling aan pornografisch materiaal op het internet positief gerelateerd aan (premaritale) permissieve attitudes ten opzichte van seks (Ter Bogt, Rutger, Engels, Bogers & Kloosterman, 2010; Lo, Neilan, Sun & Chiang, 2005; Lo & Wei, 2005; Omori, Zhang, Allen, Ota & Imamura, 2011; Peter & Valkenburg, 2010). In SEIM komt het vaak voor dat acteurs en actrices beloond worden voor hun (casual) seksuele betrekkingen, en dit kan kijkers stimuleren om zelf op zoek te gaan naar casual seks (Vannier, Currie & O'Sullivan, 2014). Jongeren zijn meer geneigd om het afgebeeld seksueel gedrag te kopiëren wanneer ze waarnemen dat de personages geen nadelige consequenties ondervinden van (onbeschermd)

geslachtsgemeenschap (Brown & Steele, 1995). Uit wetenschappelijke literatuur blijkt dat seksueel expliciet materiaal vaak seksuele activiteiten toont tussen twee ‘casual’ partners (Vannier, Currie & O’Sullivan, 2014). Weaver (1991) merkt op dat pornografie ‘de sociale en relationele basisaspecten van seksuele activiteiten negeert’ en dat de focus vooral wordt gelegd op plezier (Wright, 2012). Ook Zillmann en Bryant (1988, p. 521) hadden aandacht voor het casual karakter van pornografie en stellen dat “pornografische scripts voornamelijk gaan over seksuele activiteiten tussen twee of meer partijen die elkaar nog maar net ontmoet hebben, die niet aan elkaar gehecht zijn en die ook niet de intentie hebben om elkaar later nog op te zoeken”. Dit kan een belangrijk gegeven zijn in de positieve associatie die bestaat tussen de blootstelling aan pornografie en het hebben van casual seks (Lo & Wei, 2005). Ook longitudinaal onderzoek geeft aan dat frequente blootstelling aan seksueel expliciet materiaal een belangrijke voorspeller is voor het hebben van casual seks in de toekomst (Wright, 2012; Vandenbosch & Peter, 2016).

In lijn met de Social Learning Theory (Bandura, 1963; 1971; 1977; 2001) en de relatie tussen SEIM en casual seks, lijkt het in het huidige onderzoeksdesign relevant om te peilen naar de bereidheid van jongeren om seks te hebben met iemand op wie zij niet verliefd zijn en met wie zij geen relatie hebben. Mogelijk hebben adolescenten nog geen ervaring gehad met dit soort risicovol seksueel gedrag omdat de gelegenheid zich nog niet voordeed, maar zouden zij daartoe wel bereid zijn wanneer de situatie het toeliet (Gibbons & Gerrard, 1995). Bereidheid tot een bepaald gedrag refereert naar de openheid tot het nemen van risico’s, of de mate waarin iemand aangeeft bereid te zijn risico’s te nemen onder bepaalde omstandigheden (Gibbons & Gerrard, 1995; Gibbons, Houlihan & Gerrard, 2009). Bereidheid om een gedrag te stellen blijkt een interessante dimensie om seksueel risicogedrag te meten (Prototype Willingness Model, Gibbons & Gerrard, 1995).

1.2. Seks in de media

Populaire cultuur belicht regelmatig aspecten van hedendaags seksueel gedrag. Op deze manier vormen media belangrijke bronnen van seksuele informatie voor jongeren en jongvolwassenen (Gonzalez-Ortega, Vicario-Molina, Martinez & Orgaz, 2015).

Een Amerikaanse inhoudsanalyse van de 20 populairste televisieprogramma’s vergeleek de afbeelding van seksuele boodschappen in 2001-2002 met de resultaten van 2004-2005. Hieruit bleek dat TV-shows die het meest bekeken werden door adolescenten, vaak in een hoge mate seksuele boodschappen bevatten (Eyal, Kunkel, Biely & Finnerty, 2007). Dit is consistent met voorgaand onderzoek (Cope & Kunkel, 2002). Hoewel de hoeveelheid seksuele inhoud in TV-shows in 2004-2005 hoog bleef, bleek toch dat er significant minder seksuele boodschappen getoond werden dan in 2001-2002. In het algemeen bleek dat nog steeds 70% van de populairste shows voor adolescenten seksuele inhoud bevatten. Onder seksuele inhoud verstaan we zowel ‘praten over seks’ als seksuele gedragingen (gaande van passioneel kussen tot geslachtsgemeenschap). De meest voorkomende presentatie van seksuele inhoud op tv is in de vorm van conversaties over seks (Kunkel, Eyal, Finnerty, Biely & Donnerstein, 2005). Volgens Kunkel, Biely & Eyal (2003) bevatten vier van de vijf Tv-programma’s gericht op jongeren seksuele beelden. Een meer algemene inhoudsanalyse toonde aan dat 11% van de inhoud uit 6 verschillende media (muziek, films, televisie, magazines, internetsites, kranten) gericht op jongeren seksueel getint was (Pardun, L’Engle & Brown, 2005). Deze auteurs beweren dat niet de manier waarop seks werd afgebeeld, maar de hoeveelheid blootstelling aan seksuele beelden de media-effecten op seksueel gedrag van adolescenten beïnvloedt.

De media en populaire cultuur reflecteren de aspecten van de ‘hook up culture’, die steeds meer aanhang vindt bij adolescenten (Garcia & Reiber, 2012). Uit halfjaarlijks onderzoek naar de afbeelding van seks in het Amerikaanse televisielandschap blijkt dat geslachtsgemeenschap vaak voorkomt tussen personages die (nog) geen relatie met elkaar hebben (20%) of elkaar nog maar net ontmoetten (15%), dit is een stijging van 8 % sinds 2002 (Kunkel, Biely, Eyal, Cope-Farrar, Donnerstein & Fandrich, 2005). Zeer vaak wordt dit voorgesteld als plezierig, zowel fysiek als emotioneel (Garcia e.a., 2012). In de populaire cultuur verschuift het doel van seks weg van het reproductieve aspect. De focus in onder

andere populaire songlyrics (Hobbs & Gallup, 2011) en films (Garcia e.a., 2012) ligt veel meer op seksueel genot en kortstondige betrekkingen. We verwachten dat de blootstelling aan dit soort media-content, die casual seks voorstellen als plezierig en zonder emotionele connectie, op basis van de Social Cognitive Theory (Bandura, 1963; 1971; 1977; 2001), een positievere attitude creëert ten aanzien van casual seksuele activiteiten. Ook veronderstellen we dat de kans dat men zelf een casual seksuele ervaring zal hebben correleert met de blootstelling aan dit mediamateriaal. Toch zijn er empirische studies die dit tegenspreken (Backstrom, Armstrong & Puentes, 2012; Epstein, Calzo, Smiler & Ward, 2009; Garcia e.a., 2012).

Naast 'mainstream-content' bestaan er ook nog explicietere vormen van media-inhoud die seks afbeelden, namelijk pornografie. Pornografie wordt steeds belangrijker als bron voor seksuele informatie, zowel voor volwassenen als voor adolescenten (Peter & Valkenburg, 2010). Daarom is informatie over de inhoud van pornografie zeer waardevol. Veel literatuur beschrijft de studie van pornografie, maar een consistente definitie van het concept 'pornografie' ontbreekt. In de huidige studie definiëren we pornografie in de ruime zin als seksueel expliciet materiaal, en refereren we naar internetpornografie als seksueel grafisch materiaal op het internet (Negash, Sheppard, Lambert & Fincham, 2015). Er bestaat al heel wat onderzoek dat de inhoud van pornografisch materiaal in kaart heeft willen brengen. Onderzoek werd reeds gedaan bij verschillende dragers van pornografie. Tot op heden gebeurde dit vooral bij video's (Weaver, 1991; Brosius, Weaver & Stabb, 1993; Bridges, Wosnitzer, Scharrer, Sun & Liberman, 2010), cartoons (Scott & Cuvelier, 1987) of tijdschriften (Scott & Cuvelier, 1987; 1993). Uit een inhoudsanalyse van pornofilms aan het eind van vorige eeuw blijkt dat de seksuele interacties voornamelijk 'casual' zijn en dus niet tussen partners die een romantische relatie met elkaar hebben (Weaver, 1991). Brosius, Weaver & Stabb (1993) beweren dat slechts 5% van de seksuele interacties plaatsvond tussen partners die een romantische relatie met elkaar hadden. Omdat pornografie seks vaak afbeeldt als casual en 'zonder verantwoordelijkheden', kan blootstelling leiden tot instrumentele en recreatieve attitudes ten opzichte van seks, en dit kan zich vertalen in (bereidheid tot) casual seks (Braithwaite, Coulson, Keddington & Fincham, 2015). Bovendien eindigen de meeste seksuele scènes in pornografie met zichtbare ejaculatie van het mannelijke karakter (Jae Woong, Mahnwoo & Hong-In, 2015), sommige auteurs beweren dat dit beschouwd kan worden als bewijs van seksueel genot en orgasme (Williams, 1999). Dit fysieke plezier kan gepercipieerd worden als positief effect van het seksueel gedrag en kan, in de context van de social cognitive theory (Bandura, 2001), leiden tot meer instrumentele attitudes en (bereidheid tot) casual seks bij de kijker.

Het toegankelijke, anonieme en goedkope (vrijwel gratis) karakter van seksueel materiaal op het internet heeft gezorgd voor de populariteit van de consumptie van pornografie via dit medium (Cooper, 2004). Onderzoek naar de inhoud van seksueel expliciete internetvideo's is beduidend minder uitgebreid (Gorman, Monk-Turner & Fish, 2010; Jae Woong, Mahnwoo & Hong-In, 2015; Klaassens & Peter, 2015; Vannier, Currie & O'Sullivan, 2014). Gorman, Monk-Turner en Fish (2010) analyseerden 45 gratis pornografische video's afkomstig van 15 verschillende sites, die verschillende types van pornografie weergaven. Uit hun resultaten bleek dat pornografische video's vooral blanke acteurs hadden (76%). Meestal bevatte deze films twee acteurs (56%) of enkel een vrouw (16%). De seksuele handelingen die het vaakst voorkwamen in deze video's waren fellatio (waarbij een man oraal bevredigd wordt door een vrouw, 79%), vaginale penetratie (68%) en genitale stimulatie (90%). Cullinigus (waarbij een vrouw oraal bevredigd wordt) en anale seks werden beduidend minder vaak afgebeeld. Het gebruik van een condoom was zeer uitzonderlijk in dit soort video's. Gelijkaardige resultaten kwamen naar voren in het onderzoek van Vannier, Currie & O'Sullivan (2014).

1.3. Onveilige seks wordt beloond

Opvallend is dat, ondanks de grote hoeveelheid aan seksuele beelden die in de media getoond wordt, er zelden kennis gegeven wordt aan de gevolgen van risicovolle seksuele handelingen of aan seksuele gezondheidsvorming (Pardun, L'Engle & Brown, 2005; L'Engle, Brown & Kenneavy, 2006; Jae

Woong, Mahnwoo & Hong-In, 2015). Slechts 6% van de totale hoeveelheid seksuele inhoud in de media benadrukt gezond seksueel gedrag (Pardun, L'Engle & Brown, 2005).

Verskillende inhoudsanalyses toonden aan dat de (negatieve) gevolgen van seks en de verantwoordelijkheden die hiermee gepaard gaan zelden getoond worden in de media (Heintz-Knowles, 1996; Kunkel, Cope-Farrar, Biely, Farinola & Donnerstein, 2001; Eyal, Kunkel, Biely & Finnerty, 2007; Jae Woong, Mahnwoo & Hong-In, 2015). Heintz-Knowles (1996) beweert dat wanneer de gevolgen van seks wel getoond worden, deze vooral positief van aard zijn. Boodschappen over veilig vrijen (bv. gebruik van een condoom of andere anticonceptiva) en over de negatieve gevolgen van onbeschermd vrijen (bv. ongewenste zwangerschappen of SOA's) zijn nochtans belangrijk om de ernst van deze zaak te benadrukken (Eyal, Kunkel, Biely & Finnerty, 2007). Een aflevering uit de populaire tv-serie *Friends*, waarin blijkt dat Rachel ongewenst zwanger is door het falen van een condoom, wist een vijfde van de jongeren die dit gezien hadden bij te brengen dat condooms niet altijd effectief zijn. Bovendien rapporteerde 10% van de adolescenten dat ze met een volwassene gepraat hadden over de effectiviteit van condooms, naar aanleiding van deze scene. (Collins, Elliot, Berry, Kanouse & Hunter, 2003).

Het beperkte aanbod aan beelden over veilige seks en de negatieve gevolgen van onbeschermd seks kan dus gevolgen hebben voor jongeren. Volgens de Social Learning Theory van Bandura (1963; 1971; 1977; 2001) kan dit jongeren het gevoel geven dat negatieve consequenties van seks helemaal niet relevant, langdurig of impactvol genoeg zijn om getoond te worden op tv. Met als gevolg dat jongeren er zelf ook weinig aandacht aan zullen besteden. In lijn met de assumptie van de Social Learning Theory vormen we de volgende hypothesen:

H1: jongeren die nog nooit blootgesteld werden aan internetpornografie zullen minder instrumentele attitudes, bereidheid tot en ervaring met casual seks hebben dan jongeren die daar wel al – bewust of onbewust – aan blootgesteld werden.

H2: Blootstelling aan internetpornografie hangt positief samen met een meer instrumentele attitude ten aanzien van seks.

H3: Blootstelling aan internetpornografie hangt positief samen met een grotere bereidheid om casual seks te hebben.

H4: Blootstelling aan internetpornografie hangt positief samen met meer ervaring met casual seks.

Hoewel we hierboven voorspellen dat blootstelling aan seksueel getinte beelden leidt tot positievere attitudes ten opzichte van (risicovolle) seks zonder emotionele connectie, moeten we dit nuanceren. Er bestaan tal van factoren die de uitvoering van een waargenomen gedrag kunnen voorspellen, zoals bijvoorbeeld verwachtingen over en doeltreffendheid van dat gedrag (Austin & Knaus, 2000; Bandura, 2002; Christiansen, Roehling, Smith & Goldman, 1989). Ook jongeren die meer sceptische en kritische houding hebben tegenover (media)boodschappen zijn beter in staat negatieve gevolgen van de boodschap te weerleggen. Dit kan er dan op zijn beurt voor zorgen dat jongeren het verlangen om het gedrag na te bootsen beter kunnen beheersen (Austin & Knaus, 2000; Austin, Chen & Grube, 2006).

1.4. Mediawijsheid

De effecten van de media op jongeren en de cijfers over hun 'roekeloos vrijgedrag' vragen naar acties om jongeren zich hiervan bewust te maken en hun gedrag te doen aanpassen. Verschillende welzijnsorganisaties (Sensoa, vzw Jong en Van Zin, ...) in België nemen reeds verschillende initiatieven om 'veilig vrijen' te promoten. Zowel private als publieke organisaties trachten de potentiële negatieve effecten van seksueel risicogedrag in te dijken. Wereldwijd zijn er al talrijke educatieve strategieën ontwikkeld om jongeren meer bij te brengen over de risico's en verantwoordelijkheden die seks met

zich meebrengt. Een meta-analyse (Kirby, Laris & Rolleri, 2007) op basis van 83 studies uit zowel ontwikkelde als ontwikkelingslanden, toonde aan dat deze strategieën meestal effectief zijn.

Door jongeren onder andere bewust te maken van de gevaren en verantwoordelijkheden die (onbeschermde) seks met zich mee kan brengen, kunnen we hun verwachtingen en visies over de doeltreffendheid van dit gedrag (in lijn met de assumpties van Bandura (1963; 1971; 1977; 1986; 2001)) bijstellen. Ook hun verlangen om casual seks te hebben kan mogelijk ingedijkt worden door adolescenten aan te tonen dat casual seksuele ervaringen meestal niet plezierig zijn (Paul, 2006; Heldman & Wade, 2010) en negatieve emotionele gevolgen kunnen hebben (Paul, 2006; Heldman & Wade, 2010). Door jongeren te leren dat risicovolle seksuele gedragingen niet altijd beloond worden of niet steeds positieve uitkomsten hebben (zoals in de media wel het geval is) zullen zij mogelijk zelf minder geneigd zijn om dit soort gedragingen over te nemen (Austin, Pinkleton, Chen & Austin, 2015).

Als reactie op de grote hoeveelheid seksueel getinte beelden in de media, en de effecten ervan zoals hierboven beschreven, rees de vraag naar seksuele opvoeding die gebruik maakt van media en mediawijsheid (Brown e.a., 2006). Onderzoek benadrukt de nood aan interventies die de incorrecte glamoureuze afbeelding van seks kan doorbreken en die adolescenten leert gebruik te maken van realistische en correcte informatie over het onderwerp. Verschillende auteurs zijn op zoek naar krachtige strategieën om de invloed van de media op seksuele beslissingen van adolescenten te reduceren (Pinkleton, Austin, Chen & Cohen, 2013; Pinkleton, Austin, Cohen, Chen & Fitzgerald, 2008). Door jongeren doeltreffende strategieën bij te brengen om aantrekkelijke mediaboodschappen te weerstaan, kunnen hun rationale boodschapsverwerkingsprocessen versterkt worden (Andrew, Tiggeman, & Clark, 2015). Op die manier kunnen ze zichzelf beter verzetten tegen de affectieve ‘appeals’ die vaak in mediaboodschappen vervat zitten (Bandura, 1986). Mediawijsheid kan deze kritische omgang met mediaboodschappen doen verbeteren (Pinkleton, Austin, Cohen, Chen & Fitzgerald, 2008; Austin, Miller, Silva, Guerra, Geisler, Gamboa, Phakakayai & Kuechle, 2002). De term ‘mediawijsheid’ wordt in de literatuur gedefinieerd als iemands vermogen om boodschappen in verschillende vormen te analyseren, evalueren en te reproduceren (Aufderheide, 1993). De term ‘mediawijsheidsinterventie’ verwijst naar educatieprogramma’s die als doel hebben om schadelijke effecten van de media te reduceren. Dit doen ze door het publiek te informeren over verschillende aspecten van de media en op die manier mediagerelateerde overtuigingen en attitudes te beïnvloeden en vervolgens risicovol gedrag te voorkomen (Jeong, Cho & Hwang, 2012). Onder andere door jongeren te leren welke technieken er in de media en reclame gebruikt worden kunnen zij mediawijs gemaakt worden (Austin e.a., 2002). Zo leren ze beter om te gaan met boodschappen die hun attitudes en gedragingen kunnen beïnvloeden (Bergsma & Camey, 2008).

Er bestaan in de literatuur verschillende theoretische modellen waarop mediawijsheidsinterventies gebaseerd werden. Een voorbeeld hiervan is ‘the Message Interpretation Process’ (MIP; Austin e.a., 2002). Volgens het MIP kunnen boodschappen het beslissingsproces beïnvloeden dankzij logische en affectieve ‘processen’, zoals realisme, scepticisme, normen en verwachtingen over de uitkomst. Het ‘cognitive processing model of media literacy’ van Potter (2004) oppert dat kennisstructuren en bepaalde vaardigheden fundamenteel zijn voor de verwerving van mediawijsheid. Kennisstructuren zijn sets van georganiseerde informatie (in het hoofd van een individu). Deze voorzien het individu van een context vanwaaruit hij de mediaboodschap kan verwerken. Met ‘vaardigheden’ verwijst Potter naar de mate waarin men de boodschap kan analyseren, evalueren, groeperen, maar ook naar inductie-, deductie-, synthese- en abstractievaardigheden.

Mediawijsheid is al nuttig gebleken voor een groot aantal topics, waaronder seks, alcoholgebruik, tabak en geweld (Pinkleton e.a., 2008; Pinkleton e.a., 2013). Verschillende onderzoekers hebben al aangetoond dat mediawijze kinderen en adolescenten meestal skeptischer staan tegenover van mediaboodschappen en rapporteren dat ze minder geneigd zijn om het geobserveerde gedrag te imiteren (Austin, Chen & Grube, 2006; Austin & Knaus, 2000; Austin, Pinkleton, Hust & Cohen, 2005; Pinkleton e.a., 2007).

Educatie over mediawijsheid blijkt een veelbelovende strategie te zijn binnen de seksuele opvoeding. Pinkleton en zijn collega's (2013) toonden met een experimentele studie aan dat participanten die een mediawijsheidstraining ondergingen meer kennis hadden over de potentiële gevolgen van seksuele activiteiten. Dankzij deze training leren jongeren dat media een impact kunnen hebben op de beslissingen die jongeren maken met betrekking tot seks (Austin, Pinkleton, Chen & Austin, 2015). Adolescenten die sterkere mediawijze vaardigheden hebben rapporteren minder positieve verwachtingen met betrekking tot (risicovolle) seksuele activiteiten. Dit reduceert op zijn beurt de intentie om seksueel gedrag te stellen. Bovendien zijn zij ook beter in staat zich te verzetten tegen (negatieve) peer pressure (Pinkleton, Austin, Cohen, Chen & Fitzgerald, 2008; Austin e.a., 2015). Ook het besef dat media seks 'glamouriseert' is groter bij jongeren die een mediawijsheidsinterventie gevolgd hebben, met als gevolg dat zij hun verwachtingen over seks bijstellen en meer positieve attitudes hebben ten opzichte van het uitstellen van seks. In contrast met jongeren die geen training ontvingen, voelen deze jongeren zich beter in staat om hun eigen seksueel gedrag te beheersen (Pinkleton, Austin, Chen, Cohen & Fitzgerald, 2008; Pinkleton, Austin, Chen & Cohen, 2013). Anders geformuleerd: een mediawijze adolescent weet hoe hij of zij analytisch moet omgaan met mediaboodschappen. Wellicht zal deze persoon de begeerlijke inhoud van de boodschap wel opmerken, maar hij of zij zal voor zichzelf kunnen uitmaken dat verschillende aspecten van de boodschap fictieel zijn en het doel van de producer reflecteren, namelijk zoveel mogelijk publiek en adverteerders aantrekken. Op basis van deze bevindingen verwachten we dus het volgende:

H5: De relatie tussen internetpornografie en een instrumentele attitude ten opzichte van casual seks, de bereidheid tot het hebben van casual seks en de ervaring met casual seks wordt afgezwakt door een mediakritische houding.

H6: Jongeren die een mediawijsheidsinterventie ondergaan, zullen na de interventie een meer kritische houding ten aanzien van boodschappen over seks in de media rapporteren.

H7: Na een mediawijsheid-interventie zijn de relaties tussen blootstelling aan internetpornografie en instrumentele attitude t.o.v. seks, en blootstelling aan internetpornografie en bereidheid om casual seks te hebben minder sterk dan vóór de mediawijsheid-interventie.

Wetenschappelijke literatuur blijkt toch niet eensgezind over de resultaten van dit soort mediawijsheidsinterventies. Naast het bevorderen van sceptische attitudes en gedragingen zouden deze interventies ook ongunstige attitudes en gedragingen kunnen bevorderen (Austin, Pinkleton, Hust & Cohen, 2005; Pinkleton, Austin, Cohen, Miller & Fitzgerald, 2007). Andere wetenschappers hebben hierop aangemerkt dat dit kan voortvloeien uit de slechte match tussen het lesmateriaal en ontwikkelingsfase van kinderen, of wanneer het materiaal interactief is, dus wanneer leerlingen zelf inbreng kunnen geven (Byrne, Lin & Potter, 2009). Ook kan zo'n interventie onbedoelde effecten hebben op leerlingen met een licht mediadieet, voor wie het lesmateriaal mogelijk volledig nieuw is (Nathanson, 2004). Mediawijsheidsinterventies kunnen niet garanderen dat jongeren in de toekomst steeds gezonde keuzes zullen maken, maar ze kunnen wel helpen bij het maken van dit soort beslissingen (Austin, Pinkleton, Chen & Austin, 2015).

In de huidige studie zullen we nagaan of een mediawijsheidsinterventie effectief blijkt bij Vlaamse jongeren. We vragen ons ook af welk mechanisme van een mediawijsheidsinterventie kan zorgen voor een verschil in het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks of de ervaring met casual seks. In het verleden werd al aangetoond dat de gepercipieerde bruikbaarheid van de inhoud een rol speelt in de relatie tussen SEIM en casual seks bij adolescenten (Peter & Valkenburg, 2010; Vandenbosch & Peter, 2016). Onder gepercipieerde bruikbaarheid van SEIM verstaat men "de mate

waarin adolescenten SEIM een nuttige bron van informatie over seks vinden en het zelf zouden toepassen in de realiteit” (Peter & Valkenburg, 2010, p.377). Pornografie blijkt een grotere invloed te hebben op instrumentele attitudes en ervaring met casual seks wanneer de adolescent het gevoel heeft dat SEIM een nuttige bron van informatie over seks is. Een ander aspect van mediawijsheid dat in het verleden al onderzocht werd zijn de ‘protective processing’-vaardigheden van kijkers. Media protection of protective processing-skills verwijst naar de mate waarin men zichzelf kan beschermen tegen de negatieve invloeden van media. Andrew, Tiggeman & Clark ontwierpen een schaal om te onderzoeken of de protective processing-skills de negatieve rol die media op lichaamstevredenheid kunnen hebben, in te dijken. Uit hun resultaten bleek dat jongeren dat een hoge mate van protective processing-skills correleerde met een hogere mate van lichaamstevredenheid (Andrew, Tiggeman & Clark, 2015). In het huidige onderzoek proberen we aan te tonen dat mediawijsheidsinterventie de protective processing-skills van adolescenten kunnen aanscherpen en dat dit op zijn beurt zorgt voor een zwakkere relatie tussen SEIM en casual seks bij adolescenten.

2. Methoden

In samenwerking met de jongerenwelzijnsorganisatie ‘Jong en Van Zin’, een vzw die aan jeugdwerkers en scholen seksuele vorming geeft, onderzocht deze meesterproef of een mediawijsheidsinterventie bepaalde ongewenste media-effecten kan voorkomen of reduceren. In deze meesterproef werden voornamelijk de effecten van seksuele media-inhoud, zoals positieve attitudes ten opzichte van risicovolle seksuele gedragingen, bestudeerd. In wat volgt wordt de werkwijze van het onderzoeksdesign toegelicht. Voor we de resultaten bespreken zullen we ook kort stilstaan het belang dat gehecht werd aan anonimiteit van de respondenten en bij de ethische kwesties die dit onderzoek met zich meebracht.

2.1. Doelstelling

Deze studie peilt naar de relatie van blootstelling aan internetpornografie en instrumentele attitudes ten opzichte van, bereidheid tot en ervaring met (casual) seks. De afgelopen jaren is er binnen de wetenschappelijke literatuur steeds meer aandacht voor het internetgebruik van adolescenten, en dan vooral voor het gebruik van seksueel expliciet internetmateriaal (SEIM) (Vandenbosch & Peter, 2016). Daarnaast is er ook de toenemende wetenschappelijke interesse voor ‘casual seks’-ervaringen van adolescenten (Heldman & Wade, 2010; Manning, Giordano & Longmore, 2006; Stinson, 2010). De huidige studie is gebaseerd op deze twee vaststellingen. Bovendien zijn er ook verschillende auteurs die beweren dat een mediawijsheidsinterventie de invloed van media op jongeren kan beperken (Pinkleton e.a., 2008). Deze masterproef tracht meer begrip te creëren binnen de bestaande literatuur omtrent de invloed van internetpornografie op adolescenten en de mate dat mediawijsheid hier een rol in kan spelen. Verschillende auteurs toonden reeds aan dat er een significant verband bestaat tussen de blootstelling aan internetpornografie en casual seks (Bleakly, Hennessy, Fishbein & Jordan, 2008). Maar er is nog maar weinig onderzoek dat zich afvraagt hoe en in welke mate deze invloed verzwakt of vermeden kan worden. Vandaaruit groeide het idee om te onderzoeken of een mediawijsheidsinterventie de negatieve effecten van seksueel expliciet internetmateriaal op adolescenten kan beperken. Aan de hand van een quasi-experimenteel onderzoeksdesign (Swanborn, 2005, pp. 255-259) gingen we na of een mediawijsheidsinterventie bij adolescenten het verband tussen blootstelling aan internetpornografie en casual seks kon verzwakken. Met de term ‘quasi-experiment’ wordt verwezen naar de voor- en nameting bij dezelfde groep. Het verschil met een experimenteel onderzoeksdesign is het gebrek aan randomisering. Ook maken we in deze studie geen gebruik van een controlegroep die geen mediawijsheidsinterventie ondergaat.

2.2. Steekproef

De theoretische populatie bestond uit adolescenten. We kozen voor de leeftijdsgroep die Dixon-Mueller (2008) classificeerde als *middle adolescence*, jongeren tussen 15 en 17 jaar. Dixon-Mueller deelde de adolescentie op in 3 groepen op basis van de mate waarin jongeren cognitief en fysiek klaar zijn voor seksuele betrekkingen. Dixon-Mueller classificeerde deze drie groepen als ‘early adolescence’ (10-14 jaar); ‘middle adolescence’ (15-17 jaar) en ‘late adolescence’ (18-19 jaar). Volgens Dixon-Mueller zijn jongeren tot en met 14 jaar te jong om al seks te hebben. Afhankelijk van bepaalde factoren kunnen jongeren die tot de groep ‘middle adolescence’ behoren daar wel al klaar voor zijn. Vanaf 18 jaar worden jongeren in het algemeen beschouwd om klaar te zijn voor geslachtsgemeenschap (Dixon-Mueller, 2008). Het leek ons interessant om voor dit onderzoek midden-adolescenten te bevragen, gezien zij wel al klaar zijn voor seks maar hier nog niet veel ervaring mee hebben. Bovendien toont literatuur aan dat midden-adolescenten significant meer seksuele informatie van het internet verkrijgen dan vroege-adolescenten. Uit ditzelfde onderzoek bleek ook dat midden-adolescenten deze informatie leerrijker vonden (Gonzalez-Ortega, Vicario-Molina, Martinez & Orgaz, 2015). De reden dat dit onderzoek adolescenten gebruikte en geen jongvolwassenen is dat de eersten behoren tot de zogenaamde ‘digital natives’. Het is dus waarschijnlijk dat zij op een verschillende manier omgaan met het internet dan jongvolwassenen. Daarnaast blijkt het zo dat er nog maar weinig onderzoek gedaan is naar de relatie tussen internetpornografie en casual seks bij deze generatie van adolescenten (Gonzalez-Ortega,

Vicario-Molina, Martinez & Orgaz, 2015). Vaak wordt onderzoek gedaan bij studenten ouder als 18 jaar, en niet bij middelbare scholieren, omdat deze groep vaak wordt beschouwd als ‘te kwetsbaar’ om deel te nemen (Flicker & Guta, 2008).

De operationele populatie werd gevormd door scholieren van het 5^e middelbaar van de Onze Lieve Vrouw Presentatie te Bornem. Dit was geen toevallige steekproef, de jongeren kwamen uit dezelfde school en graad. Omwille van praktische redenen werd een aselechte steekproef uitgesloten. Aangezien het moeilijk was om Vlaamse jongeren op toevalsbasis te laten deelnemen aan de workshop van ‘Jong & Van Zin’, besloten we om het onderzoek af te nemen bij respondenten uit één school. De adolescenten die deelnamen aan het huidige onderzoek waren gemiddeld 16,1 jaar oud bij de aanvang van de studie. De steekproef bestond uit 84 leerlingen die op 3 verschillende momenten deelnamen aan onze survey. Van alle deelnemers waren er 52,4% vrouwelijk en 46,4% mannelijk. Van 1,2% van de deelnemers is het geslacht onbekend. De jongeren kwamen uit 5 verschillende klassen van het algemeen secundair onderwijs (4 klassen) en het technisch secundair onderwijs (1 klas).

2.3. Procedure

Voor het verkrijgen van de onderzoeksgegevens werd er gebruik gemaakt van een online survey. Deze survey maakte het mogelijk om systematisch een groot aantal kenmerken, attitudes en gedragingen van onze steekproef te bevragen (Swanborn, 2005, p. 265). Een voordeel van deze digitale survey was dat partiële non-response beperkt kon worden door de respondent pas naar de volgende vraag te laten overgaan wanneer elk item van de huidige vraag beantwoord was (Swanborn, 2005, pp. 265-314). Natuurlijk was het voor de respondent wel mogelijk om het onderzoek vroegtijdig te stoppen, indien hij of zij niet meer wou deelnemen. Ook de sociale wenselijkheid speelde bij deze survey minder sterk een rol dan bij een interview of telefonische bevraging, de leerlingen werden namelijk verzocht om ieder voor zich te werken. Toch mogen we er niet te zeker van zijn dat sociale wenselijkheid geen rol speelde in de antwoorden van onze respondenten, omdat de klascontext mogelijk toch meer ‘voorzichtige’ antwoorden uitlokte (Swanborn, 2015, pp. 271-282).

Het onderzoek werd opgedeeld in 3 meetmomenten. De respondenten werden op school, tijdens de lessen, ondervraagd aan de hand van een gesloten vragenlijst, met vaste vraagstelling en (voornamelijk) vaste antwoordalternatieven (Swanborn, 2005, pp. 265-314), die op de computer moest worden ingevuld. Wij hadden hiervoor de toestemming van de directie, van de ouders van de respondenten en van de respondenten zelf. Om absolute anonimiteit zo veel mogelijk te garanderen was er steeds minstens 1 onderzoeker aanwezig in het leslokaal. Indien mogelijk hield ook de verantwoordelijke leerkracht toezicht. De vragenlijst duurde ongeveer een half uur. De leerlingen die eerder klaar waren, werden verzocht zich in stilte bezig te houden. Na ieder meetmoment mochten de respondenten een appel of een wafel kiezen als beloning voor hun deelname.

De eerste survey-afname gebeurde vóór de manipulatie en vond plaats in de eerste week van februari 2016. Het eerste meetmoment had als doel om de attitudes van de jongeren te meten vóór de mediawijsheidsinterventie. Aan het eerste meetmoment namen 84 respondenten deel, waarvan 44 meisjes (51,2%) en 39 jongens (45,3 %), 6,8% van de respondenten gaf geen geslacht op. De gemiddelde leeftijd van de deelnemers was 16,1 jaar. Elke klas legde de survey op een ander lesuur af. Dit maakte dat de pretest over 2 dagen verspreid werd. Om de respondenten af te leiden van het eigenlijke doel van de survey en om vertekening te vermijden, werd gebruik gemaakt van een coverstory.

Om het vraageffect zo minimaal mogelijk te houden vond de mediawijsheidsinterventie pas een tweetal weken na de eerste survey-afname plaats. De leerlingen namen deel aan een workshop waarin op een interactieve manier de onderwerpen ‘intimiteit’, ‘relaties’, ‘seksualiteit’ en media behandeld werden. Deze sessies werden gegeven door een medewerker van ‘Jong en van Zin’, die normaliter onbekend was voor de leerlingen. Dit duurde ongeveer 2 uur en 30 minuten. Volgens Banerjee en Greene (2006) is een mediawijsheidsinterventie effectiever wanneer deze op een actieve manier gepresenteerd wordt. Volgens hen is zo’n interventie minder effectief wanneer er enkel gefocust wordt op de analyse van mediaboodschappen. De auteurs suggereren dat een mediawijsheidsinterventie waarbij het publiek actief betrokken wordt zal leiden tot meer mentale inspanningen en begrip dan wanneer het publiek

passief moet deelnemen. Wij hoopten dus dat onze huidige opzet effectiever zou zijn dan een mediawijsheidsinterventie met enkel passieve componenten. Omwille van het intieme karakter van de sessie, werd aan de leerkracht en de onderzoeker verzocht om deze niet bij te wonen. Uit logistieke overwegingen was de onderzoeker toch aanwezig bij twee van de vijf interventies. Vlak na de workshop werd de leerlingen verzocht om dezelfde vragenlijst als op het eerste meetmoment in te vullen. Hiermee trachtten we te meten of er een verschil was tussen de mediawijsheidsvaardigheden vóór en na zo'n interventie.

Acht weken na de mediawijsheidsinterventie werden de kritische vaardigheden opnieuw gemeten. Dit gebeurde opnieuw aan de hand van een gesloten survey op de computer. Het derde meetmoment vond plaats in de tweede week van april 2016. Het doel van deze survey was om na te gaan hoe consistent de mediakritische attitudes na de mediawijsheidsinterventie zijn. Omwille van praktische redenen werd deze data niet gebruikt in het huidige onderzoek.

2.4. Meetinstrument en schalen

De vragenlijst bestond uit 7 delen. De vraagformulering werd zo goed mogelijk aangepast aan het taalgebruik van onze respondenten. Zo werden termen als 'Culliningus' en 'Fellatio' vervangen door 'orale seks geven/ontvangen'. Voor het invullen van de enquête werd wel een redelijke beheersing van de Nederlandse taal verwacht, jongeren met een buitenlandse afkomst zijn mogelijk niet volledig vertrouwd met bepaalde seks-gerelateerde termen en dit zou een obstakel kunnen vormen voor de deelname aan huidig onderzoek. Minder dan 5% van onze respondenten gaf aan dat één of beide ouders van allochtone afkomst was, we verwachtten dus dat taal geen obstakel zou vormen voor de huidige survey. Voor de survey startte werd aan de respondenten nog eens expliciet hun toestemming gevraagd en werden zij eraan herinnerd dat zij ten alle tijden hun deelname mochten stopzetten.

Het eerste blok van de vragenlijst peilde naar demografische gegevens van de respondent. Nadien volgde er vragen over respectievelijk 'seksualiteit' en 'lichaamsbeeld'. Dit derde onderdeel was niet relevant voor het huidige onderzoek, maar was van belang voor het onderzoek van een mede-studente. Een volgend luik peilde naar (traditioneel) mediagebruik. Verder werd er nog gevraagd naar de blootstelling aan expliciete beelden op het internet en werden de mediawijsheidsvaardigheden van de respondenten onderzocht. Als laatste werden er nog wat 'persoonlijke' vragen gesteld. Hierbeneden beschrijven we kort de schalen die relevant zijn voor het huidige onderzoek.

2.4.1. Sociaal-demografische gegevens

De survey begon met een reeks vragen over de sociaal-demografische gegevens van de respondent. Als eerste moest de respondent zijn of haar geslacht aangeven ('jongen' (=1), 'meisje' (=2)). Vervolgens werd er gevraagd om de leeftijd aan te geven met een cijfer. Ook vroegen we naar de klas waarin de respondent zat ('5AB' (=1), '5Cw' (=2), '5CmE' (=3), '5D' (=4) en '5 techniek wetenschappen' (=5)). De respondent moest met een cijfer aan geven hoeveel broers en hoeveel zussen hij of zij heeft. Om de sociaaleconomische status te achterhalen werd er gepeild naar het hoogste diploma van de moeder ('geen diploma' (=1), 'lager onderwijs' (=2), 'middelbaar onderwijs' (=3), 'hogeschool' (=4), 'universiteit' (=5), 'ik weet het niet' (=6)). Er werd ook gevraagd of één van de ouders in een ander land dan België geboren is ("Nee, beide ouders zijn geboren in België" (=1), "Ja, één of beide ouders zijn geboren in een Europees land" (=2), "Ja, één of beide ouders zijn geboren in een ander land dan België/Europees land" (=3)).

2.4.2. Instrumentele attitudes ten opzichte van seks

Om de instrumentele attitudes ten opzichte van (casual) seks te meten, werd gebruikt gemaakt van de schaal 'Instrumental Attitudes towards Sex' (Hendrick & Hendrick, 1987). Oorspronkelijk werd deze schaal gebruikt als één van de vier dimensies van 'The Sexual Attitudes Scale' (Hendrick e.a., 1985). Deze schaal peilt naar de mate waarin adolescenten seks zien als iets 'praktisch' of iets wat je uitsluitend met je romantische partner doet. De originele schaal bestaat uit 4 stellingen. Voor deze survey werden deze items naar het Nederlands vertaald, namelijk "Seks is vooral lichamelijk", "Seks is alleen maar een

spel”, “Seks is een puur lichamelijke behoefte, net als eten” en “het hoofddoel van seks is jezelf vermaken”. De stellingen moesten beoordeeld worden aan de hand van een zevenpuntenschaal (‘Helemaal mee eens’ (=1), ‘Mee eens’ (=2), ‘Beetje met eens’ (=3), ‘Beetje mee eens’/ ‘Beetje mee oneens’ (=4), ‘Beetje mee oneens’ (=5), ‘Mee oneens’ (=6) tot ‘Helemaal oneens’ (=7)).

Een factoranalyse werd uitgevoerd met een Kaiser-Meyer-Olkin testwaarde van 0,690 en een significante *Bartlett’s Test of Sphericity* ($p=0.000$). Uit de factoranalyse bleek dat alle items laadden op één factor. Er was één component met een eigenwaarde hoger dan één, dit component verklaarde 49,875% van de variantie. De *scree plot* toonde ook aan dat er één achterliggende factor was, namelijk ‘instrumentele attitudes ten opzichte van seks’. Deze schaal had een Cronbach’s Alpha van 0,654. Om deze variabele te meten berekenden we het gemiddelde van de scores op de vier items uit de schaal voor elke respondent. Des te hoger de score op deze schaal, des te minder instrumentele attitudes de respondent bezit.

2.4.3. Bereidheid om casual seks te hebben

We waren verder ook geïnteresseerd in de mate waarin jongeren zelf aangeven bereid te zijn om seks te hebben met iemand met wie ze geen relatie hebben. Hiervoor baseerden we ons op de schaal “Willingness to have casual sex” die door Vandenbosch & Peter (2016) gebruikt werd. De schaal bevatte vier items. Deelnemers moesten telkens antwoorden op de vraag “Stel, je ontmoet iemand waarmee je geen relatie wilt en waar je ook niet verliefd op bent, maar die je wel seksueel erg aantrekkelijk vindt en je weet van die persoon dat deze seksuele aantrekkingskracht wederzijds is. Hoe groot is de kans dat het volgende tussen jou en deze persoon gebeurt?”, gevolgd door vier mogelijke scenario’s en een zevenpuntenschaal (‘Heel waarschijnlijk’ (=1), ‘Waarschijnlijk’ (=2), ‘Beetje waarschijnlijk’ (=3), ‘Beetje waarschijnlijk’ / ‘Beetje onwaarschijnlijk’ (=4), ‘Beetje onwaarschijnlijk’ (=5), ‘Onwaarschijnlijk’ (=6), ‘Helemaal onwaarschijnlijk’ (=7). De vier scenario’s die zij moesten beoordelen luiden als volgt: “Tongkussen”, “Aanraken van elkaars geslachtsdelen”, “Orale seks geven of krijgen” en “Geslachtsgemeenschap”.

We voerden een factoranalyse uit op deze schaal om na te gaan of er slechts één component gemeten werd. De Kaiser-Meyer-Olkin test had een waarde van 0,745, bovendien was de *Bartlett’s Test of Sphericity* significant ($p=0,000$). Uit de factoranalyse bleek dat alle items laadden op 1 component, dat een eigenwaarde had van 3,210. Dit component verklaarde 80,246% van de variantie. Ook uit de *scree plot* konden we aflezen dat er slechts één factor gemeten werd aan de hand van deze schaal. De variabele ‘Bereidheid om casual seks te hebben’ werd vervolgens berekend door het gemiddelde van de vier scores voor elke respondent te berekenen. Deze schaal bleek zeer betrouwbaar, met een Cronbach’s Alpha van 0,917. Een hogere score op deze schaal wijst op een lagere bereidheid om casual seks te hebben.

2.4.4. Ervaring met casual seks

Daarnaast meetten we de ervaring die deze adolescenten al gehad hadden met casual seks. We vroegen hen naar welke seksuele handelingen zij al stelden met iemand op wie zij niet verliefd waren en met wie zij geen relatie zouden aangaan. Vanwege de jonge leeftijd van de respondenten voegden we ook meer ‘onschuldige’ handelingen, zoals tongkussen, toe aan de antwoordopties. We baseerden de schaal op Vandenbosch & Peter (2016). De vraag luidde: “Heb je onderstaande ervaring(en) al eens gehad met iemand waarop je niet verliefd was en waar je geen relatie mee had?” respondenten konden aangeven of zij al dan niet reeds ervaring gehad hadden met “tongkussen”, “het aanraken van de geslachtsdelen”, “orale seks geven of krijgen” of “geslachtsgemeenschap”. Zij konden dit doen door ‘ja’ (=1) of ‘nee’ (=2) aan te duiden. Tijdens de analyse werd dit item gehercodeerd zodat ‘ja’ de waarde 1 had en aan ‘nee’ de waarde 0 toegekend werd.

Een factoranalyse werd uitgevoerd om na te gaan of de schaal één component meet. De Kaiser-Meyer-Olkin meting heeft een waarde van 0,701. De *Bartlett’s Test of Sphericity* bereikte significantie ($p=0,000$). Er was één factor met een eigenwaarde groter dan één. Deze factor verklaarde 66,410% van de variantie. Ook de *scree plot* suggereerde dat er één factor weerhouden moest worden. Alle items laadden op de onderliggende factor “ervaring met casual seks”. Om deze variabele te berekenen werd

voor elke respondent de som genomen van de score op de vier items. De schaal die we gebruikten om ervaring met casual seks te meten bleek bovendien betrouwbaar (Cronbach's Alpha = 0,758).

2.4.5. Blootstelling aan internetpornografie

In dit onderzoek werd de blootstelling aan pornografie op het internet als onafhankelijke variabele onderzocht. Aan de respondenten werd gevraagd of zij al ooit -bewust of onbewust- naar seks op het internet gekeken hebben (foto's, advertenties en/of filmpjes) ('ja' (=1), 'nee' (=2)). Indien het antwoord op deze vraag 'nee' was, werd de vraag naar de frequentie van de blootstelling aan pornografie overgeslagen. De mate waarin de respondenten blootgesteld werden, werd gemeten door hen te vragen hoe vaak zij in de afgelopen 2 maanden (in de tweede survey vroeg men naar het gedrag van de afgelopen 2 weken) al dan niet doelbewust naar "foto's of plaatjes met blote geslachtsdelen", "filmpjes met blote geslachtsdelen", "foto's of plaatjes waarop mensen seks hebben" en "filmpjes waarin mensen seks hebben" op het internet gekeken hadden. Zij moesten de frequentie hiervan aangeven op een zevenpuntenschaal ('Elke dag' (=1), 'Meerdere keren per week' (=2), '1x per week' (=3), 'Meerdere keren per maand' (=4), '1 x per maand' (=5), 'Minder dan 1 x per maand' (=6), 'Nooit' (=7)).

Op de 4 items werd een factoranalyse uitgevoerd om na te gaan of elk item het concept 'blootstelling aan pornografie' meette. De Kaiser-Meyer-Olkin test had een waarde van 0,772. De *Bartlett's Test of Sphericity* was significant ($p=0,000$). De factoranalyse gaf aan dat er slechts 1 component een eigenwaarde had die hoger was dan één (3,516). Dit component verklaarde 87,891% van de variantie. Ook uit de *scree-plot* konden we aflezen dat er één achterliggende factor was, want het breekpunt bevond zich op de tweede factor. Alle items laadden op de factor, die we het label 'blootstelling aan pornografie' gaven. De vier items werden dus als een schaal gebruikt, met een Cronbach's Alpha van 0,913. De variabele 'blootstelling aan pornografie' werd vervolgens berekend door voor elke respondent het gemiddelde van de scores op de vier items van de schaal te berekenen. Een lagere score op de schaal betekent dat men vaak al dan niet doelbewust naar pornografie op het internet keek.

2.4.6. Modererende variabelen: Mediawijsheidsvaardigheden

Het doel van deze studie was om de invloed van mediawijsheid op de relatie tussen pornografie en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks en de ervaring met casual seks te onderzoeken bij adolescenten. Ook gingen we na of een mediawijsheidsinterventie het kritische denkvermogen ten opzichte van mediabeelden kan verhogen. Mediawijsheidsvaardigheden zouden mogelijk de relatie tussen blootstelling aan pornografie en (attitudes ten opzichte van, bereidheid tot en ervaring met) casual seks kunnen modereren.

Deze mediawijsheid werd aan de hand van 4 verschillende schalen gemeten. Zo werd de mate waarin de adolescenten zichzelf beschermen tegen de invloed van mediabeelden onderzocht (Media protective processing – Andrew, Tiggemann & Clark, 2015). Oorspronkelijk werd de schaal ontworpen om te meten in welke mate de respondent zich kan beschermen tegen de negatieve effecten van blootstelling aan 'ideale lichaamsbeelden' (in de media) op de tevredenheid met het eigen lichaam. De originele schaal onderzocht zowel cognitieve als gedragsstrategieën en -technieken die individuen in staat stellen zichzelf te beschermen tegen beelden die negatief zijn voor hun lichaamsbeeld, en positieve beelden te filteren. In het huidige design werden dezelfde beschermende strategieën gemeten, maar werden de items aangepast aan pornografie, sociale media en flirten in de media. Wij waren geïnteresseerd in welke mate de respondenten zichzelf kunnen beschermen tegen de negatieve effecten van media op hun seksualiteitsbeleving. Jongeren die onderscheid kunnen maken tussen 'negatieve beelden over seks' (zoals de objectivering van de vrouw, het instrumentele perspectief op seks, en het gebrek aan zichtbaarheid van mogelijk negatieve gevolgen van seks) en positieve boodschappen, zijn mogelijk minder vatbaar voor negatieve effecten van media op hun eigen welzijn. We vroegen ons dus af of deze beschermingsstrategieën mogelijk ook de relatie tussen (seksueel) risicogedrag en blootstelling aan media kunnen reduceren. Deze schaal onderzocht of het bezit van beschermingsstrategieën ten opzichte van media een invloed hebben op het hebben van instrumentele attitudes, de bereidheid tot casual seks en de ervaring met casual seks. De items luiden als volgt "Als ik mediabeelden zie waarin mensen worden afgebeeld met een ideaal lichaam, bedenk ik me wel dat deze lichamen digitaal bewerkt zijn",

“Wanneer ik zie hoe spannend het seksleven van mediapersoonages is, bedenk ik me wel dat dit niet zo is voor de meeste jongens en meisjes van mijn leeftijd.”, “Als ik zie hoe jongens en meisjes flirten in media, denk ik eraan dat dit gespeeld is.” en “Wanneer ik beelden zie van jongens en meisjes op sociale media met een ideaal lichaam, bedenk ik me dat deze foto’s vaak digitaal bewerkt zijn (bv. Photoshop).”. De respondenten werden gevraagd in welke mate zij het eens waren met deze stellingen, dit konden zij aangeven op een zevenpuntenschaal (‘Helemaal wel’ (=1), ‘Meestal wel’ (=2), ‘Wel’ (=3), ‘Soms wel/soms niet’ (=4), ‘Niet’ (=5), ‘Meestal niet’ (=6), ‘Helemaal niet’ (=7)). Op deze vier items werd een factoranalyse toegepast om na te gaan hoeveel componenten er gemeten werden door deze schaal. De Kaiser-Meyer-Olkin testwaarde bedroeg 0,722, bovendien was de *Bartlett’s Test of Sphericity* significant ($p = 0,000$). Uit de factoranalyse viel af te lezen dat er slechts één component was met een eigenwaarde groter dan één (2,334). Het breekpunt op de *scree plot* bevond zich op de tweede factor, waaruit we kunnen afleiden dat de schaal maar één onderliggende factor heeft. De vier items laadden op de factor en werden als schaal gebruikt om de kritische verwerking van mediabeelden te meten. De schaal bleek betrouwbaar, met een Cronbach’s Alpha van 0,761. Vervolgens werd voor elke respondent het gemiddelde van de scores van elk item gemeten om de variabele ‘kritische verwerking’ te berekenen. Een respondent die hoog scoort heeft weinig kritische verwerkingsvaardigheden. Het huidige onderzoek maakte gebruik van bovenstaande schaal om de invloed van een mediawijsheidsinterventie te meten.

2.4.7. Controlevariabelen

Het geslacht van de respondenten werd rechtstreeks bevraagd (‘jongen’ (=1), ‘meisje’ (=2)). De sociaaleconomische status werd afgeleid van het hoogste behaalde diploma van de moeder van de respondent (‘Geen diploma’ (=1), ‘Lager onderwijs’ (=2), ‘Middelbaar onderwijs’ (=3), ‘Hogeschool’ (=4), ‘Universiteit’ (=5) en ‘Ik weet het niet’ (=6)). Verder werd de relatiestatus van de respondent mee opgenomen als controlevariabele. Respondenten moesten een antwoord geven op de vraag “Heb je momenteel een romantische en serieuze relatie?” (‘Ja’ (=1), ‘Nee’ (=2)). Wegens een gebrek aan variatie werden de variabelen ‘Leeftijd’ en ‘Opleidingsniveau’ niet opgenomen als controlevariabelen.

2.5. Anonimiteit

Omwille van het gevoelige karakter van dit onderzoek werd er veel belang gehecht aan de anonimiteit van de deelnemers. Anonimiteit wilt zeggen dat niemand (zelfs de onderzoekers niet) in staat is om de naam van de respondent te koppelen aan de verzamelde data (Swanborn, 2015, pp.271-282) Verschillende maatregelen werden getroffen om deze anonimiteit te garanderen. Voor de aanvang van de survey werd telkens benadrukt dat onderling overleg niet geduld werd gedurende de vragenlijst. De onderzoekers en aanwezige leerkrachten zagen er steeds op toe dat er niet gepraat werd met of door leerlingen die bezig waren met de vragenlijst. Bovendien moest elke respondent aan het begin van het eerste meetmoment een persoonlijke code aanmaken waaraan de variabelen uit de volgende survey-afnames gekoppeld zouden worden. De unieke code moesten ze aanmaken op basis van de volgende informatie: de dag waarop zij jarig zijn, de twee laatste getallen van hun gsm-nummer en het huisnummer van de woonplaats bij de mama. Op die manier moesten zij nergens hun naam opgeven en konden wij toch hun individuele resultaten verkrijgen. De code werd los van andere gegevens bewaard, zodat deze gegevens anoniem bleven. Ook de vertrouwelijkheid van deze studie werd benadrukt (Swanborn, 2015, pp. 271-282).

2.6. Ethiek

Bij wetenschappelijk onderzoek dat betrekking heeft op adolescenten en seksualiteitsbeleving kan men zich de vraag stellen of dit onderzoek mogelijke schadelijke effecten met zich meebrengt voor de respondenten (Swanborn, 2015, pp. 271-282). Zowel de keuze voor de steekproefgroep die vaak als kwetsbaar beschouwd wordt, als het gevoelige onderwerp van het onderzoek zelf kunnen een ethische kwestie vormen (Kuyper, de Wit, Adam & Woertman, 2012). Ethiek in wetenschappelijk onderzoek met menselijke participanten benadrukt dat men negatieve effecten op de participanten dient te minimaliseren en geanticipeerde voordelen hoort te maximaliseren. Het huidige onderzoek werd goedgekeurd door de Sociaal-Maatschappelijke Ethische Commissie (SMEC), een multidisciplinair panel dat onderzoek op menselijke proefpersonen (dat niet gerelateerd is aan geneeskundige praktijken) evalueert. Het SMEC bestaat uit enkele experts die een uitspraak doen over de ethische correctheid

van onderzoek met betrekking tot menselijke subjecten en gedrags- en sociaal onderzoek. Ondanks de goedkeuring van het SMEC vind ik het belangrijk om zelf even stil te staan bij de ethiek van deze meesterproef.

Seks is en blijft een gevoelig en emotioneel geladen onderwerp. Mogelijk is het voor jongeren ongemakkelijk om over deze private handelingen te spreken (Kuyper, de Wit, Adam & Woertman, 2012). Het is daarom ook belangrijk om er rekening mee te houden of en in welke mate onderzoek naar seksualiteitsbeleving een impact kan hebben op adolescenten.

Uit de literatuur blijkt dat de negatieve effecten van onderzoek naar seksualiteitsbeleving bij adolescenten nog maar weinig onderzocht werden. In 2012 onderzochten Kuyper e.a. wat het betekent voor adolescenten om deel te nemen aan onderzoek dat peilt naar seksuele ervaringen. Zij stelden zich de vraag of de deelname aan dergelijke vragenlijst negatieve, ongemakkelijke, droevige of zelfs angstige gevoelens oproept bij jongeren tussen 14 en 26 jaar. Ze vroegen zich vooral af of deze negatieve effecten zwaar genoeg zijn om onderzoek dat dit soort gevoelige onderwerpen behandelt als onethisch te beschouwen. Voor 25% van de deelnemers bleek het inderdaad zo dat het invullen van de vragenlijst ongelukkige of depressieve gevoelens bij hen oproep. In het algemeen bleken deze negatieve effecten beperkt. Daartegenover bleken de voordelen van de deelname substantieel. De deelnemers gaven aan zich goed te voelen door hun bijdrage aan het onderzoek. Deze positieve gevoelens bleken bovendien zwaarder door te wegen dan de negatieve gevoelens (Kuyper, de Wit, Adam & Woertman, 2012). Het is wel belangrijk hierbij te vermelden dat dit onderzoek enkel gevoerd werd bij seksueel actieve jongeren. De huidige onderzoeksopzet bevat ook respondenten die nog niet seksueel actief zijn. Dit kan andere resultaten opleveren. Bovendien werden de respondenten in het onderzoek van Kuyper e.a. (2012) gerekruteerd aan de hand van advertenties in populaire media. Dit wil zeggen dat zij er zelf vrijwillig mee instemden om deel te nemen. Uit Deens onderzoek is gebleken dat de seksuele levensstijl van non-respondenten vaak niet radicaal verschilt van de respondenten (Biggar & Melbye, 1992). Mogelijk levert het gebruik van enkel online-gerekruteerd respondenten toch andere resultaten op dan wanneer men respondenten die bevraagd in de schoolcontext. In ons onderzoek werden de leerlingen in hun schoolomgeving bezocht en ondervraagd. Dit zijn twee belangrijke verschillen die de interviewers er niet van mogen weerhouden om alert te zijn voor de mogelijke negatieve effecten van het onderzoek op de respondenten.

2.7. Analyses

Om te beginnen werden de beschrijvende statistieken van de variabelen geanalyseerd. Voor elke relevante variabele berekenden we het gemiddelde en de standaarddeviatie. Ook berekenden we de paired samples T-tests voor onze onderzoeksvariabelen.

Vervolgens onderzochten we de eerste hypothese. Deze voorspelde dat jongeren die nog nooit blootgesteld werden aan pornografie op het internet minder instrumentele attitudes, minder bereidheid tot en minder ervaring met casual seks zouden rapporteren dan jongeren die wel al eens naar pornografie keken. Aan de hand van een independent samples T-test onderzochten we of deze nulhypothese verworpen kon worden.

De tweede hypothese voorspelde dat er een verband bestaat tussen de blootstelling aan internetpornografie en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks. Als eerste werd er nagegaan of er een correlatie bestond tussen beide variabelen. We voerden eerst een enkelvoudige correlatieanalyse uit, daarna controleerden we voor geslacht, sociaaleconomische status en de relatiestatus. Vervolgens werd er een meervoudige regressieanalyse uitgevoerd. Geslacht, SES en relatiestatus werden gebruikt als controlevariabelen. Deze analyses werden zowel uitgevoerd op de data van het eerste als van het tweede meetmoment. Ook voor de derde hypothese deden we eerst een correlatieanalyse, zowel enkelvoudig als met controle voor de variabelen geslacht, SES en relatiestatus. Nadien werd ook een meervoudige hiërarchische regressieanalyse uitgevoerd met dezelfde controlevariabelen. Net zoals hierboven werd elke analyse uitgevoerd op de data van beide meetmomenten. De vierde hypothese onderzochten we opnieuw aan de hand van een correlatie- en meervoudige regressieanalyse. We controleerden voor geslacht, SES en relatiestatus. Omdat de

respondenten onmiddellijk na de workshop opnieuw bevestigd werden, is het onmogelijk om na te gaan of mediakritische vaardigheden een invloed hebben op seksueel gedrag. Daarom analyseerden we de relatie tussen blootstelling aan pornografie en ervaring met casual seks enkel vóór de mediawijshedsinterventie.

In de volgende stap onderzochten we of het hebben van mediakritische vaardigheden een modererende factor is in de relatie tussen blootstelling aan pornografie en instrumentele attitudes ten opzichte van, bereidheid tot en ervaring met (casual) seks. Opnieuw nemen we geslacht, SES en relatiestatus op als controlevariabelen. Om na te gaan of er sprake was van moderatie gebruikten we de analyse volgens Dawson & Richter (2006). Hiervoor werden de onafhankelijke en controlevariabelen eerst gecentreerd. Vervolgens werd er een nieuwe variabele aangemaakt voor het verwachte interactie-effect met de gecentreerde variabelen van blootstelling aan pornografie en mediakritische vaardigheden. Daarna pasten we een hiërarchische regressieanalyse toe op de gecentreerde variabelen en de interactievariabele.

De zesde hypothese voorspelde dat jongeren na een mediawijshedsinterventie kritischer zijn ten opzichte van mediabeelden over seks. Om na te gaan of we de nulhypothese mochten verwerpen maakten we gebruik van een paired samples t-test om na te gaan of de twee gemiddeldes significant van elkaar verschilden.

Tot slot onderzochten we of de relatie tussen blootstelling aan pornografie en de instrumentele attitudes ten aanzien van, de bereidheid tot en de ervaring met (casual) seks verzwakte na de mediawijshedsinterventie. We onderzochten of de correlatie tussen deze variabelen significant verschilde tussen de twee meetmomenten aan de hand van een Steiger's Z-test (Steiger, 1980; Hoerger, 2013).

3. Resultaten

De data werd geanalyseerd aan de hand van het ‘Statistical Package for the Social Sciences (SPSS)’. Hiermee konden we de betrouwbaarheid van elke schaal meten. Aan de hand van verschillende statistische analyses gingen we na of de hypothesen al dan niet mochten verwerpen.

3.1. Beschrijvende statistiek

Voor we de hypothesen toetsten, berekenden we eerst de beschrijvende statistieken van onze relevante variabelen. Wat betreft het gebruik van internetpornografie bleek dat 58,1% van onze respondenten al ooit – bewust of onbewust – gekeken had naar expliciet materiaal op het internet. Daartegenover rapporteerde 32,6 % van onze steekproef dat zij nog nooit gekeken hadden naar internetpornografie, van 9,3% van de deelnemers ontbrak het antwoord. Wat betreft de respondenten die aangaven dat zij wel al eens naar pornografie op het internet gekeken hadden was de gemiddelde score voor blootstelling aan pornografie 4,520 met een mediaan van 4,750 ($SD = 2,131$). Dit wil zeggen dat de jongeren die wel al ooit naar internetpornografie kijken, dat gemiddeld iets meer dan maandelijks doen. Na de mediawijsheidsinterventie schenen de jongeren gemiddeld meer naar pornografie te kijken dan ervoor, de gemiddelde score bedroeg 2,766 met een mediaan van 2,500 ($SD = 1,541$). Mogelijk waren de jongeren na de survey getriggerd om meer naar porno te kijken. Wat hierbij moet opgemerkt worden is dat de vraagstelling van het tweede meetmoment verschilde met die van de eerste survey-afname. In de eerste survey werd er gepeild naar het kijkgedrag van de afgelopen twee maanden, tegenover de blootstelling in de voorbij twee weken, waar de tweede survey naar vroeg. Mogelijk kan de vraagstelling het verschil in blootstelling gedeeltelijk verklaren. Opvallend was wel dat er na de mediawijsheidsinterventie meer adolescenten rapporteerden dat ze nog nooit naar pornografie op het internet gekeken hadden (38,4 %). Deze vraag kende ditmaal een uitval van 8,1%.

Voor de instrumentele attitudes ten opzichte van seks bedroeg de gemiddelde score vóór de mediawijsheidsinterventie 4,456 met een mediaan van 4,500 ($SD = 1,029$). Dit wilt zeggen dat de adolescenten gemiddeld eerder een ‘beetje oneens’ waren met de stellingen die instrumentele attitudes ten opzichte van seks uitten. Deze vraag werd door 91,9 % van de respondenten beantwoord. Na de mediawijsheidsinterventie leek de gemiddelde score op de instrumentele attitudes ten opzichte van seks lichtjes gestegen te zijn tot 4,569 (wat wilt zeggen dat zij het nog meer oneens waren met de stellingen), de mediaan bleef gelijk ($SD = 1,048$). Wat betreft de bereidheid tot casual seks rapporteerden de respondenten een gemiddelde score van 4,415 met een mediaan van 4,250 ($SD = 1,623$). Ook hier bleek dus dat de adolescenten het eerder ‘een beetje oneens’ waren met de stellingen die betrekking hadden op de bereidheid tot casual seks. Na de mediawijsheidsinterventie leken de respondenten het nog sterker oneens te zijn met de statements, met een gemiddelde score van 4,563 en een mediaan van 4,750 ($SD = 1,725$). Wat betreft de casual betrekkingen waar onze respondenten al ervaring mee gehad hadden, bleek de populairste vorm van ‘casual seks’ tongkussen (29,1% van de respondenten die deze vraag beantwoordden), gevolgd door het aanraken van elkaars geslachtsdelen (10,5%). Slechts 5,8 % had al eens orale seks met iemand op wie ze niet verliefd waren en met wie zij geen relatie hadden. Het percentage dat al eens geslachtsgemeenschap had met een casual partner bedroeg 3,5%. De gemiddelde somscore voor de ervaring met casual seks bedroeg 0,5316 met een mediaan van 0,000 ($SD = 0,9849$), de vraag kende een uitval van 8,1%. Na de interventie bedroeg de gemiddelde somscore voor casual seks 0,5000 met een mediaan van 0,000 ($SD = 0,9081$), met een uitval van 9,3%. De rapportage van ervaring met casual seks in dit onderzoek ligt beduidend lager dan wat Amerikaans onderzoek vaststelde bij adolescenten (Fortunato, Young, Boyd & Fons, 2010). Het is belangrijk voor onze resultaten en analyse dat we in ons achterhoofd houden dat er nog maar weinig jongeren daadwerkelijk in aanraking kwamen met casual seks. Dit kan mogelijk een invloed hebben op onze resultaten. Vanwege de jonge leeftijd van de respondenten is het mogelijk dat zij nog niet de gelegenheid kregen om een casual seksuele betrekking met iemand aan te gaan, maar mogelijk wel zouden instemmen wanneer zij die ‘kans’ kregen. Daarom kunnen we moeilijk conclusies trekken uit hypothesen die gebaseerd zijn op deze variabele.

Via de Media Protective Processing Scale (Andrew, Tiggeman & Clark, 2015) werd gemeten hoe goed de respondenten zich konden beschermen tegen ‘valse’ beelden in de media. Vóór de

mediawijsheidsinterventie bedroeg de gemiddelde score 3,759 met een mediaan van 3,500 ($SD = 1,279$). Dit duidt op een zekere mate van bescherming tegen mediabeelden. Na de interventie was het gemiddelde op deze schaal 3,370 met een mediaan van 3,000 ($SD = 1,455$). Schijnbaar was de bescherming tegen de onrealistische mediabeelden dus licht verbeterd, maar we weten nog niet of dit verschil significant is.

Vervolgens onderzochten we de correlaties tussen de sleutelvariabelen van de pretest en de posttest. Wat de pretest betreft bleek er een significante, positieve correlatie tussen het hebben van instrumentele attitudes ($M = 4,456$, $SD = 1,029$) en de bereidheid tot het hebben van casual seks ($M = 4,415$, $SD = 4,250$) ($r = 0,354$, $p = 0,001$). Het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks was bovendien een significante voorspeller voor de bereidheid tot casual seks ($R = 0,354$, $R^2 = 0,125$, $\Delta R^2 = 0,114$, $F(1,77) = 11,016$) ($\beta = 0,354$, $t = 3,319$, $p = 0,001$). De correlatie tussen de bereidheid tot het hebben van casual seks en de ervaring met casual seks zelf ($M = 0,5316$, $SD = 0,9849$) was negatief ($r = -0,328$, $p < 0,01$). De bereidheid tot casual seks bleek bovendien een significante voorspeller voor casual seks ($R = 0,328$, $R^2 = 0,108$, $\Delta R^2 = 0,096$, $F(1,77) = 9,294$) ($\beta = -0,328$, $t = -3,049$, $p < 0,005$). Dit wilt zeggen dat een hoge bereidheid tot casual seks samenhangt met meer ervaring met casual seks. De correlatie tussen het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks en de ervaring met casual seks was negatief en niet significant ($r = -0,154$, $p = 0,177$) op het eerste meetmoment. Het hebben van instrumentele attitudes bleek dan ook geen significante voorspeller voor het hebben van casual seks ($R = 0,154$, $R^2 = 0,024$, $\Delta R^2 = 0,011$) ($F(1,77) = 1,859$, $p = 0,177$, $\beta = -0,154$, $t = -1,364$).

Onmiddellijk na de mediawijsheidsinterventie bleek er enkel nog een significante correlatie te bestaan tussen de ervaring met casual seks ($M = 0,1250$, $SD = 0,2270$) en de bereidheid ($M = 4,563$, $SD = 4,750$) hiertoe ($r = -0,296$, $p < 0,01$). De correlatie tussen het hebben van instrumentele attitudes ($M = 4,569$, $SD = 1,048$) ten opzichte van seks en de bereidheid tot het hebben van casual seks was niet langer significant ($r = 0,078$, $p = 0,494$). Ook bestond er opnieuw geen significante correlatie tussen het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks en de ervaring met casual seks ($r = 0,160$, $p = 0,161$).

Uit een paired samples t-test bleek dat de bereidheid om casual seks te hebben significant gedaald is na de mediawijsheidsinterventie ($t(73) = -2,016$, $p < 0,05$). Het hebben van instrumentele attitudes was gedaald, maar niet significant ($t(73) = -0,753$, $p = 0,454$).

Ten slotte werden ook de controlevariabelen aan een beschrijvende statistiek onderworpen. 17,4 % van de respondenten had een relatie aan het begin van het onderzoek (uitval van 4,7%). De Sociaaleconomische status van de jongeren (gebaseerd op het hoogst behaalde diploma van de moeder) had een gemiddelde score van 4,38, met een mediaan van 4,00 ($SD = 0,956$). Dit wilt zeggen dat het merendeel van de moeders minstens een hogeschooldiploma behaalden (36,0%), 37,2% van de jongeren rapporteerden dat hun moeder een universiteitsdiploma bezat, deze vraag kende een uitval van 13,9 % (waarvan 8,1 % die aangaven dat ze niet wisten welk diploma hun moeder bezit).

Jongens ($M = 3,6181$, $SD = 1,8131$) keken significant vaker naar pornografie dan meisjes ($M = 6,8393$, $SD = 0,4662$), ($t(48) = -6,526$, $p < 0,001$, *Equal variances not assumed*). Jongens ($M = 4,095$, $SD = 1,0966$) rapporteerden ook significant meer instrumentele attitudes dan meisjes ($M = 4,774$, $SD = 0,8586$), ($t(77) = -3,083$, $p < 0,01$, *Equal variances assumed*). Ook wat betreft de bereidheid tot casual seks was het verschil significant tussen jongens ($M = 3,5135$, $SD = 1,3616$) en meisjes ($M = 5,2083$, $SD = 1,4152$) ($t(77) = -5,406$, $p < 0,001$, *Equal variances assumed*). De ervaring met casual seks bleek niet significant verschillend tussen jongens ($M = 0,1622$, $SD = 0,2714$) en meisjes ($M = 0,1071$, $SD = 0,22185$) ($t(77) = 0,991$, $p = 0,325$, *Equal variances assumed*).

H1: Jongeren die nog nooit blootgesteld werden aan internetpornografie minder instrumentele attitudes, bereidheid tot en ervaring met casual seks hebben dan jongeren die daar wel al – bewust of onbewust – aan blootgesteld werden.

Allereerst is het interessant om na te gaan of er een significant verschil bestaat tussen de instrumentele attitudes, de bereidheid tot en de ervaring met casual seks van jongeren die nog nooit naar internetpornografie gekeken hebben en jongeren die dat wel al gedaan hebben. Uit onze resultaten blijkt

dat 58,1 % van de respondenten uit de huidige steekproef al eens – bewust of onbewust – naar seksueel expliciet materiaal op het internet heeft gekeken (deze vraag kende een uitval van 9,3%). De eerste hypothese veronderstelde dus dat jongeren die aangaven dat zij nog niet blootgesteld werden aan pornografie minder instrumentele attitudes, minder bereidheid tot en minder ervaring met casual seks zouden rapporteren. Om dit te onderzoeken voeren we een ‘Independent samples t-test’ uit met het wel of niet blootgesteld zijn aan pornografie als groepeervariabele.

Te beginnen met het verschil tussen de instrumentele attitudes ten opzichte van seks van jongeren die al wel ($M = 4,280$, $SD = 1,0828$) en nog niet ($M = 4,821$, $SD = 0,8104$) blootgesteld werden aan pornografie. De Levene’s Test geeft aan dat we er vanuit mogen gaan dat de varianties van deze twee groepen ongeveer gelijk zijn ($F = 3,749$, $p > 0,05$). Uit de Independent Samples T-test blijkt inderdaad dat er een significant verschil is tussen de gemiddelde waarden van de attitudes van de twee groepen, ($t(76) = -2,306$, $p < 0,05$). Uit deze analyse kunnen we afleiden dat jongeren die nog nooit blootgesteld werden aan internetpornografie minder instrumentele attitudes ten opzichte van seks rapporteerden dan jongeren die wel al eens -bewust of onbewust- naar internetpornografie keken. De nulhypothese kan dus al gedeeltelijk verworpen worden.

Vervolgens vergeleken we ook de bereidheid tot casual seks tussen de respondenten die wel al blootgesteld werden aan pornografie ($M = 3,9200$, $SD = 1,4892$) en respondenten bij wie dat niet het geval was ($M = 5,4196$, $SD = 1,2839$). Ook hier gingen we ervanuit dat de varianties van beide groepen ongeveer gelijk waren ($F = 0,240$, $p > 0,05$). De Independent Samples T-test gaf aan dat ook de bereidheid tot casual seks hoger ligt bij jongeren die wel al werden blootgesteld aan pornografie dan bij jongeren die hier nog niet aan werden blootgesteld ($t(76) = -4,475$, $p < 0,001$). Deze resultaten suggereren dus dat ook de gerapporteerde bereidheid tot casual seks significant minder is bij jongeren die nog nooit naar internetpornografie keken. Ook het tweede deel van de nulhypothese kan dus verworpen worden.

Als laatste veronderstelde deze hypothese dat de ervaring met casual seks lager lag bij jongeren die nog nooit naar internetpornografie gekeken hadden ($M = 0,3929$, $SD = 0,7859$), dan bij jongeren die dat wel al deden ($M = 0,5400$, $SD = 0,9733$). De Levene’s test gaf opnieuw aan dat we mochten uitgaan van gelijke varianties tussen de twee groepen ($F = 0,744$, $p > 0,05$). Het verschil in ervaring met casual seks bleek niet significant te zijn ($t(76) = 0,684$, $p = 0,496$). Wat betreft dit deel van de hypothese, mogen we de nulhypothese dus niet verwerpen.

Na de mediawijsheidsinterventie waren de instrumentele attitudes ten opzichte van seks niet meer significant verschillend tussen de jongeren die wel al naar internetpornografie keken ($M = 4,4130$, $SD = 1,0086$) en die dat nog niet deden ($M = 4,7879$, $SD = 1,0791$) ($F = 0,146$, $p > 0,05$) ($t(77) = -1,582$, $p = 0,118$). Ook bestond er nog steeds geen significant verschil in de ervaring met casual seks tussen jongeren die al blootgesteld werden aan pornografie ($M = 1,8444$, $SD = 0,2680$) en jongeren bij wie dat niet het geval was ($M = 1,9167$, $SD = 0,1488$) ($F = 5,772$, $p < 0,05$) ($t(76) = -1,397$, $p > 0,05$). De bereidheid tot casual seks verschilde wel nog significant tussen jongeren die reeds naar internetpornografie gekeken hadden ($M = 4,0761$, $SD = 1,6209$) en jongeren die dat nog niet gedaan hadden ($M = 5,2424$, $SD = 1,6565$) ($F = 0,108$, $p > 0,05$) ($t(77) = -3,125$, $p < 0,005$).

H2: Blootstelling aan internetpornografie hangt positief samen met een meer instrumentele attitude ten aanzien van seks.

Vervolgens werd nagegaan of er bij deze steekproef een relatie bestaat tussen de vrijwillige blootstelling aan expliciete beelden op het internet en het hebben van instrumentele attitudes ten aanzien van seks. Aan de hand van een meervoudige regressieanalyse werd het verband tussen de variabele ‘blootstelling aan pornografie’ en ‘instrumentele attitude ten opzichte van seks’ onderzocht. Deze variabelen kenden respectievelijk een uitval van 7,1% en 6,0%. Deze respondenten werden uitgesloten in de statistische analyse.

Er werd gevraagd of en hoe vaak de adolescent blootgesteld werd aan expliciete beelden op het internet in de afgelopen 2 maanden. Hiervan bleek dat 58,1% ooit al eens werd blootgesteld aan seks op het internet. Vervolgens werd enkel aan deze participanten gevraagd hoe vaak zij in de afgelopen 2 maanden blootgesteld werden aan seks op het internet. Hiervoor gebruikte ik een schaal die aan de hand van 4 vragen de frequentie van blootstelling aan pornografie meette.

Een correlatieanalyse gaf aan dat er een positieve significante relatie ($r = 0,365, p < 0,05, N = 50$) bestaat tussen de blootstelling aan pornografie ($M = 4,520, SD = 2, 130$) en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks ($M = 4,456, SD = 1,029$). Deze correlatie bleef significant wanneer we controleerden voor sociaaleconomische status ($r = 0,358, p < 0,05$) en relatiestatus ($r = 0,331, p < 0,05$). Wanneer we controleerden voor geslacht bleek deze correlatie niet meer significant ($r = 0,162, p = 0,324, N = 46$). Dit betekent mogelijk dat geslacht een modererende variabele is voor de relatie tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks (Van Rossem, 2006, pp. 144-158).

Vervolgens voerden we een hiërarchische regressieanalyse uit op de variabelen 'blootstelling aan internetpornografie' en 'instrumentele attitudes ten opzichte van seks'. In de eerste stap werd de instrumentele attitude ten opzichte van seks ingevoerd als afhankelijke variabele, de onafhankelijke variabele van het eerste model was de blootstelling aan pornografie. In de tweede stap werden de controlevariabelen 'geslacht', 'sociaaleconomische status' en 'relatiestatus' opgenomen als onafhankelijke variabelen. Het eerste model verklaart 12,2% ($R = 0,349, R^2 = 0,122, \Delta R^2 = 0,099$). Dit model bleek de instrumentele attitudes ten opzichte van seks significant te voorspellen ($F(1,38) = 5,263, p < 0,05$). Blootstelling aan pornografie bleek dus een significante voorspeller voor het hebben van instrumentele attitudes in het eerste model ($\beta = 0,349, t = 2,294, p < 0,05$). Uit het tweede model bleek een lichte stijging in de verklaarde variantie ($R = 0,390, R^2 = 0,152, \Delta R^2 = 0,056$). Dit model was als voorspeller niet significant ($F(4,35) = 1,574, p = 0,203$). In dit model bleek blootstelling aan pornografie geen significantie voorspeller voor het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks ($\beta = -0,224, t = 1,011, p = 0,319$). Ook relatiestatus ($\beta = -0,152, t = -0,936, p = 0,355$), geslacht ($\beta = 0,185, t = 0,829, p = 0,412$) en SES ($\beta = -0,058, t = -0,356, p = 0,724$) bleken in dit model geen significante voorspellers. We herhaalden de hiërarchische regressieanalyse zonder de controlevariabelen geslacht en SES. Het model met als onafhankelijke variabelen blootstelling aan internetpornografie en relatiestatus verklaarde 11,9 % van de variantie ($R = 0,345, R^2 = 0,119, \Delta R^2 = 0,077$). Dit model bleek marginaal significant ($F(2,42) = 2,998, p = ,070$). Toch bood het geen significante meerwaarde ten opzichte van het oorspronkelijke model. Uit dit model bleek dat blootstelling aan pornografie een positieve, significante voorspeller is voor instrumentele attitudes ten opzichte van seks ($\beta = 0,329, t = 2,673, p < 0,05$), de relatiestatus was geen significante voorspeller ($\beta = -0,106, t = -0,733, p = 0,468$).

Na de mediawijsheidsinterventie werd het verband tussen de blootstelling aan internetpornografie ($M = 2,766, SD = 1,541$) en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks ($M = 4,569, SD = 1,048$) opnieuw geanalyseerd. Opvallend is dat de correlatie tussen deze variabelen na de mediawijsheidsinterventie negatief is. Bovendien is het verband nu niet langer significant ($r = -0,278, p = 0,062$). Hierbij moet wel opgemerkt worden dat er voor de vraag die peilde naar de blootstelling aan internetpornografie minder mensen 'ja' antwoordden (53,5 % - met een uitval van 8,1%), wat mogelijk de resultaten vertekend. Logischerwijze was de correlatie tussen deze twee variabelen ook niet significant wanneer we controleerden voor relatiestatus, geslacht en SES ($r = -0,179, p = 0,288$).

Vervolgens werd een hiërarchische regressieanalyse uitgevoerd. Het eerste model bestond uit de afhankelijke variabele 'Instrumentele attitudes ten opzichte van seks' en de onafhankelijke variabele 'blootstelling aan internetpornografie'. In het tweede model werden de onafhankelijke variabelen geslacht, relatiestatus en SES toegevoegd als controlevariabelen. Het eerste model voorspelde slechts 4% van de variantie en was niet significant ($R = 0,201, R^2 = 0,041, \Delta R^2 = 0,041$) ($F(1,38) = 1,479, p = 0,232$). Het tweede model zorgde voor een lichte stijging in de verklaarde variantie tot 20,9% ($R = 0,457, R^2 = 0,209, \Delta R^2 = 0,110$), deze stijging was niet significant ($F(4,32) = 2,391, p = 0,102$). Het model waarin we controleerden voor geslacht, relatiestatus en SES bood geen significante meerwaarde

($\Delta F(3,32) = 2,270, p = 0,099$). Bovendien bleek blootstelling aan internetpornografie een negatieve, niet significante voorspeller ($\beta = -0,216, t = -1,023, p = 0,314$) wanneer we controleerden voor geslacht, relatiestatus en SES. De enige marginale voorspeller voor instrumentele attitudes ten opzichte van seks was de sociaaleconomische status ($\beta = -0,306, t = -1,938, p = ,062$). Geslacht ($\beta = -0,040, t = -0,190, p = 0,851$) en relatiestatus ($\beta = -0,268, t = -1,693, p = 0,100$) waren ook geen significante voorspellers in dit model.

H3: Blootstelling aan internetpornografie hangt positief samen met een grotere bereidheid om casual seks te hebben.

Verder waren we geïnteresseerd in de bereidheid om vrijblijvend seks te hebben met iemand op wie men niet verliefd zou worden, maar die men wel seksueel aantrekkelijk vindt. We onderzochten de relatie tussen de blootstelling aan pornografie op het internet en de mate waarin men bereid was seks te hebben met een persoon die niet hun partner was. Om deze hypothese te kunnen testen maakten we gebruik van een regressieanalyse om het verband tussen de twee variabelen te onderzoeken en te controleren voor eventuele derde variabelen.

Als eerste gingen we na of er een correlatie bestond tussen de blootstelling aan internetpornografie ($M = 2,766, SD = 1,541$) en de mate waarin men bereid is om casual seks te hebben ($M = 4,415, SD = 4,250$), mocht de gelegenheid zich voordoen. De correlatieanalyse toonde dat er een positieve relatie bestond tussen blootstelling aan pornografie op het internet en de bereidheid om seks te hebben met een persoon met wie men geen relatie heeft ($r = 0,490, p < 0,005, N = 50$). Wanneer we controleren voor geslacht, SES en relatiestatus ($M = 1,7857, SD = 0,4153$), was deze correlatie minder sterk, maar nog steeds significant ($r = 0,339, p < 0,05$).

Een hiërarchische regressieanalyse moest uitwijzen of blootstelling aan seksueel expliciet internetmateriaal de bereidheid tot casual seks kon voorspellen. Dit gebeurde opnieuw in twee stappen. De afhankelijke variabele was de bereidheid tot casual seks. In de eerste stap voerden we blootstelling aan internetpornografie toe als onafhankelijke variabele. In de volgende stap werden relatiestatus, geslacht en SES toegevoegd als controlevariabelen. Het eerste model verklaart 26% van de variantie ($R = 0,510, R^2 = 0,260, \Delta R^2 = 0,241$), dit betekent dat blootstelling aan pornografie een significante voorspeller is voor de bereidheid tot casual seks ($F(1,40) = 14,045, p = 0,001$). Bij toevoeging van de controlevariabelen steeg de verklaarde variantie tot 35,6 % ($R = 0,596, R^2 = 0,356, \Delta R^2 = 0,286$). Ook dit model bleek een significante voorspeller voor de bereidheid tot casual seks ($F(4,37) = 5,103, p < 0,01$). Toch bood het model geen significante meerwaarde ten opzichte van het eerste model ($\Delta F = 1,831, p = 0,159$). De enige significante voorspeller in dit model bleek de blootstelling aan pornografie te zijn ($\beta = 0,420, t = 2,194, p < 0,05$). De SES was marginaal significant als voorspeller voor bereidheid tot casual seks ($\beta = 0,248, t = 1,746, p = 0,089$). De relatiestatus ($\beta = 0,065, t = 0,462, p = 0,647$) en het geslacht van de respondent ($\beta = 0,182, t = 0,934, p = 0,357$) bleken de bereidheid tot casual seks niet significant te voorspellen.

Ook na de mediawijsheidsinterventie werd deze correlatie berekend. Uit de resultaten van het tweede meetmoment bleek er een negatief verband te bestaan tussen de blootstelling aan seksueel expliciet internetmateriaal ($M = 2,766, SD = 1,541$) en de bereidheid om casual seks te hebben ($M = 4,563, SD = 4,750$) ($r = -0,413, p < 0,01, N = 46$). Deze correlatie bleek niet significant wanneer we controleerden voor geslacht, SES en relatiestatus ($r = -0,199, p = 0,237$). Ook hier moet opgemerkt worden dat er een uitval was van 46,5% (waaronder ook respondenten die nog nooit pornografie bekeken hadden), die mogelijk voor een vertekening in de resultaten zorgt.

Een hiërarchische regressieanalyse werd toegepast in twee stappen. De bereidheid tot casual seks werd ingevoerd als afhankelijke variabele. Als eerste werd blootstelling aan internetpornografie ingevoerd als onafhankelijke variabele. In de volgende stap werden geslacht, SES en relatiestatus toegevoegd als controlevariabelen. Het eerste model wist 14,6 % van de variantie te verklaren ($R = 0,382, R^2 = 0,146, \Delta R^2 = 0,122$). Uit het model waarin blootstelling aan internetpornografie als predictor gebruikt werd bleek deze variabele een significante voorspeller voor bereidheid tot casual seks ($F(1,35) = 5,979, p <$

0,05). De toevoeging van de controlevariabelen zorgde voor een stijging in de verklaarde variantie tot 25,4 % ($R = 0,504$, $R^2 = 0,254$, $\Delta R^2 = 0,161$). Ook dit model bleek een significante voorspeller voor bereidheid tot casual seks ($F(4,32) = 2,729$, $p < 0,05$). De toegevoegde waarde van dit model was niet significant ($\Delta F(3,32) = 1,551$, $p = 0,220$). Uit dit model bleek dat blootstelling aan pornografie geen significante voorspeller was ($\beta = -0,097$, $t = -0,472$, $p = 0,640$). Ook de relatiestatus ($\beta = 0,005$, $t = 0,035$, $p = 0,972$) en de SES ($\beta = 0,097$, $t = 0,634$, $p = 0,531$) waren niet significant in het voorspellen van onze afhankelijke variabele. Daartegenover bleek het geslacht ($\beta = 0,431$, $t = 2,098$, $p < 0,05$) de bereidheid tot casual seks wel significant te voorspellen.

Aangezien niet alle voorspellers significant zijn, voerden we de analyse opnieuw uit zonder de variabele relatiestatus, omdat deze het minst significant was. Het eerste model verklaarde opnieuw 14,6% van de variantie ($R = 0,382$, $R^2 = 0,146$, $\Delta R^2 = 0,122$). Het model was een significante voorspeller voor de bereidheid tot casual seks ($F(1,35) = 5,979$, $p < 0,05$). Ook het tweede model bleek significant als voorspeller van de afhankelijke variabele, het verklaarde opnieuw 25,4 % van de variantie ($R = 0,504$, $R^2 = 0,254$, $\Delta R^2 = 0,187$) ($F(3,33) = 3,752$, $p < 0,05$). Toch bleek ook dit model geen significante meerwaarde te hebben ten opzichte van het eerste ($\Delta F(3,32) = 1,551$, $p = 0,220$). De blootstelling aan pornografie was de minst significante voorspeller voor de bereidheid tot casual seks ($\beta = -0,096$, $t = -0,479$, $p = 0,635$), ook SES was helemaal geen significante voorspeller ($\beta = 0,097$, $t = 0,645$, $p = 0,523$). Geslacht bleek als enige variabele de bereidheid tot casual seks significant te voorspellen ($\beta = 0,431$, $t = 2,147$, $p = 0,640$).

H4: Blootstelling aan internetpornografie hangt positief samen met meer ervaring met casual seks

Ten vierde vroegen we ons af of er ook een relatie bestaat tussen de blootstelling aan internetpornografie en de mate waarin adolescenten ervaring hadden met casual seks. Deze relatie werd enkel onderzocht tijdens het eerste meetmoment. De duur van de huidige studie was te kort om na te gaan of de mediawijshidsinterventie invloed heeft op het seksueel gedrag van de respondenten. Een eerste belangrijke vaststelling is dat 68,4% van de respondenten die de vraag invulden nog geen ervaring had met een vorm van casual seks (tongkussen, de geslachtsdelen aanraken, orale seks of geslachtsgemeenschap met een persoon met wie zij geen relatie hebben).

We analyseerden de eventuele relatie tussen de blootstelling aan internetpornografie en ervaring met casual seks ($M = 0,5316$, $SD = 0,9849$). Uit deze analyse bleek dat er geen correlatie bestaat tussen de blootstelling aan seksueel expliciet internetmateriaal en ervaring met een vorm van casual seks ($r = -0,74$, $p > 0,05$). Vervolgens voerden we een hiërarchische regressieanalyse uit om na te gaan of de relatie eventueel toch significant zou zijn wanneer we storende derde variabelen zouden wegnemen. Dit bleek niet het geval. In het eerste model voegden we de ervaring met casual seks toe als afhankelijke variabele en de blootstelling aan pornografie als onafhankelijke variabele. In het volgende model voegden we de SES, relatiestatus en het geslacht toe als controlevariabelen. Het eerste model verklaarde slechts 0,8% van de variantie ($R = 0,088$, $R^2 = 0,008$, $\Delta R^2 = -0,017$). Het model bleek dus niet significant ($F(1,40) = 0,315$, $p = 0,578$). De toevoeging van de controlevariabelen zorgde voor een stijging in de verklaarde variantie tot 8,8% ($R = 0,297$, $R^2 = 0,088$, $\Delta R^2 = -0,010$). Ook dit bleek geen significant model als voorspeller voor de ervaring met casual seks ($F(4,37) = 0,896$, $p = 0,476$), hetzelfde gold voor de toegevoegde waarde van dit model ($\Delta F(3,37) = 1,089$, $p = 0,366$). Zelfs wanneer we controleerden voor geslacht, SES en relatiestatus bleek de blootstelling aan pornografie dus geen significante voorspeller voor de ervaring met casual seks.

H5: De relatie tussen internetpornografie en een instrumentele attitude ten opzichte van casual seks, de bereidheid tot het hebben van casual seks en de ervaring met casual seks wordt afgezwakt door een mediakritische houding.

Om de na te gaan of een mediakritische houding, vóór ($M = 3,7597$, $SD = 1,2796$) en na de interventie ($M = 3,3703$, $SD = 1,4555$), de relatie tussen internetpornografie en instrumentele attitudes ten opzichte van, bereidheid tot en ervaring met (casual) seks kon doen verzwakken, voerden we een moderatie-analyse uit volgens Dawson & Richter (2006). Zowel de data van de pretest als de data van de posttest

werden aan deze hiërarchische regressieanalyses onderworpen. Voor we hieraan konden beginnen, werden alle onafhankelijke en de controlevariabele SES gecentreerd. Geslacht en relatiestatus werden omwille van het dichotome karakter niet gecentreerd. Vervolgens voegden we de interactieterm toe. Deze bestond uit het product van de gecentreerde blootstelling aan pornografie en mediakritische vaardigheden.

Als eerste werd het modererende effect van mediawijsheid op de relatie tussen internetpornografiegebruik en instrumentele attitudes ten opzichte van seks berekend. Het eerste model, met blootstelling aan pornografie en mediawijsheid als onafhankelijke variabelen en geslacht, relatiestatus en SES als controlevariabelen, verklaarde 19,6 % van de variantie ($R = 0,443$, $R^2 = 0,196$, $\Delta R^2 = 0,096$). Dit model was geen significante voorspeller voor het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks ($F(5,40) = 1,956$, $p = 0,104$). Wanneer we de interactieterm toevoegen, verklaart dit model significant meer variantie in het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks ($R = 0,608$, $R^2 = 0,370$, $\Delta R^2 = 0,273$). Dit model bleek het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks wel significant te voorspellen ($F(6,39) = 3,813$, $p < 0,01$). De toevoeging van de interactieterm bleek dus een significante meerwaarde ten opzichte van het eerste model. De interactieterm was een significante voorspeller voor de instrumentele attitudes ten opzichte van seks ($\beta = -0,439$, $t = -3,274$, $p < 0,005$). Ook blootstelling aan pornografie ($\beta = -0,514$, $t = 2,283$, $p < 0,05$) en de SES ($\beta = 0,278$, $t = 2,143$, $p < 0,05$) bleken het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks significant te voorspellen. Het geslacht ($\beta = -0,054$, $t = 0,299$, $p = 0,767$), de relatiestatus ($\beta = -0,013$, $t = -0,097$, $p = 0,923$), en mediakritische vaardigheden ($\beta = -0,081$, $t = -0,601$, $p = 0,551$) waren geen significante voorspellers. Omdat de interactieterm een significante voorspeller was voor de relatie tussen pornografie en het hebben van instrumentele attitudes, berekenden we de aparte correlaties voor respondenten die hoog scoorden ($r = 0,170$, $p = 0,529$) op mediawijsheid en die laag scoorden ($r = 0,491$, $p < 0,01$) op mediawijsheid. Hieruit bleek dat er een significante positieve correlatie bestaat tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes voor jongeren die beschikken over weinig beschermende technieken voor media-invloeden. Deze relatie was significant minder sterk en bovendien ook niet meer significant bij jongeren die zich wel goed beschermden tegen media-invloeden.

Vervolgens werd deze hiërarchische regressieanalyse herhaald na de mediawijsheidsinterventie. Het eerste model verklaarde slechts 10 % van de variantie ($R = 0,316$, $R^2 = 0,100$, $\Delta R^2 = -0,025$). Dit model was wederom niet significant ($F(5,36) = 0,801$, $p = 0,556$). Het tweede model zorgde nauwelijks voor een stijging ($R = 0,317$, $R^2 = 0,100$, $\Delta R^2 = -0,054$). Ook dit model was geen significante voorspeller ($F(6,35) = 0,651$, $p = 0,689$). De interactieterm was hier geen significante voorspeller voor het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van casual seks ($\beta = 0,017$, $t = 0,098$, $p = 0,922$). Ook blootstelling aan pornografie ($\beta = -0,175$, $t = -0,800$, $p = 0,429$) en mediakritische vaardigheden ($\beta = -0,040$, $t = -0,800$, $p = 0,429$) kunnen de instrumentele attitudes niet voorspellen. De controlevariabelen geslacht ($\beta = -0,006$, $t = -0,027$, $p = 0,670$), relatiestatus ($\beta = -0,259$, $t = -1,590$, $p = 0,121$) en SES ($\beta = -0,016$, $t = -0,0059$, $p = 0,925$) waren ook geen significante voorspellers.

Ten tweede onderzochten we de invloed van mediawijsheid op de relatie tussen internetpornografiegebruik en de bereidheid tot casual seks. Het oorspronkelijke model zorgde voor 48,3% van de verklaarde variantie ($R = 0,602$, $R^2 = 0,363$, $\Delta R^2 = 0,283$). Bovendien was het model significant ($F(5,40) = 4,552$, $p < 0,01$). De toevoeging van de interactieterm zorgde voor een lichte stijging in de verklaarde variantie ($R = 0,643$, $R^2 = 0,414$, $\Delta R^2 = 0,324$). Het model bleek een significante voorspeller voor de bereidheid tot casual seks ($F(6,39) = 4,594$, $p = 0,001$). Dit model had een marginaal significante toegevoegde waarde ten opzichte van het eerste model ($\Delta F(1,39) = 3,423$, $p = 0,072$). De interactieterm was dan ook marginaal significant ($\beta = -0,239$, $t = -1,850$, $p = 0,072$). Deze keer bleken enkel SES ($\beta = 0,276$, $t = 2,205$, $p < 0,05$) en blootstelling aan pornografie ($\beta = 0,401$, $t = 2,338$, $p < 0,05$) significante voorspellers. Noch mediakritische vaardigheden ($\beta = -0,206$, $t = -0,200$, $p = 0,843$), noch geslacht ($\beta = -0,225$, $t = 1,288$, $p = 0,205$) of relatiestatus ($\beta = 0,348$, $t = 0,502$, $p = 0,618$) bleken significante voorspellers voor de afhankelijke variabele.

Na de mediawijsheidsinterventie werd opnieuw de invloed van mediawijsheid op de relatie tussen blootstelling aan internetpornografie en bereidheid tot casual seks onderzocht. De eerste stap wist al een marginaal significant deel van de variantie te verklaren ($R = 0,549$, $R^2 = 0,250$, $\Delta R^2 = 0,146$, $F(5,36) = 2,405$, $p = 0,056$). Ook het tweede model was significant en zorgde voor een stijging in de verklaarde variantie tot 30,1 % ($R = 0,549$, $R^2 = 0,301$, $\Delta R^2 = 0,182$, $F(6,35) = 2,517$, $p < 0,05$). De toevoeging van de interactieterm had geen significante meerwaarde ten opzichte van het originele model ($\Delta F(1,35) = 0,601$, $p = 0,119$). De interactieterm bleek opnieuw geen significante voorspeller te zijn ($\beta = 0,243$, $t = 1,598$, $p = 0,119$). Na de mediawijsheidsinterventie bleek geslacht een significante voorspeller voor de bereidheid tot casual seks ($\beta = 0,436$, $t = 2,303$, $p < 0,05$). Noch mediakritische vaardigheden ($\beta = -0,026$, $t = -0,175$, $p = 0,862$), blootstelling aan pornografie ($\beta = -0,106$, $t = -0,553$, $p = 0,584$), relatiestatus ($\beta = 0,028$, $t = 0,198$, $p = 0,844$) als SES ($\beta = 0,101$, $t = 0,678$, $p = 0,503$) waren significante voorspellers.

Als laatste zochten we de invloed van mediawijsheid op de relatie tussen blootstelling aan SEIM en de ervaring met casual seks. Het originele model verklaarde slechts 9,1% van de variantie ($R = 0,302$, $R^2 = 0,091$, $\Delta R^2 = -0,023$) Dit aandeel is niet significant ($F(5,40) = 0,800$, $p = 0,556$). Ook het model waaraan de interactieterm werd toegevoegd was niet significant ($R = 0,325$, $R^2 = 0,105$, $\Delta R^2 = -0,032$, $F(6,39) = 0,766$, $p = 0,601$). Dit model had dan ook geen toegevoegde waarde ten opzichte van het eerste model ($\Delta F = 0,634$, $p = 0,431$). De interactieterm was geen significante voorspeller ($\beta = 0,127$, $t = 0,796$, $p = 0,4361$). De blootstelling aan pornografie ($\beta = -0,039$, $t = -0,183$, $p = 0,855$) en mediakritische vaardigheden ($\beta = 0,030$, $t = 0,190$, $p = 0,851$) waren los van elkaar ook geen significante voorspellers. Hetzelfde gold voor geslacht ($\beta = -0,108$, $t = -0,500$, $p = 0,620$), SES ($\beta = 0,013$, $t = 0,087$, $p = 0,931$) en relatiestatus ($\beta = -0,265$, $t = -1,651$, $p = 0,107$).

Na de mediawijsheidsinterventie bleek noch het eerste model ($R = 0,208$, $R^2 = 0,043$, $\Delta R^2 = -0,093$, $F(5,35) = 0,317$, $p = 0,900$), noch het tweede model ($R = 0,239$, $R^2 = 0,057$, $\Delta R^2 = -0,109$, $F(6,34) = 0,344$, $p = 0,908$) een significant deel van de variantie te verklaren. Het tweede model had geen toegevoegde waarde ten opzichte van het eerste ($\Delta F(1,34) = 0,503$, $p = 0,483$). De interactieterm was opnieuw niet significant ($\beta = 0,127$, $t = 0,709$, $p = 0,483$). De blootstelling aan pornografie bleek hier ook niet significant als voorspeller ($\beta = -0,186$, $t = -0,819$, $p = 0,418$). De kritische vaardigheden ($\beta = -0,084$, $t = 0,483$, $p = 0,632$) en de controlevariabelen SES ($\beta = -0,003$, $t = -0,016$, $p = 0,987$), relatiestatus ($\beta = 0,116$, $t = 0,685$, $p = 0,498$) en geslacht ($\beta = -0,012$, $t = -0,055$, $p = 0,957$) zijn geen significante voorspellers.

H6: Jongeren die een media-interventie ondergingen, zullen na de interventie een meer kritische houding ten aanzien van boodschappen over seks in de media.

We waren natuurlijk geïnteresseerd in het effect dat de mediawijsheidsinterventie had op de adolescenten. De vraag die we ons stelden was of deelname aan een mediawijsheidsinterventie het vermogen van adolescenten om zichzelf te beschermen tegen de invloed van mediabeelden, zou verbeteren. We pasten een paired samples t-test toe om de mate waarin de adolescenten zichzelf kunnen beschermen tegen media-invloeden voor en na de mediawijsheidsinterventie te vergelijken.

Er was een significant verschil in de mate waarin adolescenten zichzelf konden beschermen tegen de invloed van mediabeelden vóór de mediawijsheidsinterventie ($M = 3,7597$, $SD = 1,2795$) en erna ($M = 3,3703$, $SD = 1,4554$), $t(71) = 2,879$, $p < 0,01$. Wanneer de jongeren een mediawijsheidsinterventie ondergaan hadden, bleken zij zichzelf beter te kunnen beschermen tegen de invloed van mediabeelden. De mediawijsheidsinterventie had een klein, maar significant effect op de mediakritische vaardigheden van de deelnemers ($d = 0,284$).

H7: Na een mediawijsheidsinterventie zijn de relaties tussen blootstelling aan internetpornografie en instrumentele attitude ten opzichte van seks, en blootstelling aan internetpornografie en bereidheid om casual seks te hebben minder sterk dan voor de mediawijsheid-interventie.

De laatste hypothese voorspelt ten eerste dat de relatie tussen instrumentele attitudes ten opzichte van seks en blootstelling aan SEIM significant zwakker zal zijn na een mediawijsheidsinterventie. Om te

analyseren of het verschil tussen deze correlaties significant is, maakten we gebruik van de geüpdatete onlineversie van de Steiger's *Z* test (Steiger, 1980; Hoerger, 2013). Er werd gecontroleerd voor de relatie tussen de instrumentele attitudes vóór en na de mediawijsheidsinterventie ($r = 0,531, p = 0,000$). De correlatie tussen het hebben van instrumentele attitudes en blootstelling aan internetpornografie vóór de mediawijsheidsinterventie ($r = 0,365, p < 0,05$) blijkt sterker dan na de workshop ($r = -0,278, p = n.s.$). Bovendien wijst de Steiger's *Z* test uit dat dit verschil significant is ($ZH = 4,52, p < 0,001$). We kunnen dus het eerste deel van de nulhypothese, dat er geen significant verschil tussen deze variabelen is na de mediawijsheidsinterventie, verwerpen.

Hetzelfde doen we voor de relatie tussen blootstelling aan pornografie en de bereidheid tot casual seks. Uit onze analyses blijkt dat er een groot verschil bestaat tussen de correlatie tussen deze variabelen vóór ($r = 0,490, p < 0,005, N = 50$) en na de mediawijsheidsinterventie ($r = -0,413, p < 0,005, N = 46$). Ditmaal controleerden we voor de relatie tussen de bereidheid om casual seks te hebben ($r = 0,879, p = 0,000$). Uit de Steiger's *Z* test blijkt dat het verschil tussen de correlaties significant is ($ZH = 12,99, p < 0,001$). Ook voor het tweede deel kunnen we dus de nulhypothese verwerpen. De mediawijsheidsinterventie lijkt hier de relatie tussen de blootstelling aan internetpornografie en de bereidheid om casual seks te hebben te verzwakken.

4. Discussie

Deze studie onderzocht de relatie tussen blootstelling aan pornografisch beeldmateriaal en casual seks bij adolescenten. Daarbij vroegen we ons af of een mediawijsheidsinterventie een invloed kan hebben op deze relatie. De laatste jaren hebben vormen van pornografie, en vooral internetpornografie veel wetenschappelijke aandacht ontvangen. Internetpornografie is goedkoop, toegankelijk en anoniem en is ondertussen de meest geconsumeerde vorm van seksueel expliciet materiaal (Cooper, 2004; Hald, Kuyper, Adam & Wit, 2013; Peter & Valkenburg, 2012). Steeds meer onderzoekers zijn de laatste jaren dan ook geïnteresseerd in de effecten van internetpornografie op zowel volwassenen als adolescenten (Brown & L'Engle, 2009; Peter & Valkenburg, 2009; To, Ngai & Iu Khan, 2012; Flood, 2009; Kraus & Russel, 2008). Verschillende auteurs waarschuwden dat het gebruik van seksueel expliciet internetmateriaal leidt tot meer permissieve en recreatieve attitudes ten opzichte van seks en tot een vroegere initiatie in geslachtsgemeenschap (voor een overzicht, zie: Owens, Behun, Manning & Reid, 2012). Het huidige onderzoek testte of blootstelling aan internetpornografie een invloed had op instrumentele attitudes ten opzichte van, bereidheid tot en ervaring met (casual) seks. Omwille van de jonge leeftijd van onze respondenten, verwachtten we dat er maar een klein percentage van de deelnemers al ervaring gehad had met casual seks, daarom onderzochten we ook de instrumentele attitudes en de bereidheid tot (casual) seks. Volgens Bandura (2001) zijn attitudes een belangrijke voorspeller voor toekomstig gedrag. Een andere belangrijke voorspeller voor toekomstig risicogedrag is de mate waarin men bereid is dit gedrag te stellen wanneer de gelegenheid zich voordoet (Prototype Willingness Model, Gibbons & Gerrard, 1995). Uit onze resultaten bleek dat vóór de mediawijsheidsinterventie, er een positieve samenhang bestond tussen instrumentele attitudes ten opzichte van seks en de bereidheid tot casual seks en een positief verband bestond tussen de bereidheid tot casual seks en de ervaring met casual seks.

Onze eerste hypothese veronderstelde dat er een significant verschil zou bestaan tussen de instrumentele attitudes, de bereidheid tot en de ervaring met casual seks bij jongeren die nog niet blootgesteld werden aan internetpornografie en jongeren die hier wel al aan blootgesteld werden. Bijna twee derde van onze steekproef gaf aan dat zij al dan niet bewust ooit al eens naar seks op het internet keken. Uit onze resultaten bleek dat de hypothese gedeeltelijk bevestigd werd. Jongeren die nog nooit – bewust of onbewust – naar seksueel expliciet materiaal op het internet gekeken hadden rapporteerden significant minder instrumentele attitudes ten opzichte van seks dan jongeren die wel al eens naar SEIM gekeken hadden. Dit komt overeen met wat eerder al werd aangetoond door cross-sectioneel onderzoek (Braun-Courville & Rojas, 2009; To, Ngai & Iu Khan, 2012). Adolescenten die nog nooit pornografie gekeken hadden waren ook significant minder bereid om seks te hebben met iemand op wie zij niet verliefd waren en met wie zij geen relatie hadden. Er werd meer ervaring met casual seks vastgesteld bij jongeren

die wel al eens naar internetpornografie keken, maar dit verschil was niet significant. Dit komt niet overeen met wat voorgaand onderzoek naar de relatie tussen pornografie en casual seks rapporteerde (Braithwaite, Coulson, Keddington & Fincham, 2015; Braithwaite, Aaron, Dowdle, Spjut & Fincham, 2015). Een belangrijke opmerking hierbij is dat de bevindingen van deze auteurs betrekking hebben op de leeftijdsgroep 18-25 jaar. Dit kan mogelijk het verschil met de resultaten van de huidige studie gedeeltelijk verklaren. Mogelijk zijn onze respondenten te jong om al in aanraking te komen met (casual) seks. Daardoor is het aantal respondenten dat al casual seks had vermoedelijk te klein was om een significant verschil te vinden. Van onze respondenten is er 57 % die aangaf al ooit een seksuele ervaring gehad te hebben. 37,2% van de respondenten gaf aan dat hij/zij (ook) al eens ervaring had met een vorm van casual seks. Mogelijk is onze steekproef van respondenten die al een vorm van casual seks hadden te klein is om een significante relatie te bekomen en zinvolle conclusies te trekken. De adolescentie is een periode waarin men experimenteert met seksualiteit, maar vermoedelijk starten zij hun seksuele carrière binnen een stabiele, romantische relatie en experimenteren zij vervolgens pas met casual partners (Beyers, 2014; Sensoa, 2016). Ook Zweeds onderzoek vond dat ervaring met een vorm van casual seks eerder ongebruikelijk is bij adolescenten, zij rapporteerden wel een positieve relatie tussen de blootstelling aan pornografie en de ervaring met casual seks (Mattebo, Tydén, Häggström-Nordin, Nilsson & Larsson, 2014).

De volgende hypothese onderzocht of seksueel expliciet materiaal een invloed had op bepaalde attitudes van adolescenten. Daarbij meetten we of de frequentie van blootstelling aan internetpornografie samenhang met het hebben van instrumentele attitudes ten aanzien van seks. De correlatie tussen deze twee variabelen bleek positief en significant, ook wanneer we controleerden voor SES en relatiestatus. De correlatie bleek niet langer significant wanneer we controleerden voor geslacht. Dit kan betekenen dat geslacht een modererende factor is voor de relatie tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes (Dawson & Richter, 2006; Van Rossem, 2006, pp. 144-158). Zoals we konden verwachten uit voorgaand onderzoek (Lo & Wei, 2005; Peter & Valkenburg, 2006; Kraus & Russel, 2008; Ybara & Mitchell, 2005), keken de jongens uit onze steekproef vaker naar pornografie en hielden zij er meer instrumentele attitudes op na dan meisjes. De mate waarin iemand wordt blootgesteld aan pornografie en de mate waarin iemand instrumentele attitudes heeft hangt wellicht samen met het geslacht van deze persoon, dit kan dus verklaren waarom we geen significante correlatie vonden wanneer we controleerden voor geslacht. Het hebben van instrumentele attitudes bleek ook op basis van regressieonderzoek positief gerelateerd aan de frequentie van blootstelling aan pornografie. Wanneer we controleerden voor geslacht, SES en relatiestatus bleek dit model de instrumentele attitudes ten opzichte van seks niet beter te voorspellen. In pornografie focust men vaak op het seksuele plezier in een 'casual' context (Weaver, 1991; Brosius, Weaver & Stabb, 1993; Williams, 1999), bovendien kan de zichtbaarheid van een orgasme beschouwd worden als de beloning van het seksueel gedrag. Volgens de Social Learning Theory is de kans groot dat gedrag en attitudes uit de media overgenomen worden wanneer kijkers vaststellen dat dit beloond wordt. Vanuit dit perspectief kunnen we het gevonden verband tussen frequentie van het kijken naar pornografie en het hebben van instrumentele attitudes verklaren. Nochtans mogen we niet uitgaan van causaliteit omdat de huidige resultaten via een survey gemeten zijn op één moment; mogelijk kan het dus zijn dat adolescenten die meer instrumentele attitudes hebben ten opzichte van seks media-inhoud opzoeken die consistent is met hun eigen attitudes, of dat er een non-recursieve relatie bestaat tussen beiden (Slater, 2007; 2014; Bleakley, Hennessy, Fishbein & Jordan, 2008; Vandenbosch & Peter, 2016; Wright, 2012). Na de mediawijsheidsinterventie bleek de associatie tussen de frequentie van internetpornografiegebruik en het hebben van instrumentele attitudes minder sterk. Opvallend was dat het verband tussen deze twee eigenschappen na de interventie plots negatief was, bovendien was de samenhang nauwelijks significant. Dit wilt zeggen dat een hogere frequentie van blootstelling aan pornografie gepaard gaat met het hebben van minder instrumentele attitudes ten opzichte van seks. Het is interessant om te zien dat het verband na de mediawijsheidsinterventie veranderd is, dit verschil bleek ook significant.

Het Prototype Willingness Model (Gibbons & Gerrard, 1995) beweert dat iemand die bereid is om bepaald gedrag te stellen, meer kans heeft om dat gedrag daadwerkelijk uit te oefenen. Omdat we

verwachten dat adolescenten nog niet vaak de gelegenheid kregen om casual seks te hebben, gaan we op basis van het Prototype Willingness Model ervanuit dat de bereidheid tot casual seks een belangrijke voorspeller is voor toekomstig casual seksueel gedrag (Gibbons & Gerrard, 1995; Gibbons, Houlihan & Gerrard, 2009). Adolescenten hebben waarschijnlijk zelf weinig ervaring met (casual) seks, daarom veronderstelden we op basis van de Social Cognitive Theory (Bandura, 2001) dat zij dit gedrag leren ‘dankzij’ de media. We vermoedden dus dat adolescenten die vaker kijken naar de casual seksuele activiteiten die afgebeeld worden in internetpornografie meer bereid zijn om seks te hebben met iemand met wie zij geen relatie hebben en op wie zij niet verliefd zijn. Uit onze regressieanalyse blijkt dat de bereidheid tot casual seks net samenhangt met minder ervaring met casual seks. De meerderheid van onze respondenten had op het moment van de eerste survey-afname nog geen seks gehad. Veel van de jongeren die rapporteerden dat zij bereid zijn om casual seks te hebben, hadden waarschijnlijk nog niet de kans gekregen om dit daadwerkelijk waar te maken. Om te controleren of frequent internetpornografiegebruik samenhangt met een bereidheid tot casual seks, voerden we opnieuw regressieonderzoek uit. Hieruit bleek een significant en positief verband. Wanneer we controleerden voor geslacht, relatiestatus en SES bleek blootstelling aan pornografie de enige significante voorspeller voor de bereidheid om casual seks te hebben. Het eerste deel van de nulhypothese kan dus verworpen worden. Na de mediawijsheidsinterventie blijkt de blootstelling aan pornografie nog steeds de bereidheid tot casual seks voorspellen. Wat ons hier weer opvalt is dat de richting van het verband opnieuw omgekeerd is. Dit wilt zeggen dat een frequentere blootstelling aan internetpornografie leidt tot minder bereidheid tot casual seks. Dit model bleek bovendien niet meer significant wanneer geslacht, SES en relatiestatus hieraan toegevoegd werden. Voor we hierover conclusies trekken, zullen we hierbeneden eerst nagaan of dit verschil significant is.

Onze vierde hypothese voorspelde dat frequenter gebruik van internetpornografie een positieve invloed had op de ervaring met casual seks. Er zijn auteurs die beweren dat er een positieve associatie bestaat tussen ‘hookups’ en de frequentie van het kijken naar pornografie (Braitwaite, Coulson, Keddington & Fincham, 2015; Peter & Valkenburg, 2016; Vandenbosch & Peter, 2016). Het was onze bedoeling om na te gaan of deze bevindingen ook in onze studie gerepliceerd konden worden. Uit correlatie-onderzoek bleek er geen significante correlatie te bestaan tussen de mate waarin men blootgesteld werd aan seks op het internet en de ervaring met casual seks. Ook Sinković, Štulhofer & Božić (2013) konden niet bevestigen dat de blootstelling aan pornografie verband hield met risicovol seksueel gedrag. De nulhypothese kon dus niet verworpen worden. Nochtans bestaat er zowel cross-sectioneel (Häggström-Nordin, Hanson & Tydén, 2005; Lo, Neilan, Sun & Chiang, 2005; Lo & Wei, 2005; Mattebo, Tydén, Häggström-Nordin, Nilsson & Larsson, 2014) als longitudinaal onderzoek (Vandenbosch & Peter, 2016; Wright, 2012) dat wel een relatie vond tussen de blootstelling aan pornografie en (casual) seksueel gedrag, dit zowel bij adolescenten als volwassenen. Literatuur over de relatie tussen pornografie en (risicovol) gedrag blijkt dus niet eensgezind, meer longitudinaal onderzoek is nodig om een beter inzicht te verwerven in deze relatie.

We voerden een moderatieonderzoek uit om te kijken of mediawijsheid de relatie tussen het kijken naar pornografie en instrumentele attitudes ten opzichte van seks modereert. Dit bleek het geval te zijn vóór de mediawijsheidsinterventie, het verband tussen de interactieterm en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks was bovendien negatief. Dit wilt zeggen dat de relatie tussen pornografie en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks enkel relevant was bij jongeren die zichzelf minder beschermen tegen de invloed van media. Na de mediawijsheidsinterventie bleek het interactie-effect van een mediakritische houding niet langer significant.

De mate waarin een individu zichzelf kan beschermen tegen media-invloeden, bleek noch voor noch na de mediawijsheidsinterventie een moderator te zijn voor de relatie tussen de bereidheid tot casual seks en de frequentie van het pornokijken. Ook bleek deze vorm van mediawijsheid de relatie tussen blootstelling aan internetpornografie en de ervaring met casual seks niet te modereren. We vinden dus geen statistisch bewijs om te kunnen besluiten dat de mate waarin een individu zichzelf kan beschermen tegen media-invloeden, de relatie tussen blootstelling aan pornografie en (de bereidheid tot) casual seks kan beïnvloeden.

Verder waren we natuurlijk geïnteresseerd in de invloed van een mediawijsheidsinterventie op de mediakritische vaardigheden van de respondenten. Uit een recente meta-analyse is reeds een positief effect gebleken van mediawijsheidsinterventie op overtuigingen, attitudes en gedragingen rond verschillende gezondheidsfactoren (bv. Roken, drugs- en alcoholmisbruik, ...) (Jeong, Cho & Hwang, 2012). Interventie-effecten werden gerepliceerd voor uiteenlopende onderwerpen aan verschillende doelgroepen. Deze effecten verschilden niet per leeftijdscategorie, setting (school, gemeenschapsplaats, laboratorium) of onderwerp. Onze hypothese voorspelde dat jongeren na een mediawijsheidsinterventie meer beschermende vaardigheden zouden hebben dan ervoor. Uit onze analyse bleek dat onze respondenten zichzelf significant beter konden beschermen tegen de invloed van mediabeelden na de mediawijsheidsinterventie. Op basis van deze resultaten gaan we er dus vanuit dat we de nulhypothese mogen verwerpen. Het effect van de mediawijsheidsinterventie was klein, maar viel wel binnen het 95%-betrouwbaarheidsinterval van de gemiddelde effectgrootte die Owens e.a. (2012) vonden in hun meta-analyse.

Als laatste veronderstelden we dat de relaties tussen internetpornografie en instrumentele attitudes en bereidheid tot (casual) seks significant minder sterk zouden zijn na de mediawijsheidsinterventie. Uit onze resultaten bleek inderdaad dat de relatie tussen internetpornografie en instrumentele attitudes ten opzichte van seks na de mediawijsheidsinterventie significant zwakker was. Ook de relatie tussen blootstelling aan internetpornografie en de bereidheid tot casual seks bleek significant minder sterk nadat de respondenten een mediawijsheidsinterventie ondergingen. De nulhypothese, dat de relatie tussen pornografie en instrumentele attitudes en bereidheid tot casual seks niet zou veranderen na de mediawijsheidsinterventie, kon dus verworpen worden. Dit is, samen met de bevindingen van de hierboven vermelde analyses, zeer interessant. We zien dat, na de mediawijsheidsinterventie, de instrumentele attitudes, de bereidheid tot casual seks gedaald zijn en de mediawijsheid van de respondenten significant is toegenomen. Verder hadden we opgemerkt dat er geen interactie-effect is van de mate waarin het individu zichzelf kan beschermen tegen media-invloeden op de relatie tussen pornografie en instrumentele attitudes ten opzichte van bereidheid tot en ervaring met (casual) seks na de mediawijsheidsinterventie. Eerder onderzoek vond wel al een relatie tussen de mate waarin een individu zich kan beschermen ten opzichte van media en een positief lichaamsbeeld (Andrew, Tiggemann & Clark, 2015). In dit onderzoek blijkt het dus geen 'beschermend' effect te bieden voor de invloed pornografie op iemands instrumentele attitudes ten aanzien van seks en de bereidheid en ervaring met casual seks. Wat hierbij dient opgemerkt te worden is dat het interactie-effect enkel onderzocht werd bij respondenten die aangaven dat zij al ooit naar internetpornografie gekeken hadden. Mogelijk werd er een ander resultaat bekomen wanneer de respondenten die nog nooit naar SEIM gekeken hadden, meegenomen werden in het regressieonderzoek. De kans bestaat dat deze groep meer cognitieve en gedragsstrategieën beheerst en dat dit de reden is waarom zij bepaalde media vermijden. Toch zou dat niet verklaren waarom er geen moderatie-effect bestaat bij de respondenten die wel blootgesteld werden aan internetpornografie na de mediawijsheidsinterventie, daar er wel een significante stijging was in de rapportering van zelfbescherming tegen mediaboodschappen. Dit brengt ons bij de vraag welke eigenschap(en) dan wel zorgde(n) voor het significant zwakker verband tussen blootstelling aan pornografie en bovenstaande eigenschappen. Mogelijk zijn er andere effecten van de mediawijsheidsinterventie die hierbij een rol gespeeld hebben. De bevindingen van een longitudinaal, Nederlands onderzoek (Vandenbosch & Peter, 2016) suggereren dat de gepercipieerde bruikbaarheid van seksueel expliciet internetmateriaal een belangrijke factor is in het verband tussen de blootstelling aan internetpornografie en het hebben van casual seks. Ook Peter & Valkenburg (2010) beweren dat de gepercipieerde bruikbaarheid geassocieerd wordt met het gebruik van SEIM en het hebben van instrumentele attitudes. Als suggestie voor toekomstig onderzoek stellen we voor om het modererende effect van gepercipieerde bruikbaarheid op de relatie tussen pornografie en instrumentele attitudes ten opzichte van, bereidheid tot en ervaring met (casual) seks te onderzoeken in de context van een mediawijsheidsinterventie.

Ondanks het uitblijven van een significante moderatie, zijn deze bevindingen toch nuttig in het kader van het onderzoek naar het effect van mediawijsheidsinterventie op adolescenten. Vlak na het bijwonen van een mediawijsheidsinterventie rapporteerden onze respondenten minder sterke instrumentele attitudes en een significant mindere bereidheid tot het hebben van casual seks. Ook het verband tussen de blootstelling aan internetpornografie en zowel het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte

van seks als de bereidheid tot casual seks bleek significant minder sterk onmiddellijk na de mediawijsheidsinterventie. Longitudinaal onderzoek moet uitwijzen of deze verandering op termijn behouden blijft. Eerder toonde experimenteel onderzoek al aan dat mediawijsheidsinterventies veelbelovend kunnen zijn in de seksuele opvoeding van jongeren (Pinkleton e.a., 2013). Toch zijn er auteurs die skeptisch blijven en waarschuwen voor de negatieve gevolgen van lessen over mediawijsheid (Austin e.a., 2005; Pinkleton e.a., 2007). Verder (longitudinaal) onderzoek zal het nut van mediawijsheidsinterventies in het kader van de invloed van media op van tal van risicogedragingen en negatieve attitudes (roken, geweld, negatief lichaamsbeeld, genderstereotypering, enzovoort) nog beter in kaart kunnen brengen. Het spreekt natuurlijk voor zich dat een mediawijsheidsinterventie niet kan garanderen dat een individu nooit meer risicovol gedrag overneemt uit de media, maar mediawijsheid kan eventueel wel bijdragen tot het maken van gezonde beslissingen (Austin, Pinkleton, Chen & Austin, 2015).

4.1. Beperkingen en suggesties voor toekomstig onderzoek

Dit onderzoek kent enkele belangrijke methodologische beperkingen. Ten eerste biedt een kwantitatief onderzoeksdesign in onderzoek naar waardes rond seksuele opvoeding niet de gewenste 'rijkheid' aan data (Morris, 1991). Survey- en experimenteel onderzoek biedt geen adequate afbeelding van de waardes die onlosmakelijk verbonden zijn met seksualiteit en seksuele opvoeding. Onderzoek in dit veld vraagt naar een kwalitatieve aanpak, daar de literatuur rond seksuele opvoeding momenteel bijna exclusief kwantitatief is. Kwantitatief onderzoek kan zeker bijdragen aan de kennis omtrent dit onderwerp, maar kan best beschouwd worden als materiaal voor verdere reflectie en discussie (Morris, 1991).

Ook kunnen er enkele kritische bedenkingen gemaakt worden bij de huidige steekproef. Praktische overwegingen zorgden ervoor dat we geen gebruik gemaakt hebben van een aselechte steekproef. Het is dus onmogelijk om de resultaten uit de huidige studie te generaliseren naar onze operationele populatie. (Swanborn, 2005, pp. 265-314). Bovendien kan het gebruik van een selecte steekproef aan de oorzaak liggen van verschillende steekproeffouten, zoals trekkings- en schattingsfouten (Swanborn, 2015, p. 150). Naast de bedenkingen bij de steekproef kunnen we ook stilstaan bij het quasi-experimentele karakter van de huidige studie. Het ontwerp bestond uit een voor- en nameting van dezelfde groep. Een bezwaar op dit onderzoeksontwerp is dat er geen controle bestaat op externe omstandigheden. Het is mogelijk dat onze respondenten andere gebeurtenissen hebben meegemaakt tussen de meetmomenten die een belangrijke invloed hebben op hun attitudes en seksueel gedrag, afgezien van de mediawijsheidsinterventie. De toevoeging van een controlegroep die dezelfde externe omstandigheden ondervond zou een grote meerwaarde kunnen bieden ten opzichte van de huidige onderzoeksopzet (Swanborn, 2005, p. 256).

Naast opmerkingen bij de steekproef kunnen we ook kritische bedenkingen maken bij de vragenlijst. Zo moeten we er ons bewust van zijn dat bij bevraging naar gedrag steeds een zekere vertekening kan optreden door bijvoorbeeld geheugen- of contexteffecten (Giesen, Meertens, Vis-Visschers & Beukenhorst, 2010, pp. 20-22). Verder kan ook de sociale situatie van het huidige onderzoek een impact hebben op de resultaten. Sociale wenselijkheid kan, zeker bij gevoelige onderwerpen zoals seksualiteitsbeleving, leiden tot onder- of overrapportage van attitudes en gedrag. Aan de hand van de survey metten we zelfrapporteringen en niet het spontane, natuurlijke gedrag van de respondenten (Swanborn, 2005, pp. 265-314).

Vanwege het éénjarige karakter van deze masterproef was het niet mogelijk om een longitudinaal onderzoeksdesign toe te passen, nochtans zou dit zeer interessant kunnen zijn voor het onderzoeksveld. Het huidige enquêtemateriaal laat ons niet toe om causale conclusies te trekken, en biedt ons ook geen inzicht in de consistentie van de attitudeveranderingen. Longitudinaal zou ons een beter beeld kunnen geven over het langdurige 'effect' van een mediawijsheidsinterventie (Swanborn, 2005, pp. 265-314).

Omdat onze hypothese over het onderliggende effect van de beschermende strategieën ten opzichte van media hier verworpen kan worden, zijn we dus niet zeker of de verandering in attitudes en bereidheid tot casual seks te wijten zijn aan de mediawijsheidsinterventie. Mogelijk liggen toevallige evenementen

of ervaringen die plaatsvonden in de periode tussen de twee meetmomenten aan de oorzaak van de attitudeverandering. Omdat onze steekproef zo klein was en slechts één leerjaar van één school omvatte, kunnen we die optie niet met zekerheid uitsluiten. We raden dus aan dat vervolgonderzoek gebruik maakt van een grotere steekproef, verspreid over verschillende scholen en regio's. Een andere aanbeveling voor toekomstig onderzoek is verruiming van de leeftijdscategorie waarop mediawijsheidsinterventies getest worden, het kan bijvoorbeeld interessant zijn om kinderen (die vermoedelijk nog minder vaak in aanraking kwamen met pornografie) te onderwerpen aan een mediawijsheidsinterventie. Daarnaast stellen wij voor dat men op zoek gaat naar de aspecten van een mediawijsheidsinterventie die wél relevant zijn, zoals bijvoorbeeld gepercipieerde bruikbaarheid of gepercipieerd realisme.

Voor verder onderzoek is het mogelijk ook interessant meer aandacht te schenken aan het effect van een mediawijsheidsinterventie op adolescenten die nog niet werden blootgesteld aan seksueel expliciet internetmateriaal. De informatie die wordt megedeeld over dit soort mediagebruik kan nog nieuw voor hen zijn en mogelijk zelfs ongewenste effecten op hun attitudes en gedrag hebben (Nathansson, 2004). Daarnaast kunnen ook andere moderatoren onderzocht worden, zoals alcoholgebruik (aangezien verschillende auteurs een associatie maken tussen casual seks en alcoholgebruik (Grello e.a., 2006; Owen e.a., 2010; Lewis e.a., 2012)) of 'sensation seeking' (Fielder, Walsh, Carey & Carey, 2013). Volgens het Prototype Willingness Model is de interpretatie van de normen die heersen rond bepaalde gedragingen ook van belang voor de mate waarin men bereid is dit gedrag zelf te stellen. Het kan dus ook interessant zijn voor verder onderzoek om na te gaan hoe normen rond casual seks geïnterpreteerd worden en in welke mate adolescenten rekening houden met deze normen bij de beoordeling van het eigen gedrag.

De resultaten van dit onderzoek maken duidelijk dat mediawijsheid een invloed heeft op het verband tussen pornografie en attitudes rond casual seks. Dit wijst op het nut van mediawijsheid in de seksuele opvoeding van jongeren. Adolescenten experimenteren nog volop met hun eigen seksualiteitsbeleving, en hierbij is het van belang dat zij over waardevolle en vooral veilige informatie beschikken. Gezien de invloedrijke rol die de media in het dagelijks leven van jongeren spelen, kan toelichting en begrip rond deze beelden van belang zijn voor hun seksueel welzijn. Meer en longitudinaal onderzoek is vereist om de causaliteit en het precieze nut van mediawijsheid na te gaan.

5. Referenties

- Andrew, R., Tiggeman, M., & Clark, L. (2015). The protective role of body appreciation against media-induced body dissatisfaction. *Body image*, 15(7), pp. 98-104.
- Aufderheide, P. (1993). National Leadership Conference on Media Literacy. Paper gepresenteerd op Aspen Institute in Washington, D.C.
- Armstrong, E. A., England, P., & Fogarty, A. C. K. (2009). Orgasm in college hook ups and relationships. In B. Risman (Ed.), *Families as they really are*. New York: Norton.
- Austin, E. W., & Knaus, C. (2000). Predicting the potential for risky behavior among those "too young" to drink as the result of appealing advertising. *Journal of Health Communications*, 5(1), pp. 13-27.
- Austin, E. W., Miller, A. C., Silva, J., Guerra, P., Geisler, N., Gamboa, L., Phakakayai, O., & Kuechle, B. (2002). The effects of increased cognitive involvement on college students' interpretations of magazine advertisements for alcohol. *Communication Research*, 29(2), pp. 155-179.
- Austin, E. W., Pinkleton, B. E., Hust, S. J. T., & Cohen, M. (2005). Evaluation of an American Legacy Foundation/Washington State Department of Health Media Literacy Pilot Study. *Health Communication*, 18(1), pp.75-95.
- Austin, E. W., Chen, M. J., & Grube, J. W. (2006). How does alcohol advertising influence underage drinking? The role of desirability, identification and skepticism. *Journal of Adolescent Health*, 38(4), pp. 376-384.
- Austin, E. W., Pinkleton, B. E., Chen, Y., & Austin, B. W. (2015). Processing of Sexual Media Messages Improves Due to Media Literacy Effects on Perceived Message Desirability. *Mass Communication and Society*, 18(4), pp.399-421.
- Backstrom, L., Armstrong, E., & Puentes, J. (2012). Women's Negotiation of Cunnilingus in College Hookups and Relationships. *Journal of Sex Research*, 49(1), pp.1-12.
- Bailey, W. C., Hendrick, C. & Hendrick S. S. (1987). Relation of Sex and Gender Role to Love, Sexual Attitudes, and Self-Esteem. *Sex Roles*, 16(11), pp. 637-648.
- Bailey, J. A., Fleming, C. B., Henson, J., Catalano, R. F., & Haggerty, K. P. (2008). Sexual Risk Behavior 6 Months Post-High School: Associations with College Attendance, Living with a Parent, and Prior Risk Behavior. *Journal of Adolescent Health*, 42(6), pp. 573-579.
- Bandura, A., Ross, D., & Ross, S. (1963a). Imitation of film-mediated aggressive models. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 66 (1963), pp. 575-582.
- Bandura, A., McDonald, F. J. (1963). Influence of Social Reinforcement and the behavior of Models in Shaping Children's Moral Judgements. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, 67(3), pp.274-281.
- Bandura, A., Grusec, J. E., & Menlove, F. L. (1966). Observational Learning as a Function of Symbolization and Incentive Set.
- Bandura, A. (1969). *Principles of behavior modification*. New York: Holt, Rinehart & Winston.
- Bandura, A. (1971). *Social learning theory*. New York: General Learning Press.
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

- Bandura, A. (1986). *Social foundations of thought and action: a social cognitive theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice-Hall.
- Bandura, A. (2001). Social Cognitive Theory of Mass Communication. *Media Psychology*, 3(3), pp. 265-299.
- Bandura, A. (2002a). Social Cognitive Theory in Cultural Context. *Applied Psychology*, 51(2), pp. 269-290.
- Bandura, A. (2002b). Social Cognitive Theory of Mass Communication. In J. Bryant & M. B. Oliver (Eds.), *Media Effects: Advances in Theory and Research* (pp. 94-124). New York, NY: Routledge.
- Beyers, W. (2014). *Samenvatting van de gegevens uit het onderzoek over seksueel gedrag 2007-13*. Gent: Universiteit Gent.
- Bergsma, L. J. & Carney, M. E. (2008). Effectiveness of health-promoting media literacy education: A systematic review. *Health Education Research*, 23(3), pp. 522–542.
- Bersamin, M. M., Paschall, M. J., Saltz, R. F., & Zamboanga, B. L. (2012). Young Adults and Casual Sex: The Relevance of College Drinking Settings. *Journal of Sex Research*, 49 (2-3), pp. 274 – 281.
- Bleakly, A., Hennessy, M., Fishbein, M., & Jordan, A. (2008). It Works Both Ways: The Relationship Between Exposure to Sexual Content in the Media and Adolescent Sexual Behavior. *Media Psychology*, 11(4), pp. 443-461.
- Bogle, K. A. (2007). The shift from dating to hooking up in college: What scholars have missed. *Sociology Compass*, 1(2), pp. 775–788.
- Bogle, K. A. (2008). *Hooking up: Sex, dating, and relationships on campus*. New York, NY: New York University Press.
- Braithwaite, S. R., Coulson, G., Keddington, K., & Fincham, F. D. (2015). The Influence of Pornography on Sexual Scripts and Hooking Up Among Emerging Adults in College. *Archives of Sexual Behavior*, 44(1), pp. 111-123.
- Braithwaite, S. R., Givens, A., Brown, J., & Fincham, F. (2015). Is pornography consumption associated with condom use and intoxication during hookups? *Culture, Health & Sexuality*, 17(10), pp. 1155-1173.
- Braithwaite, S. R., Aaron, S., Dowdle, K., Spjut, K., & Fincham, F. (2015). Does pornography use Increase Participation in Friends with Benefits Relationships? *Sexuality & Culture*, 19(3), pp. 513-532.
- Braun-Courville, D. K. & Rojas, M. (2009). Exposure to Sexually Explicit Web Sites and Adolescent Sexual Attitudes and Behaviors. *Journal of Adolescent Health*, 45(2), pp. 156-162.
- Bridges, A. J., Wosnitzer, R., Scharrer, E., Sun, C., & Liberman, R. (2010). Aggression and Sexual Behavior in Best-Selling Pornography Videos: A Content Analysis Update. *Violence Against Women*, 16(10), pp. 1065-1085.
- Brosius, H., Weaver, J., & Staab, J. (1993). Exploring the social and sexual “reality” of contemporary pornography. *Journal of Sex Research*, 30(2), pp. 161-170.
- Brown, J. D. & Newcomer, S. F. (1991). Television viewing and adolescents’ sexual behavior. *Journal of Research on Adolescence*, 16(1), pp.133-156.
- Brown, J. D., & Steele, J. R. (1995). *Sex and the mass media*. Menlo Park, CA: Kaiser Family Foundation.

- Brown, J. D., Halpern, C. T., & L'Engle, K. L. (2005). Mass media as a sexual super peer for early maturing girls. *Journal of Adolescent Health, 36*(5), pp. 420-427.
- Brown, J. D., L'Engle, K. L., Pardun, C. J., Guo, G., Kenneavy, K., & Jackson, C. (2006). Sexy Media Matter: Exposure to Sexual Content in Music, Movies, Television, and Magazines Predicts Black and White Adolescents' Sexual Behavior. *Pediatrics, 117*(4), pp. 1018-1027.
- Brown, J. D. & L'Engle, K. L. (2009). X-Rated. *Communication Research, 36*(1), pp. 129-151.
- Brungs, E. (2005). Zinvol zoeken, stijlvol schrijven. *Handleiding voor het schrijven van wetenschappelijke teksten in de Sociale Wetenschappen*. Leuven: Acco.
- Buysse, A., Caen, M., Dewaele, A., Enzlin, P., Lievens, J., T'sjoen, G., & Van Houtte, M. (2013). *Seksuele gezondheid in Vlaanderen*. Gent: Academia Press.
- Buysse, A., Enzlin, P., Lievens, J., T'Sjoen, G., Van Houtte, M., Vermeersch, H., Dewaele, A., Caen, M., Elaut, E., & Hellemans, S. (2014). *Sexpert: Seksuele Gezondheid in Vlaanderen: Valoriseringsrapport*. Gent: Academia.
- Christiansen, B. A., Smith, G. T., Roehling, P. V., & Goldman, M. S. (1989). Using alcohol expectancies to predict adolescent drinking behavior after one year. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 57*(1), pp. 93-99.
- Collins, R. L., Elliott, M. N., Berry, S. H., Kanouse, D. E., & Hunter, S. B. (2003). Entertainment television as a healthy sex educator: The impact of condom-efficacy information in an episode of "Friends." *Pediatrics, 112*(5), pp. 1115 – 1121.
- Collins, R. L., Elliot, M. N., Berry, S. H., Kanouse, D. E., Kunkel, D., Hunter, S. B., & Miu, A. (2004). Watching Sex on Television Predicts Adolescents Initiation in Sexual Behaviour. *Pediatrics, 114*(3), pp. 280-289.
- Committee on communications (2006). Children, Adolescents and advertising. *Pediatrics, 118*(6), pp. 2563-2569.
- Cooper, A. (2004). Online sexual activity in the millennium. *Contemporary Sexuality, 38*(3), pp. 1-7.
- Cubbins, L. & Tanfer, K. (2000). The Influence of Gender on Sex: A Study of Men 's and Women's Self-Reported High-Risk Sex Behavior. *Archives of Sexual Behavior, 29*(3), pp. 229-257.
- Dawson, J. F. & Richter, A. W. (2006). Probing Three-Way Interactions in Moderated Multiple Regression: Development and Application of a Slope Difference Test. *Journal of Applied Psychology, 91*(4), pp. 917-926.
- di Mauro, D. (1995). *Executive Summary. Sexuality Research in the United States: An Assessment of the Social and Behavioral Sciences*. New York: The Social Science Research Council.
- Doornwaard, S. M., Bickham, D. S., Rich, M., Ter Bogt, T. F. M., & Van Den Eijnden, R. J. J. M. (2015) Adolescents' Use of Sexually Explicit Internet Material and Their Sexual Attitudes and Behavior: Parallel Development and Directional Effects. *Developmental Psychology, 51*(10), pp.1476-1488.
- Downing-Matibag, T. M. & Geisinger, B. (2009). Hooking Up and Sexual Risk Taking Among College Students: A Health Belief Model Perspective. *Qualitative Health Research, 19*(9), pp.1196-1209.
- England, P., Shafer, E. F., & Fogerty, A. C. K. (2008). Hooking up and forming relationships on today's college campuses. In M. Kimmel (Red.), *The gendered society reader* (pp. 531–593). New York: Oxford University Press.

- Epstein, J. A., & Botvin, G. J. (2008). Media resistance skills and drug skill refusal techniques: What is their relationship with alcohol use among inner-city adolescents? *Addictive Behaviors*, 33(4), pp. 528-537.
- Epstein, M., Calzo, J., Smiler, A., & Ward, L. M. (2009). "Anything From Making Out to Having Sex": Men's Negotiations of Hooking Up and Friends With Benefits Scripts. *Journal of Sex Research*, 46(5), pp.414-424.
- Eshbaugh, E., & Gute, G. (2008). Hookups and Sexual Regret Among College Women. *The Journal of Social Psychology*, 148(1), pp. 77-90.
- Escobar-Chaves, S. L., Tortolero, S. R., Markham, C. M., Low, B. J., Eitel, P., & Thickstun, P. (2005). Impact of the Media on Adolescents Sexual Attitudes and Behaviours. *Pediatrics*, 116(1), pp. 303-326.
- Eyal, K., Kunkel, D., Biely, E. N., & Finnerty, K. L. (2007). Sexual Socialization Messages on Television Programs Most Popular Among Teens. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(2), pp. 316-336.
- Fielder, R. L., Carey, K. B., & Carey, M. P. (2013). Are Hookups Replacing Romantic Relationships? A Longitudinal Study of First-Year Female College Students. *Journal of Adolescent Health*, 52(5), pp. 657-659.
- Fisher, W. A. & Byrne, D. (1978). Sex differences in response to erotica? Love verses lust. *Journal of Personality and Social Psychology*, 36(2), pp. 117-125.
- Flicker, S. & Guta, A. (2008). Ethical Approaches to Adolescent Participation in Sexual Health Research. *Journal of Adolescent Health*, 42(1), pp. 3-10.
- Flood, M. (2009) The harms of Pornography Exposure Among Children and Young People. *Child Abuse Review*, 18(6), pp. 384-400.
- Fortunato, L., Young, A. M., Boyd, C. J., & Fons, C. E. (2010). Hook-up sexual experiences and problem behaviors among adolescents. *Journal of Child & Adolescent Substance Abuse*, 19(3), pp. 261-278.
- Garcia, J. R. & Reiber, C. (2008). Hook-up behavior: A biopsychosocial perspective. *The Journal of Social, Evolutionary, and Cultural Psychology*, 2(4), pp. 192-208.
- Garcia, J. R., Reiber, C., Massey, S. G., & Merriwether, A. M. (2012). Sexual Hookup Culture: A Review. *Review of General Psychology*, 16(2), pp. 161-176.
- Gibbons, F. X. & Gerrard, M. (1995). Predicting Young Adults' Health Risk Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69(3), pp. 505-517.
- Gibbons, F. X., Houlihan, A. E., & Gerrard, M. (2009). Reason and action: The utility of a dual-focus, dual-processing perspective on promotion and prevention of adolescent health risk behavior. *British Journal of Psychology*, 14(2), pp. 231-248.
- Giesen, D., Meertens, V., Vis-Visschers, R., & Beukenhorst, D. (2010). *Vragenlijstontwikkeling*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek.
- Gonzalez-Ortega, E., Vicario-Molina, I., Martinez, J. L., & Orgaz, B. (2015). The Internet as a Source of Sexual Information in a Sample of Spanish Adolescents: Associations with Sexual Behavior. *Sexuality Research and Social Policy*, 12(4), pp.290-300.
- Gorman, S., Monk-Turner, E., & Fish, J. (2010). Free Adult Internet Web Sites: How Prevalent Are Degrading Acts? *Gender Issues*, 27(3), pp.131-145.

- Greenberg, L.S., Rice, L.N., & Elliot, R. (1993). *Facilitating emotional change: The moment by moment process*. New York: Guilford Press.
- Grello, C. P., Welsh, D. P., & Harper, M. S. (2006). No Strings Attached: The Nature of Casual Sex in College Students. *The Journal of Sex Research, 43*(3), pp. 255-267.
- Gunter, B. (2002). *Media Sex: What Are the Issues?* Mahwah: Erlbaum.
- L'Engle, K. L., Brown, J. D., & Kenneavy, K. (2006). The Mass Media are an Important Context for Adolescents' Sexual Behavior. *Journal of Adolescent Health, 38*(3), pp. 186-192.
- Hägström-Nordin, E., Hanson, U., & Tydén, T. (2005). Associations between pornography consumption and sexual practices among adolescents in Sweden. *International Journal of STD & AIDS, 16*(2), pp. 102-107.
- Hald, G. M., Kuyper, L., Adam, P. C. G., & Wit, J. B. F. (2013). Does Viewing Explain Doing? Assessing the Association Between Sexually Explicit Materials Use and Sexual Behaviors in a Large Sample of Dutch Adolescents and Young Adults. *The Journal of Sexual Medicine, 10*(12), pp. 2986-2995.
- Hendrick, S. & Hendrick, C. (1987). Multidimensionality of sexual attitudes. *Journal of Sex Research, 23*(4), pp. 502-526.
- Heintz-Knowles, K. (1996). *Sexual activity on daytime soap operas: A content analysis of five weeks of television programming*. Washington: Kaiser Family Foundation.
- Heldman, C. & Wade, L. (2010). Hook-Up Culture: Setting a New Research Agenda. *Sexuality Research and Social Policy, 7*(4), pp. 323-333.
- Hobbs, D. R., & Gallup, C. G. (2011). Songs as a medium for embedded reproductive messages. *Evolutionary Psychology, 2011, 9*(3), pp.390-416.
- Hofferth, S. L., & Sandberg, J. F. (2001). How American Children Spend Their Time. *Journal of Marriage and Family, 63*(2), pp. 295-308.
- Hublet A. & Deforche B. (2016). *Studie Jongeren en Gezondheid 2014*. Gent: Vakgroep Maatschappelijke gezondheidkunde.
- Jae Woong, S., Mahnwoo, K., & Hong-in, C. (2015). Analysis of representation of sexuality on women's and men's pornographic websites. *Social Behavior and Personality, 43*(1), pp. 53-62.
- Jeong, S., Cho, H., & Hwang, Y. (2012). Media Literacy Interventions: A Meta-Analytic Review. *Journal of Communication, 62*(3), pp. 454-472.
- Jonason, P. K., Li, N. P., & Richardson, J. (2011). Positioning the Booty-Call Relationship on the Spectrum of Relationships: Sexual but More Emotional Than One-Night Stands. *Journal of Sex Research, 48*(5), pp. 486-495.
- Kirby, D. (2002). Effective approaches to reducing adolescent unprotected sex, pregnancy, and childbearing. *The Journal of Sex Research, 39*(1), pp.51-57.
- Kirby, D. B., Laris, B. A., & Roller, L. A. (2007). Sex and HIV Education Programs: Their Impact on Sexual Behavior of Young People Throughout the World. *Journal of Adolescent Health, 40*(3), pp. 206-217.
- Klaassen, M. J. E. & Peter, J. (2015). Gender (In)equality in Internet Pornography: A Content Analysis of Popular Pornographic Internet Videos. *The Journal of Sex Research, 52*(7), pp. 721-735.

- Kraus, S. W. & Russel, B. (2008). Early sexual experiences: the role of internet access and sexually explicit material. *Cyberpsychology & behavior*, 11(2), pp. 162-168.
- Kunkel, D., Cope-Farrar, K., Biely, E., Maynard-Farinola, & W. J., Donnerstein, E. (2001). *Sex on TV 2*. Menlo Park : Kaiser Family Foundation.
- Kunkel, D., Biely, E., Eyal, K., Cope-Farrar, K., Donnerstein, E., & Fandrich, R. (2003). *Sex on TV 3*. Menlo Park: Kaiser Family Foundation.
- Kunkel, D., Eyal, K., Finnerty, K., Biely, E., & Donnerstein, E. (2005). *Sex on TV 4*. Menlo Park: Kaiser Family Foundation.
- Kuyper, L., de Wit, J., Adam, P., & Woertman, L. (2012). Doing More Good than Harm? The Effects of Participation in Sex Research on Young People in the Netherlands. *Archives of Sexual Behaviour*, 41(2), pp. 497-506.
- Levinsson, R. A., Jaccard, J., & Beamer, L. (1994). Older Adolescents' Engagement in Casual Sex: Impact of Risk Perception and Psychosocial Motivations. *Journal of Youth and Adolescence*, 24(3), pp. 349-364.
- Lewis, M., Granato, H., Blayney, J., Lostutter, T., & Kilmer, J. (2012). Predictors of Hooking Up Sexual Behaviors and Emotional Reactions Among U.S. College Students. *Archives of Sexual Behavior*, 41(5), pp.1219-1229.
- Lo, V., Neilan, E., Sun, M., & Chiang, S. (1999). Exposure of Taiwanese adolescents to pornographic media and its impact on sexual attitudes and behaviour. *Asian Journal of Communication*, 9(1), pp.50-71.
- Lo, V. & Wei, R. (2005). Exposure to Internet Pornography and Taiwanese Adolescent's Sexual Attitudes and Behavior. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 49(2), pp. 221-237.
- Lumsdaine, A.A. (1961) Some differences in approach to the programming of instruction. In J. P. Lysaught (Red.) *Programmed learning: evolving principles and industrial applications* (pp.37-52). Ann Arbor: Foundation for Research on Human Behavior.
- Lyons, H., Manning, W., Giordano, P., & Longmore, M. (2013). Predictors of Heterosexual Casual Sex Among Young Adults. *Archive of Sexual Behaviour*, 42(4), pp. 585-593.
- Lyons, H. A., Manning, W. D., Longmore, M. A., & Giordano, P. C. (2014). Young Adult Casual Sexual Behavior: Life-Course-Specific Motivations and Consequences. *Sociological Perspectives*, 57(1), pp. 79-104.
- MacDonald, T. K. & Hynie, M. (2008). Ambivalence and Unprotected Sex: Failure to Predict Sexual Activity and Decreased Condom Use. *Journal of Applied Social Psychology*, 38(4), pp. 1092-1107.
- Manning, W., Longmore, M., & Giordano, P. (2005). Adolescents' Involvement in Non-romantic Sexual Activity. *Social Science Research*, 34(2), pp. 384-407.
- Mattebo, M., Tydén, T., Häggström-Nordin, E., Nilsson, K. W., & Larsson, M. (2014). Pornography and Sexual Experiences Among High School Students in Sweden. *Journal of Developmental & Behavioral Pediatrics*, 35(3), pp. 179-188.
- Matacin, M. & Burger, J. (1987). A content analysis of sexual themes in Playboy cartoons. *Sex Roles*, 17(3), pp. 153-161.
- Mccarthy, B. & Grodsky, E. (2011). Sex and school: adolescent sexual intercourse and education. *Social problems*, 58(2), pp. 213-234.

- Melancon, J. P., Forbes, L. P., & Fugate, D. (2015). Selected dimensions of service gender: A study of perceptions of Generation Y. *Journal of Services Marketing*, 29(4), pp. 293-300.
- Nathanson, A. I. (2004). Factual and evaluative approaches to modifying children's responses to violent television. *Journal of Communication*, 54(2), pp. 321-336.
- Negash, S., Sheppard, N. V. N., Lambert, N. M., & Fincham, F. D. (2015). Trading Later Rewards for Current Pleasure: Pornography Consumption and Delay Discounting. *Journal of Sex Research*, 26, pp. 1-12.
- Nikken, P. & de Graaf, H. (2013). Reciprocal Relationships Between Friends' and Parental Mediation of Adolescents' Media Use and Their Sexual Attitudes and Behavior. *Journal of Youth and Adolescence*, 42(1), pp. 157-163.
- Omori, K., Zhang, Y., Allen, M., Ota, H., & Imamura, M. (2011). Japanese College Students' Media Exposure to Sexually Explicit Materials, Perceptions of Women, and Sexually Permissive Attitudes. *Journal of Intercultural Communication Research*, 40(2), pp. 93-100.
- Owen, J., Rhoades, G., Stanley, S., & Fincham, F. (2010). "Hooking Up Among College Students: Demographic and Psychosocial Correlates." *Archives of Sexual Behavior*, 39(3), pp.653-563.
- Owens, E., Behun, R., Manning, J., & Reid, R. (2012). The Impact of Internet Pornography on Adolescents: A Review of the Research. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 19(1-2), pp. 99-122.
- Pardun, C. J., L'Engle, K. L., & Brown, J. (2005). Linking Exposure to Outcomes: Early Adolescents' Consumption of Sexual Content in Six Media. *Mass Communication & Society*, 8(2), pp. 75-91.
- Parker, I. (2014). *Young People, Sex and Relationships, The New Norms*. London: Institute for Public Policy Research.
- Paul, E., Mcmanus, B., & Hayes, A. (2000). "Hookups": Characteristics and Correlates of College Students' Spontaneous and Anonymous Sexual Experiences. *The Journal of Sex Research*, 37(1), pp.76-88.
- Paul, E. (2006). Beer goggles, catching feelings, and the walk of shame: Myths and realities of the hook up experience. In D. C. Kirkpatrick, S. Duck, & M. K. Foley (Eds.), *Relating difficulty: The processes of constructing and managing difficult interaction* (pp. 141-160). Mahwah: Erlbaum.
- Peter, J. & Valkenburg, P. M. (2006). Adolescents' Exposure to Sexually Explicit Online Material and Recreational Attitudes Toward Sex. *Journal of Communication*, 56(4), pp.639-660.
- Peter, J. & Valkenburg P. M. (2010). Processes underlying the effects of adolescents' use of sexually explicit Internet material: the role of perceived realism. *Communication Research*, 37(3), pp. 375-399.
- Peter, J. & Valkenburg, P. M. (2011). The Use of Sexually Explicit Internet Material and Its Antecedents: A Longitudinal Comparison of Adolescents and Adults. *Archive of Sexual Behavior*, 40(5), pp. 1015-1025.
- Petersen, J. & Hyde, J. S. (2011). Gender Differences in Sexual Attitudes and Behaviors: A Review of Meta-Analytic Results and Large Datasets. *Journal of Sex Research*, 48(2-3), pp.149-165.
- Piko, B., Balazs, M. A., & Page, R. M. (2010). The importance of media literacy in adolescent smoking and drinking. *European Journal of Public Health*, 20(1), pp. 246-247.
- Pinkleton, B., Austin, E. W., Cohen, M., Miller, A., & Fitzgerald, E. (2007). A Statewide Evaluation of the Effectiveness of Media Literacy Training to Prevent Tobacco Use Among Adolescents. *Health Communication*, 21(1), pp.23-34.

- Pinkleton, B. E., Austin, E. W., Cohen, M., Chen, Y. Y., & Fitzgerald, E. (2008). Effects of a Peer-Led Media Literacy Curriculum on Adolescents' Knowledge and Attitudes Toward Sexual Behavior and Media Portrayals of Sex. *Health Communication, 23*(5), pp. 462-472.
- Pinkleton, B. E., Austin, E. W., Chen Y., & Cohen, M. (2013). Assessing Effects of a Media Literacy-Based Intervention on US Adolescents' Responses o and Interpretations of Sexual Media Messages. *Journal of Children and Media, 7*(4), pp. 463-479.
- Potter, W. J. (2004). *Media literacy*. Thousand Oaks: Sage.
- Raes, K. (2010). Seksualiteit, lichaamsbeleving en de media in Vlaanderen: een verkenning. *Ethiek en maatschappij, 13*(1), pp. 24-38.
- Regan, P., C. & Dreyer, C. S. (1999). Lust? Love? Status? Young Adults' Motives for Engaging in Casual Sex. *Journal of Psychology & Human Sexuality, 11*(1), pp. 1-24.
- Roberts, D. F., Foehr, U. G., Rideout, V. J., & Brodie, M. (1999). *Kids and media at the new millenium: A Kaiser Family Foundation report*. Washington: Kaiser Family Foundation.
- Roberts, D. F., Foehr U., & Rideout V. (2004). *Kids and Media in America*. New York: Cambridge University Press.
- R. R. (13 oktober 2015). *Playboy stopt met naaktfoto 's*. [19.05.2015, Knack: <http://www.knack.be/nieuws/wereld/playboy-stopt-met-naaktfoto-s/article-normal-616711.html>]
- Savin-Williams, R. C. & Diamond, L. M. (2004). Sex. In R. M. Lerner, & L. Steinberg (Reds.), *Handbook of adolescent psychology*. (pp. 189-231). Hoboken: Wiley.
- Scott, J. & Cuvelier, S. (1987). Sexual Violence in Playboy Magazine: A Longitudinal Content Analysis. *Journal of Sex Research, 23*(4), pp. 534-539.
- Scott, J. & Cuvelier, S. (1993). Violence and sexual violence in pornography: Is it really increasing? *Archives of Sexual Behavior, 22*(4), pp. 357-371.
- Sensoa (29 November 2011). *Dalend condoomgebruik en stijgende soacijfers*. [15 december 2015, Sensoa: <http://www.sensoa.be/nieuws/dalend-condoomgebruik-en-stijgende-soacijfers>]
- Sensoa (2016). *Seksualiteitsbeleving van Vlaamse jongeren: feiten en cijfers* [13 mei 2016, Sensoa: <http://www.sensoa.be/feiten-en-cijfers/seksualiteitsbeleving-van-vlaamse-jongeren-feiten-en-cijfers>]
- Silverman-Watkin, L. T. & Sprafkin, J. N. (1983). Adolescents' Comprehension of Televised Sexual Innuendos. *Journal of Applied Developmental Psychology, 4*(4), pp. 359-369.
- Sinković, M., Štulhofer, A., & Božić, J. (2013). Revisiting the Association between Pornography Use and Risky Sexual Behaviors: The Role of Early Exposure to Pornography and Sexual Sensation Seeking. *Journal of Sex Research, 50*(7), pp. 633-641.
- Slater, M. D. (2007). Reinforcing Spirals: The Mutual Influence of Media Selectivity and Media Effects and Their Impact on Individual Behavior and Social Identity. *Communication Theory, 17*(3), pp. 281-303.
- Slater, M. D. (2015). Reinforcing Spirals Model: Conceptualizing the Relationship Between Media Content Exposure and the Development and Maintenance of Attitudes. *Media Psychology, 18*(3), pp. 370-395.
- Somers, S. (2016). Je bent jong en je surft wat: het pornogebruik van de digital natives. *Knack weekend, 46*(19), pp. 44-48.

- Steele, J. R. (1999). Teenage Sexuality and Media practice: Factoring in the influences of family, friends and school. *Journal of Sex Research*, 36(4), pp. 331-341.
- Steiger, J. H. (1980). Tests for comparing elements of a correlation matrix. *Psychological Bulletin*, 87(2), pp. 245-251.
- Stulhofer, A., Busko, V., & Landripet, I. (2010). Pornography, Sexual Socialization, and Satisfaction among Young Men. *Archive of Sexual Behaviour*, 39(1), pp. 168-178.
- Sutton, M. J., Brown, J. D., Wilson, K. M., & Klein, J. D. (2002). Shaking the tree of knowledge: Where adolescents learn about sexuality and contraception. In J. D. Brown, J. R. Steele, & K. Walsh-Childers (Eds.), *Sexual teens, sexual media: Investigating media's influence on adolescent sexuality* (p. 25-55). Mahwah: Erlbaum.
- Swanborn, P. G. (2005). *Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek*. Meppel/Amsterdam: Boom Lemma uitgevers.
- Swanborn, P. G. (2015). *Basisboek sociaal onderzoek*. Amsterdam: Boom Lemma uitgevers.
- Tanner, L. R., Haddock, S., Zimmerman, T. S., & Lund, L. (2003). Images of Couples and Families in Disney Feature-Length Animated Films. *The American Journal of Family Therapy*, 31(5), pp.355-373.
- To, S., Ngai, S. S., & Iu Kan, S. (2012) Direct and mediation effects of accessing sexually explicit online materials on Hong Kong adolescents' attitude, knowledge and behavior relating to sex. *Children and Youth Services Review*, 34(11), pp. 2156-2163.
- Townsend, J. & Wasserman, T. (2011). Sexual Hookups Among College Students: Sex Differences in Emotional Reactions. *Archives of Sexual Behavior*, 40(6), pp.1173-1181.
- Træen, B. & Lewin, B. (1992). Casual sex among Norwegian Adolescents. *Archives of Sexual Behavior*, 21(3), pp. 253-269.
- Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2013) The Differential Susceptibility to Media Effects Model. *Journal of Communication*, 63(2), pp. 221-243.
- Vandenbosch, L., Vervloessem, D., & Eggermont, S. (2013). I Might Get Your Heart Racing in My Skin-Tight Jeans?": Sexualization on Music Entertainment Television: Sexualization on Music Entertainment Television. *Communication Studies*, 64(2), pp. 178-194.
- Vandenbosch, L., & Peter, J. (2016). *Exploring the explanatory roles of perceived utility and instrumental attitudes in the relationship between sexually explicit Internet material and casual sex*. Paper presented at International Communication Association. Fukuoka, 9-13 June 2016.
- Van Oosten, J. M. F., Peter, J., & Boot, I. (2015). Exploring Associations Between Exposure to Sexy Online Self-Presentations and Adolescents' Sexual Attitudes and Behavior. *Journal of Youth and Adolescence*, 44(5), pp. 1078-1091.
- Van Rossem, R. (2006). *Multivariate analyse voor de sociale wetenschappen : wat vooraf komt*. Gent: Academia Press.
- Verbrugge, R. & Crucitti, T. (2015). Soa Surveillance 2002-2014: nationale en regionale gegevens van de Peillaboratoria voor Microbiologie. Brussel: WIV-ISP; NRC (niet gepubliceerd).
- Wakefield, M., Flay, B., & Giovino, G. (2003). Role of the Media in Influencing Trajectories of Youth Smoking. *Addiction*, 1(92), pp. 79-103.
- Walsh, J. L., Ward, M. L., Caruthers, A., & Merriwether, A. (2011). Akward or Amazing: Gender and Age Trends in First Intercourse Experiences. *Psychology of Women Quarterly*, 35(1), pp. 59-71.

- Ward, M. L. & Rivadeneyra, R. (1999) Contributions of entertainment television to adolescents' sexual attitudes and expectations: The role of viewing amount versus viewer involvement. *Journal of Sex Research*, 36(3), pp.237-249.
- Ward, M. L..(2003). Understanding the role of entertainment media in the sexual socialization of American youth: A review of empirical research. *Developmental review*, 23(3), pp.347-388.
- Ward, M. L. (2005) Children, adolescents and the media: The molding of minds, bodies, and deeds. *New Directions for Child and Adolescent Development*, 2005(109), pp. 63-71.
- Ward, M. L. & Friedman, K. (2006). Using a TV as a Guide: Associations Between Television Viewing and Adolescents' Sexual Attitudes and Behavior. *Journal of Research on Adolescence*, 16(1), pp. 133-156.
- Ward, M. L., Epstein, M., Caruthers, A., & Merriwether, A. (2011). Men's Media Use, Sexual Cognitions and Sexual Risk Behavior: Testing a Mediational Model. *Developmental Psychology*, 47(2), pp. 592-602.
- Weinberg, M., Williams, C., Kleiner, S., & Irizarry, Y. (2010). Pornography, Normalization and Empowerment. *Archives of Sexual Behavior*, 39(6), pp. 1389-1401.
- Williams, L. (1999). Film bodies: Gender, genre and excess. In S. Thorman (Ed.) *Feminist film theory* (pp. 267-281). New York: University Press.
- Wingood, G. M., DiClemente, R. J., Harrington, K., Davies, S., Hook, E. W., & Oh, K. M. (2001). Exposure to X-rated Movies and Adolescents' Sexual and Contraceptive Related Attitudes and Behaviors. *Pediatrics*, 107(5), pp. 1116-11190.
- Wright, P. (2012). A Longitudinal Analysis of US Adult's Pornography Exposure: Sexual Socialization, Selective Exposure, and the Moderating Role of Unhappiness. *Journal of Media Psychology*, 24(2), pp. 67-76.
- Ybarra, M. L. & Mitchell, K. J. (2005). Exposure to Internet Pornography among Children and Adolescents: A National Survey. *Cyberpsychology & Behavior*, 8(5), pp. 473-486.
- Zillmann, D. & Bryant, J. (1988). Pornography's impact on sexual satisfaction. *Journal of Applied Social Psychology*, 18(5), pp. 438-453.
- Zillman, D. & Bryant, J. (1989). *Pornography: Research Advances and Policy Considerations*. Hillsdale: Erlbaum.
- Zurbriggen, E. L., Ramsey, L. R., & Jaworski, B. K. (2011). Self- and Partner-objectification in Romantic Relationships: Associations with Media Consumption and Relationship Satisfaction. *Sex Roles*, 64(7), pp.449-462.

Bijlagen

Bijlage 1: Tabellen

Tabel 1: Factorladingen bij factoranalyse ‘instrumentele attitude ten opzichte van seks’ (Pretest).

In hoeverre ben je het eens met volgende uitspraken?	Instrumentele attitudes ten opzichte van seks
Seks is vooral lichamelijk	,515
Seks is alleen maar een spel	,795
Seks is een puur lichamelijke behoefte, net als eten	,796
Het hoofddoel van seks is jezelf te vermaken	,681

Tabel 2: Factorladingen bij factoranalyse ‘instrumentele attitude ten opzichte van seks’ (Posttest).

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?	Instrumentele attitudes ten opzichte van seks
Seks is vooral lichamelijk	,748
Seks is alleen maar een spel	,680
Seks is een puur lichamelijke behoefte, net als eten	,852
Het hoofddoel van seks is jezelf te vermaken	,606

Tabel 3: Factorladingen bij factoranalyse ‘Ervaring met casual seks’ (Pretest).

Heb je onderstaande ervaring(en) al eens gehad met iemand waarop je niet verliefd was en waar je geen relatie mee had?	Ervaring met casual seks
Tongkussen	,631
Aanraken van elkaars geslachtsdelen	,872
Orale seks geven of krijgen	,907
Geslachtsgemeenschap	,821

Tabel 4: Factorladingen bij factoranalyse 'Ervaring met casual seks' (Posttest).

Heb je onderstaande ervaring(en) al eens gehad met iemand waarop je niet verliefd was en waar je geen relatie had?	
	Ervaring met casual seks
Tongkussen	,604
Aanraken van elkaars geslachtsdelen	,826
Orale seks geven of krijgen	,889
Geslachtsgemeenschap	,784

Tabel 5: Factorladingen bij factoranalyse 'Bereidheid tot casual seks' (Pretest).

Stel, je ontmoet iemand waarmee je geen relatie wilt en waar je ook niet verliefd op bent, maar die je wel seksueel erg aantrekkelijk vindt en je weet van die persoon dat deze seksuele aantrekkingskracht wederzijds is. Hoe groot is de kans dat het volgende tussen jou en deze persoon gebeurt?	
	Bereidheid om casual seks te hebben
Tongkussen	,785
Aanraken van elkaars geslachtsdelen	,958
Orale seks geven of krijgen	,924
Geslachtsgemeenschap	,907

Tabel 6: Factorladingen bij factoranalyse 'Bereidheid tot casual seks' (Posttest).

Stel, je ontmoet iemand waarmee je geen relatie wilt en waar je ook niet verliefd op bent, maar die je wel seksueel erg aantrekkelijk vindt en je weet van die persoon dat deze seksuele aantrekkingskracht wederzijds is. Hoe groot is de kans dat het volgende tussen jou en deze persoon gebeurt?	
	Bereidheid om casual seks te hebben
Tongkussen	,779
Aanraken van elkaars geslachtsdelen	,961
Orale seks geven of krijgen	,934
Geslachtsgemeenschap	,912

Tabel 7: Factorladingen bij factoranalyse ‘blootstelling aan internetpornografie’ (Pretest).

Hoe vaak heb je de afgelopen twee maanden doelbewust naar de volgende dingen op internet hebt gekeken?	Blootstelling aan internetpornografie
Foto’ s of plaatjes met blote geslachtsdelen	,925
Filmpjes met blote geslachtsdelen	,960
Foto’ s of plaatjes waarop mensen seks hebben	,954
Filmpjes waarin mensen seks hebben	,910

Tabel 8: Factorladingen bij factoranalyse ‘blootstelling aan pornografie’ (Posttest).

Hoe vaak heb je de afgelopen twee maanden doelbewust naar de volgende dingen op internet hebt gekeken?	Blootstelling aan internetpornografie
Foto’ s of plaatjes met blote geslachtsdelen	,862
Filmpjes met blote geslachtsdelen	,920
Foto’ s of plaatjes waarop mensen seks hebben	,886
Filmpjes waarin mensen seks hebben	,896

Tabel 9: Factorladingen bij factoranalyse ‘Media Protective Processing’ (Pretest).

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?	Media Protective Processing
Als ik mediabeelden zie waarin mensen worden afgebeeld met een ideaal lichaam, bedenk ik me wel dat deze lichamen digitaal bewerkt zijn.	,824
Wanneer ik zie hoe spannend het seksleven van media personages is, bedenk ik me wel dat dit niet zo is voor de meeste jongens en meisjes van mijn leeftijd.	,646
Als ik zie hoe jongens en meisjes flirten in media, denk ik eraan dat dit geacteed/gespeeld is.	,756
Wanneer ik beelden zie van jongens en meisjes op sociale media met een ideaal lichaam, bedenk ik dat deze foto’s vaak digitaal bewerkt zijn (bv. Photoshop).	,816

Tabel 10: Factorladingen bij factoranalyse ‘Media Protective Processing’ (Posttest).

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?	Media Protective Processing
Als ik mediabeelden zie waarin mensen worden afgebeeld met een ideaal lichaam, bedenk ik me wel dat deze lichamen digitaal bewerkt zijn.	,908
Wanneer ik zie hoe spannend het seksleven van media personages is, bedenk ik me wel dat dit niet zo is voor de meeste jongens en meisjes van mijn leeftijd.	,892
Als ik zie hoe jongens en meisjes flirten in media, denk ik eraan dat dit geacteerd/gespeeld is.	,851
Wanneer ik beelden zie van jongens en meisjes op sociale media met een ideaal lichaam, bedenk ik dat deze foto’s vaak digitaal bewerkt zijn (bv photoshop).	,882

Tabel 11: Beschrijvende statistieken van onderzoeksvariabelen voor de mediawijsheidsinterventie.

	<i>M</i>	<i>Median</i>	<i>SD</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>	<i>N</i>
Blootstelling aan internetpornografie	4,5200	4,7500	2,131	1,00	7,00	50
Instrumentele attitudes ten opzichte van seks	4,456	4,500	1,029	2,5	6,75	79
Bereidheid tot het hebben van casual seks	4,415	4,250	1,623	1,00	7,00	79
Ervaring met casual seks	0,5316	0,000	0,9849	0,00	4,00	79

Tabel 12: Beschrijvende statistieken van onderzoeksvariabelen na de mediawijsheidsinterventie.

	<i>M</i>	<i>Median</i>	<i>SD</i>	<i>Min.</i>	<i>Max.</i>	<i>N</i>
Blootstelling aan internetpornografie	2,766	2,500	1,541	1,00	6,00	46
Instrumentele attitudes ten opzichte van seks	4,569	4,500	1,048	2,25	7,00	79
Bereidheid tot het hebben van casual seks	4,563	4,750	1,725	1,00	7,00	79
Ervaring met casual seks	0,500	0,000	0,9081	0,00	4,00	78

Tabel 13: Correlaties en p-waarden voor het verband tussen instrumentele attitudes ten opzichte van seks, bereidheid tot casual seks en de ervaring met casual seks (Pretest).

	Instrumentele attitudes t.o.v. seks		Bereidheid tot casual seks		Ervaring met casual seks	
	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
Instrumentele attitudes ten opzichte van seks			0,354**	0,001	-,154	,177
Bereidheid tot het hebben van casual seks	0,354**	0,001			-,328**	,003

p* < ,05, *p* < ,01, ****p* < ,001

Tabel 14: Correlaties en p-waarden voor het verband tussen instrumentele attitudes ten opzichte van seks, bereidheid tot casual seks en de ervaring met casual seks (Posttest).

	Instrumentele attitudes t.o.v. seks		Bereidheid tot casual seks		Ervaring met casual seks	
	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>	<i>r</i>	<i>p</i>
Instrumentele attitudes ten opzichte van seks			,078	,494	,160	,161
Bereidheid tot het hebben van casual seks	,078	,494			,296**	,009

p* < ,05, *p* < ,01, ****p* < ,001

Tabel 15: Het verband tussen instrumentele attitudes ten opzichte van seks en de bereidheid tot casual seks

Model	Voorspeller	β	<i>t</i>	<i>F</i>	ΔR^2
1.				11,016	,114
	Instrumentele attitudes ten opzichte van seks	,354***	3,319		

p* < ,05, *p* < ,01, ****p* < ,001

Tabel 16: Het verband tussen bereidheid tot casual seks en ervaring met casual seks

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				9,294	,096
	Instrumentele attitudes ten aanzien van seks	-,328**	-3,049		

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 17: Het verband tussen instrumentele attitudes ten opzichte van seks en ervaring met casual seks

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				1,859	,011
	Instrumentele attitudes ten aanzien van seks	-,154	-1,364		

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 18: Correlaties en p-waarden voor het verband tussen internetpornografiegebruik en seksuele (instrumentele) attitudes en gedragingen (Pretest).

	Blootstelling aan internetpornografie	
	r	p
Instrumentele attitudes ten opzichte van seks	,365**	,009
Bereidheid tot het hebben van casual seks	,490***	,000
Ervaring met casual seks	-,074	,609
Media Protective Processing	,025	,862

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 19: Correlaties en p-waarden voor het verband tussen internetpornografiegebruik en seksuele (instrumentele) attitudes en gedragingen (Posttest).

	Blootstelling aan internetpornografie	
	<i>r</i>	<i>p</i>
Instrumentele attitudes ten opzichte van seks	-,278	,062
Bereidheid tot het hebben van casual seks	-,413**	,004
Ervaring met casual seks	-,088	,567
Media Protective Processing	,046	,761

p* < ,05, *p* < ,01, ****p* < 001

Tabel 20: Vergelijking van instrumentele attitudes t.o.v. seks, bereidheid tot casual seks en ervaring met casual seks tussen jongeren die wel en jongeren die nog niet werden blootgesteld aan pornografie (Independent t-test) (Pretest).

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means				
	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	M Difference	SD Difference
Instrumentele attitudes ten opzichte van seks	3,749	0,057	-2,306	76	0,024	-,5414	,2348
Bereidheid tot het hebben van casual seks	,240	,626	-4,475	76	,000	-1,4996	,3351
Ervaring met casual seks	,744	,391	,684	76	,496	,0368	,0538

Tabel 21: Vergelijking van instrumentele attitudes t.o.v. seks, bereidheid tot casual seks en ervaring met casual seks tussen jongeren die wel en jongeren die nog niet werden blootgesteld aan pornografie (Independent t-test) (Posttest).

	Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means				
	F	Sig.	t	df	Sig. (2- tailed)	M Difference	SD Difference
Instrumentele attitudes ten opzichte van seks	,146	,703	-1,582	77	,118	-,3748	,2369
Bereidheid tot het hebben van casual seks	,108	,743	-3,125	77	,003	-1,1663	,3732
Ervaring met casual seks (Equal variances not assumed)	5,772	,019	-1,517	71,408	,134	-,0722	,0476

Tabel 22: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks (Pretest).

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				5,263	,099
	Blootstelling aan Pornografie	,349*	2,294		
2.				1,574	,056
	Blootstelling aan Pornografie	,224	1,011		
	Relatiestatus	-,152	-,936		
	Geslacht	,185	,829		
	Sociaal Economische Status	-,058	-,356		

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 23: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks (Pretest).

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				5,186	,087
	Blootstelling aan Pornografie	,328*	2,227		
2.				2,834	,077
	Blootstelling aan Pornografie	,329*	2,273		
	Relatiestatus	-,106	-,733		

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$;

Tabel 24: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes ten opzichte van seks (Posttest).

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				1,479	,013
	Blootstelling aan Pornografie	-,201	-1,216		
2.				2,112	,110
	Blootstelling aan Pornografie	-,216	-1,023		
	Relatiestatus	-,268	-1,693		
	Geslacht	-,040	-,190		
	Sociaal Economische Status	-,306	-1,938		

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 25: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en de bereidheid tot casual seks (Pretest).

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				14,045	,241
	Blootstelling aan Pornografie	,510***	3,748		
2.				5,103	,286
	Blootstelling aan Pornografie	,420*	2,194		
	Relatiestatus	,065	,462		
	Geslacht	,182	,934		
	Sociaal Economische Status	,248	1,746		

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 26: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en de bereidheid tot casual seks (Posttest).

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				5,979	,122
	Blootstelling aan Pornografie	-,382*	-2,445		
2.				2,729	,161
	Blootstelling aan Pornografie	-,097	-,472		
	Relatiestatus	,005	,035		
	Geslacht	,431*	2,098		
	Sociaal Economische Status	,097	,634		

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 27: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en de bereidheid tot casual seks (Posttest).

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				5,979	,122
	Blootstelling aan Pornografie	-,382*	-2,445		
2.				2,729	,161
	Blootstelling aan Pornografie	-,096	-,479		
	Geslacht	,431*	2,147		
	Sociaal Economische Status	,097	,645		

*p < ,05, **p < ,01, ***p < ,001

Tabel 28: Het verband tussen blootstelling aan pornografie en de ervaring met casual seks (Pretest).

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				,315	-,017
	Blootstelling aan Pornografie	-,088	-,561		
2.				,896	-,010
	Blootstelling aan Pornografie	-,054	-,239		
	Relatiestatus	,275	-1,643		
	Geslacht	-,049	-,213		
	Sociaal Economische Status	-,068	-,400		

*p < ,05, **p < ,01, ***p < ,001

Tabel 29: Mediawijsheid als moderator van het verband tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes (Pretest).

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				1,956	,096
	Geslacht	,086	,424		
	SES	,221	1,540		
	Relatiestatus	-,095	-,645		
	Blootstelling aan Pornografie	,308	1,572		
	Protective processing	-,160	-1,088		
2.				3,813**	,273
	Geslacht	,054	,299		
	SES	,278*	2,143		
	Relatiestatus	-,013	-,097		
	Blootstelling aan Pornografie	,395*	2,221		
	Protective Processing	-,081	-,601		
	Blootstelling*Protective Processing	-,439**	-3,274		

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 30: Correlaties voor het interactie-effect van mediawijsheid op het verband tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes.

Mediawijsheid		Blootstelling aan pornografie	
		r	p
Laag	Instrumentele attitudes ten opzichte van seks	,491**	,003
Hoog		,170	,529

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 31: Mediawijsheid als moderator van het verband tussen blootstelling aan pornografie en het hebben van instrumentele attitudes (Posttest).

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				,801	-,025
	Geslacht	-,003	-,013		
	SES	-,020	-,119		
	Relatiestatus	-,259	-1,619		
	Blootstelling aan Pornografie	-,170	-,810		
	Protective processing	,043	,267		
2.				,651	-,054
	Geslacht	-,006	-,027		
	SES	-,016	-,095		
	Relatiestatus	-,259	-1,590		
	Blootstelling aan Pornografie	-,175	-,800		
	Protective Processing	,040	,239		
	Blootstelling*Protective Processing	,017	,098		

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 32: Mediawijsheid als moderator van het verband tussen blootstelling aan pornografie en de bereidheid tot casual seks (Pretest).

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				4,552**	,363
	Geslacht	,243	1,348		
	SES	,245	1,917		
	Relatiestatus	,020	,156		
	Blootstelling aan Pornografie	,353*	2,026		
	Protective processing	-,069	-,527		
2.				4,594***	,324
	Geslacht	,225	1,288		
	SES	,276*	2,205		
	Relatiestatus	,065	,502		
	Blootstelling aan Pornografie	,401*	2,338		
	Protective Processing	-,026	-,200		
	Blootstelling*Protective Processing	-,239	-1,850		

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 33: Mediawijsheid als moderator van het verband tussen blootstelling aan pornografie en de bereidheid tot casual seks (Posttest).

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				2,405	,146
	Geslacht	,480*	2,507		
	SES	,0352	,351		
	Relatiestatus	,017	,118		
	Blootstelling aan Pornografie	-,036	-,191		
	Protective processing	,020	,135		
2.				2,517*	,182
	Geslacht	,436*	2,203		
	SES	,101	,678		
	Relatiestatus	,028	,198		
	Blootstelling aan Pornografie	-,106	-,553		
	Protective Processing	-,026	-,175		
	Blootstelling*Protective Processing	,243	1,598		

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 34: Mediawijsheid als moderator van het verband tussen blootstelling aan pornografie en de ervaring met casual seks (Pretest).

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				,800	-,023
	Geslacht	-,1117	-,546		
	SES	,028	,178		
	Relatiestatus	-,241	-1,536		
	Blootstelling aan Pornografie	-,014	-,066		
	Protective processing	,053	,341		
2.				,766	-,032
	Geslacht	-,108	-,500		
	SES	,013	,087		
	Relatiestatus	-,265	-1,651		
	Blootstelling aan Pornografie	-,039	-,183		
	Protective Processing	,030	,190		
	Blootstelling*Protective Processing	,127	,796		

* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 35: Mediawijsheid als moderator van het verband tussen blootstelling aan pornografie en de ervaring met casual seks (Posttest).

Model	Voorspeller	β	t	F	ΔR^2
1.				,317	-,093
	Geslacht	-,010	-,045		
	SES	,029	,167		
	Relatiestatus	-,110	-,658		
	Blootstelling aan Pornografie	,149	,682		
	Protective processing	-,107	-,637		
2.				,344	-,109
	Geslacht	,012	,055		
	SES	,003	,016		
	Relatiestatus	-,116	-,685		
	Blootstelling aan Pornografie	,186	,819		
	Protective Processing	-,084	-,483		
	Blootstelling*Protective Processing	-,127	-,709		

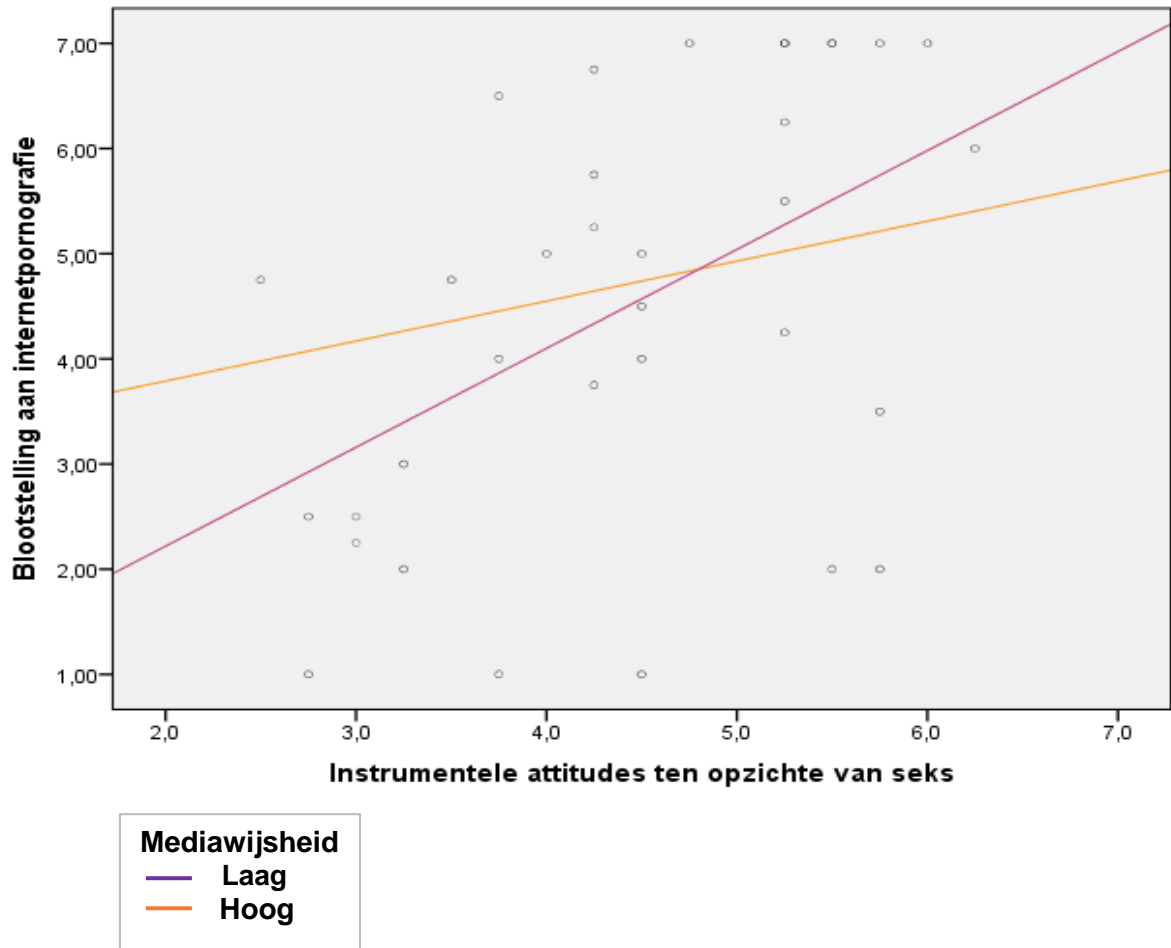
* $p < ,05$, ** $p < ,01$, *** $p < ,001$

Tabel 36: Vergelijking mediawijsheidsvaardigheden voor en na de mediawijsheidsinterventie (Paired samples t-test).

	Paired Differences						
	M	SD	SE Mean	95% BI	t	df	Sig. (2-tailed)
Beschermende vaardigheden voor vs. na interventie	,3819	1,1259	,1363	[0,1174; 0,6465]	2,879	71	,005

Bijlage 2: Figuren

Figuur 1: Interactie-effect van mediawijsheid op de relatie tussen blootstelling aan internetpornografie en het hebben van instrumentele attitudes (pretest)

Bijlage 3: vragenlijst deel A onderzoek: pretest

Deelnemer Nummer:
(in te vullen door de onderzoeker)

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Beste ouder,

Uw kind wordt uitgenodigd om deel te nemen aan een studie. De studie wenst meer te leren over **de media** gericht op adolescenten (14-18 jarigen), waarin **seksualiteit en lichaamsidealen** (bv. Een slank lichaam voor vrouwen en een gespierd lichaam voor mannen) vaak voorkomen. Enkele opvallende voorbeelden van dergelijke media zijn *tienermagazines* (bv. Joepie) die dieettips geven aan jongeren en *videoclips* waarin danseressen en zangeressen (bv. Rihanna) hun meest sexy dansmoves tonen. Dit onderzoek wil nagaan hoe adolescenten hiermee omgaan en wil onderzoeken of **mediawijsheid** adolescenten kan helpen om hen beter te leren omgaan met de mogelijke invloed van populaire media.

PRAKTISCHE INFORMATIE

Deze studie wenst **120 adolescenten** in Vlaanderen te bevragen. De school van uw kind wenst een training in mediawijsheid te organiseren en heeft toestemming gegeven om deel te nemen aan een onderzoek naar de invloed van de training van mediawijsheid.

Deelnemers aan de studie beantwoorden drie keer **dezelfde** vragenlijst, een eerste vragenlijst wordt ingevuld één week voor de training, een tweede vragenlijst dadelijk na de training en een derde vragenlijst 7 weken na de training. Zo kunnen we meer te weten komen over hoe jongeren veranderen over de tijd heen. Uw kind zal ongeveer **30 minuten** nodig hebben om elke vragenlijst in te vullen. Het invullen van elke vragenlijst gebeurt **tijdens de schooluren** in de aanwezigheid van onderzoeksassistenten die vragen van uw kind kunnen beantwoorden.

EXTRA INFORMATIE OVER DE VRAGENLIJST

De vragenlijst bevat **vragen** over hoe uw kind zich voelt over zijn/haar lichaam, het belang van uiterlijk en schoonheidsidealen, seksualiteit, het mediagebruik van uw kind (bv. Het lezen van magazines en surfen naar pornografische websites), en hoe uw kind denkt over leeftijdsgenoten.

De vragenlijst kan mogelijk **bepaalde vragen** opwekken. Wij raden daarom aan om na het invullen van elke vragenlijst uw kind te vragen naar zijn/haar ervaring met het invullen van de vragenlijst. Indien u als ouder hierover vragen hebt, kan u steeds contact opnemen met het onderzoeksteam.

Identificerende gegevens van uw kind worden strikt **vertrouwelijk** behandeld en de bekomen informatie wordt enkel gebruikt voor **wetenschappelijk onderzoek**, in overeenkomst met de wettelijke bepalingen en de strikte regels van de universiteit.

CONTACTPERSONEN

Indien u vragen heeft over het onderzoek, kan u steeds contact opnemen met **onderzoekster Laura Vandenbosch** (016 32 32 02, laura.vandenbosch@soc.kuleuven.be).

Bij algemene vragen over het welzijn van uw kind (al dan niet gerelateerd aan de studie) kan u contact opnemen met onze partner Jong en Van Zin (03 336 99 99, <http://www.jongenvanzin.be/contact>). Deze studie is goedgekeurd door de Ethische Commissie Sociale en Humane Wetenschappen van de KULeuven.

TOESTEMMING

Zou u na het aandachtig lezen van de informatie over de studie op **het toestemmingsformulier** kunnen aangeven of u al dan niet toestemt om uw kind te laten deelnemen aan onze studie?

U kan later nog steeds elk ogenblik uw beslissing wijzigen.

Alvast hartelijk **bedankt** voor uw gewaardeerde medewerking!

Dr. Laura Vandenbosch en Ann Rousseau
(Projectcoördinatoren)

Nummer:

Deelnemer

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

(in te vullen door de onderzoeker)

Beste jongere,

Wij doen een onderzoek bij zo'n 120 jongeren. Ons onderzoek zal ook plaatsvinden in **jouw school**. Je zal dan een **aantal vragen** krijgen over wat je vindt van jezelf, je lichaam, seksualiteit, en je leeftijdgenoten (zoals je klasgenoten of vrienden en vriendinnen). We stellen ook vragen over welke media je gebruikt (bv, welke magazines lees je, gebruik je Facebook, kijk je naar pornografische websites..).

We willen ook graag weten wie elke vragenlijst heeft ingevuld zonder je naam te kennen. Elke vragenlijst krijgt **een unieke code** op basis van je geboortedatum, geboorteplaats, eerste en laatste letter van je achternaam, en eerste en laatste nummer van je telefoonnummer. Dit nummer zullen enkel de onderzoekers en jijzelf kennen, en zal apart van je antwoorden worden bewaard.

Het kan zijn dat een aantal vragen of zinnen in de vragenlijst je een raar gevoel geven. Indien dit zo is, is het belangrijk dat je hierover praat met de onderzoekers of met je ouders of leerkracht.

Als je beslist om deel te nemen aan deze studie, zal je gevraagd worden om gedurende **30 minuten** een vragenlijst in te vullen in je klas. Vragen kan je stellen aan de aanwezige onderzoekers. Wie deelneemt aan de studie, vult drie keer **dezelfde** vragenlijst in. Bovendien **help je de onderzoekers** om meer te leren over jongeren. Wanneer we klaar zijn met deze studie, zullen we een rapport schrijven over wat we allemaal geleerd hebben. Dit rapport zal jouw naam of deelname aan deze studie niet vermelden.

Je moet niet deelnemen aan de studie als je dat niet wil. Als je beslist deel te nemen aan de studie, mag je op de volgende pagina **je naam** schrijven.

Alvast bedankt!

Dr. Laura Vandenbosch en Ann Rousseau
(Projectcoördinatoren)

Wanneer je vragen hebt, kan je steeds contact opnemen met Laura (de onderzoekster van deze studie);
Telefoon: 016 32 32 02; Email: laura.vandenbosch@soc.kuleuven.be

Inleiding

Welkom bij deze vragenlijst.

Deze vragenlijst is bedoeld voor jongeren tussen de 14 en 18 jaar en gaat over hoe jij over seksualiteit, je lichaam en jezelf denkt. Bovendien willen we ook graag weten welke media jij gebruikt. Het invullen van de vragenlijst kost ongeveer 30 minuten.

Alvast heel erg bedankt voor je medewerking!

"Het is voor mij duidelijk dat ik geheel vrijwillig aan het onderzoek deelneem en kan stoppen wanneer ik dat wil, en dat ik mijn toestemming tot het gebruik van mijn gegevens elk moment kan intrekken. Het onderzoek gaat over welke media ik gebruik en hoe ik over seksualiteit en mezelf denk. Ik beseef me dat mijn antwoorden alleen voor wetenschappelijke doeleinden worden gebruikt."

Wil je aan dit onderzoek meedoen en dus doorgaan?

- ja
- nee

Maak een unieke code aan op basis van volgende informatie:

- De dag waarop je jarig bent (vb. 25 september, dan schrijf je 25)?
- De twee laatste nummers van je gsm nummer. (als je geen gsm hebt, gelieve dan 00 te schrijven)
- Het huisnummer van je woonplaats bij je mama. (indien je niet bij je moeder woont, gelieve dan 99 te schrijven)

Voorbeeld: geboren op 17 mei, gsm-nummer 0451 22 54 58, woonadres mama Barelstraat 7
=> Unieke code 17587

Deze code wordt bewaard los van je andere gegevens zodat de volgende gegevens anoniem blijven.

Socio_demo (1)

We beginnen met een paar algemene vragen over jezelf en je gezin.

Wat is jouw geslacht?

jongen

meisje

Wat is jouw leeftijd? Geef aan met een cijfer

Duid aan in welke klas jij zit...

5AB

5Cw

5CmE

5D

5 techniek wetenschappen

Geef aan met een cijfer hoeveel zussen jij hebt...

Geef aan met een cijfer hoeveel broers jij hebt...

Wat is het hoogste diploma dat je moeder heeft behaald?

geen diploma

lager onderwijs

middelbaar onderwijs

hogeschool

- universiteit
- ik weet het niet

Is één van je ouders geboren in een ander land dan België? Bv.: Wanneer je geboren bent in Marokko, duid je aan dat je geboorteland een ander land dan België/ Europees land is

- Nee, beide ouders zijn geboren in België
- Ja, één of beide ouders zijn geboren in een Europees land
- Ja, één of beide ouders zijn geboren in een ander land dan België/Europees land

Sexuality

Nu volgen enkele vragen over relaties en seksualiteit.

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?

	Helemaal mee eens	Mee eens	Beetje mee eens	Beetje mee eens /beetje mee oneens	Beetje mee oneens	mee oneens	Helemaal oneens
Seks is vooral lichamelijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Seks is alleen maar een spel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Seks is een puur lichamelijke behoefte, net als eten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het hoofddoel van seks is jezelf te vermaken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?

"Als het over seks gaat...

	Helemaal mee eens	Mee eens	Beetje mee eens	Beetje mee eens /beetje mee oneens	Beetje mee oneens	Mee oneens	Helemaal mee oneens
...wisselen mijn meningen vaak."	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...weet ik niet zo goed wat							

ik leuk vind en wat niet."	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...denk ik de ene dag zus en de andere dag zo."	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?

	Helemaal mee eens	Mee eens	Beete mee eens	Beetje mee eens/beetje mee oneens	Beetje mee oneens	Mee oneens	Helemaal mee oneens
In een koppeltje is het normaal dat de jongen al meer ervaring heeft met kussen en seks dan het meisje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Meisjes die al veel verschillende jongens hebben getongkust worden minder gerespecteerd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een jongen die een knap meisje niet durft aan te spreken, moet niet verbaasd zijn als zijn vrienden hem flauw vinden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een meisje dat op een onbekende jongen afstapt op een fuif/feestje kan verwachten dat er over haar geroddeld wordt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een jongen van mijn leeftijd die nog nooit getongkust heeft is raar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het is normaal dat jongens vooral geïnteresseerd zijn in knappe meisjes	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een jongen die iets doet voor een mooi meisje doet dit bijna altijd met bijbedoelingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bij een afspraakje (een date), kan een meisje best wachten tot de jongen haar eerst kust	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een jongen geeft meer aandacht aan een meisje, als zij er mooi uitziet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In welke mate stel jij de volgende gedragingen opdat **meisjes** je niet onaantrekkelijk zouden vinden?

	Altijd	Bijna altijd	Vaak	Geregeld	Soms	Bijna nooit	Nooit
Ik draag toffe kleren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik draag gel in mijn haar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik hou mijn lichaam fit	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In welke mate stel jij de volgende gedragingen opdat **jongens** je niet onaantrekkelijk zouden vinden?

	Altijd	Bijna altijd	Vaak	Geregeld	Soms	Bijna nooit	Nooit
Ik draag mooie kleren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik draag make-up	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik hou mijn lichaam strak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Duid aan of je onderstaande seksuele ervaringen wel eens hebt gehad.

	Ja	Nee
Tongkussen	☐	☐
Aanraken van elkaars geslachtsdelen	☐	☐
Orale seks geven of krijgen	☐	☐
Geslachtsgemeenschap	☐	☐

Heb je onderstaande ervaring(en) al eens gehad met iemand waarop je **niet verliefd** was en waar je **geen relatie** mee had?

	Ja	Nee
Tongkussen	☐	☐
Aanraken van elkaars geslachtsdelen	☐	☐
Orale seks geven of krijgen	☐	☐
Geslachtsgemeenschap	☐	☐

Stel, je ontmoet iemand waarmee je geen relatie wilt en waar je ook niet verliefd op bent, maar die je wel seksueel erg aantrekkelijk vindt en je weet van die persoon dat deze seksuele aantrekkingskracht wederzijds is. Hoe groot is de kans dat het volgende tussen jou en deze persoon gebeurt?

	Heel waarschijnlijk	Waarschijnlijk	Beetje waarschijnlijk	Beetje waarschijnlijk/ onwaarschijnlijk	Be- onwaar:
Tongkussen	☐	☐	☐	☐	(
Aanraken van elkaars geslachtsdelen	☐	☐	☐	☐	(
Orale seks geven of krijgen	☐	☐	☐	☐	(
Geslachtsgemeenschap	☐	☐	☐	☐	(

Hoeveel tijd is het geleden dat je seks had?

- Minder dan 2 weken
- Tussen de 2 en de 4 weken
- Tussen de 4 en de 8 weken
- Meer dan 8 weken

Probeer terug te denken aan de **laatste keer dat je seks had met iemand** en
duid aan in welke mate je akkoord gaat met volgende uitspraken...

	Helemaal wel akkoord	Akkoord	Neutraal	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord
Ik voelde mij erg zenuwachtig toen de andere persoon mijn lichaam verkende en aanraakte	☐	☐	☐	☐	☐
Het idee om seks te hebben helemaal naakt, maakte mij angstig	☐	☐	☐	☐	☐
Ik was bezorgd over hoe mijn lichaam eruit zag	☐	☐	☐	☐	☐
Ik maakte me zorgen over de reactie van de andere persoon op mijn lichaam zonder kleren	☐	☐	☐	☐	☐
Ik kon enkel seks hebben in het donker zodat de andere persoon mijn lichaam niet kon zien	☐	☐	☐	☐	☐

Probeer te denken aan de **eerste keer dat je ooit seks zal hebben met iemand** en
duid aan in welke mate je akkoord gaat met volgende uitspraken...

	Helemaal wel akkoord	Akkoord	Neutraal	Niet akkoord	Helemaal niet akkoord
Ik zou mij zenuwachtig voelen als de andere persoon mijn lichaam zou verkennen en aanraken	☐	☐	☐	☐	☐

Het idee om seks te hebben helemaal naakt, maakt mij angstig	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou bezorgd zijn over hoe mijn lichaam er zou uitzien	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou me zorgen maken over de reactie van de andere persoon op mijn lichaam zonder kleren	☐	☐	☐	☐	☐
Ik zou enkel seks kunnen hebben in het donker zodat de andere persoon mijn lichaam niet kan zien	☐	☐	☐	☐	☐

Lichaamsbeeld

Nu volgen enkele vragen over je lichaam.

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?

	Helemaal mee eens	Mee eens	Beetje mee eens	Beetje mee eens/ beetje mee oneens	Beetje mee oneens	Mee oneens	Helemaal mee oneens
Als ik mijn lichaam vergelijk met dat van leeftijdsgenoten, ben ik ontevreden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb de neiging om mijn lichaam te verbergen (bv. door losse kleren te dragen)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik in de spiegel naar mijn lichaam kijk, ben ik ontevreden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben jaloers op het uiterlijk van anderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In hoeverre ben je het eens bent met volgende uitspraken...

	Helemaal wel	Wel	Soms wel, soms niet	Niet	Helemaal Niet
Ik zou graag willen dat mijn lichaam er uitziet zoals dat van de personen op TV.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vergelijk mijn lichaam met de lichamen van TV	☐	☐	☐	☐	☐

personages en van filmsterren.

Ik zou graag willen dat mijn lichaam eruitziet zoals dat van de modellen in tijdschriften.

Ik zou graag hebben dat mijn lichaam eruitziet zoals het lichaam van filmsterren.

Ik zou graag willen dat mijn lichaam eruitziet zoals dat van de personen in tijdschriften.

Ik wou dat ik eruit zag zoals de modellen in videoclipen.

Ik vergelijk mijn uiterlijk met het uiterlijk van personen in tijdschriften.

Ik probeer eruit te zien zoals TV personages.

Ik vergelijk mijn uiterlijk met het uiterlijk van TV personages en van filmsterren

In hoeverre vind je volgende lichaamskenmerken belangrijk **1 (= helemaal niet belangrijk) tot 10 (= heel wel belangrijk)?**

* je evenwicht houden = je mogelijkheden om je evenwicht niet te verliezen wanneer je bijvoorbeeld wandelt op een onverharde weg of turnoefeningen uitoefent

Hoe belangrijk vind jij...

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
...je gewicht	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...je spierkracht	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...je sexappeal	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...je evenwicht kunnen houden (*)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...de aantrekkelijkheid van je lichaam	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...de gespierdheid van je lichaam	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...je fysieke fitheid of conditie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...je lichamelijke maten (Small- Medium-Large)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...je uithoudingsvermogen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...je gezondheid	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Duid aan op een schaal van **1 (= helemaal niet akkoord) tot 7 (= helemaal wel akkoord)** in welke mate je het eens bent met volgende uitspraken...

	1	2	3	4	5	6	7
Ik vergelijk mijn uiterlijk vaak met dat van anderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik maak me vaak zorgen of de kleren die ik draag me goed staan	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik maak me vaak zorgen over hoe andere mensen denken over mijn uiterlijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vraag me verschillende keren per dag af hoe ik er uitzie	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Media

Nu volgen enkele vragen over media.

Geef aan hoe vaak jij tijd hebt gependeed aan onderstaande types van televisieprogramma's **in de afgelopen twee maanden?**

	(bijna) Nooit	1 x in 2 maanden	1 à 2 x per maand	1 x per week	1 à 2 x per week	3 à 4 x per week	(bijna) Elke dag
Sitcoms (Vb. The big bang theory en Modern family)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Romantische drama programma's (fictie) (Vb. Gossip girl en Grey's anatomy)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Soaps (Vb. zijn Thuis en Familie)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Reality life docu soaps (Vb. The Kardashians, en Geordie shore)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Romantische reality dating shows (Vb. Are you the one? en Ex on the beach)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Geef aan hoe vaak jij tijd hebt gependeed aan onderstaande media-activiteiten **in de afgelopen twee maanden?**

	(bijna) Nooit	1 x in 2 maanden	1 à 2 x per maand	1 x per week	1 à 2 x per week	3 à 4 x per week	(bijna) Elke dag
Muziek video clips	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Romantische komedies (Vb. Friends with Benefits en Love Actually)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Romantische drama films (Vb. Titanic en The Great Gatsby)

Nu volgen enkele vragen over je favoriete TV-programma's, dus TV-programma's die jij het leukst vindt.

Naar welke 3 TV-programma's heb je **de afgelopen 2 maanden het meest gekeken** ?

Let op: Indien je naar minder dan 3 programma's hebt gekeken, vul je de naam in van slechts 1 of 2 programma('s).

Programma 1

Programma 2

Programma 3

Hoeveel afleveringen van **Programma 1** heb je (ongeveer) bekeken tijdens de **afgelopen 2 weken**? Geef aan met een cijfer.

Hoeveel afleveringen van **Programma 2** heb je (ongeveer) bekeken tijdens de **afgelopen 2 weken**? Geef aan met een cijfer.

Hoeveel afleveringen van **Programma 3** heb je (ongeveer) bekeken tijdens de **afgelopen 2 weken**? Geef aan met een cijfer.

Nu volgen enkele vragen over **sociale media** (bijv. Facebook of Twitter). Gebruik je Facebook, Twitter, Tinder, Grinder, Instagram.... of andere sociale media?

- Nee
- Ja

Hoe vaak heb jij in **de afgelopen twee maanden** volgende sociale media bezocht?

	Altijd	Bijna altijd	Vaak	Geregeld	Soms	Bijna nooit	Nooit
Pinterest	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mode blogs, online tutorials voor mode of andere online informatie gelezen omtrent mode	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Make-up blogs, blogs omtrent kapsels,...	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fitness blogs, blog omtrent spierontwikkeling,...	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hoeveel tijd breng jij gemiddeld door op sociale media?

	0u	0,5u	0,5u - 1u	1u - 1,5u	1,5u - 2u	2u - 2,5u	2,5u - 3u	3u - 4u	4u - 5u	Meer dan 5u	Ik check heel de dag door verschillende sociale media
Weekdagen (maandag tot vrijdag)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Weekenddagen (zaterdag en zondag)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Sommige jongeren gebruiken sociale media om bekende personen te volgen.

Hoe vaak heb jij in de **afgelopen twee maanden** foto's bekeken van bekende personen?

- Altijd
- Bijna altijd
- Vaak
- Geregeld
- Soms
- Bijna nooit
- Nooit

Hoe vaak heb jij **de afgelopen twee maanden** foto's op sociale media laten zien...

Bijna

Bijna

	Altijd	altijd	Vaak	Geregeld	Soms	nooit	Nooit
...waarop je sexy kijkt?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...waarop je er sexy uitziet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...van jezelf in weinig bedekkende kleding (Bv. bikini/zwembroek of ondergoed)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...van jezelf in een sexy houding?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hoe vaak heb jij in de **afgelopen twee maanden** foto's op sociale media gezien van...

	Altijd	Bijna altijd	Vaak	Geregeld	Soms	Bijna nooit	Nooit
... anderen waarop die sexy kijken?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... anderen waarop die er sexy uitzien?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... anderen in weinig bedekkende kleding (Bv. bikini/zwembroek of ondergoed)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... anderen in een sexy houding?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Sommige jongens en meisjes maken foto's of filmpjes met de smartphone of de webcam waarin ze helemaal of bijna bloot zijn. Deze foto's of filmpjes laten ze dan vervolgens aan anderen zien, bijvoorbeeld via sms of snapchat. Dit wordt **SEXTING** genoemd.

Heb je wel eens aan **sexting** gedaan?

- Ja
 Nee

Hoe groot is de kans dat je aan **sexting** zou doen wanneer dit wordt gevraagd door...

	Heel waarschijnlijk	Waarschijnlijk	Beetje waarschijnlijk	Beetje waarschijnlijk/ onwaarschijnlijk	Be...
...de persoon waarmee je een relatie hebt?	☐	☐	☐	☐	
...de persoon waarmee je afsprekt (maar waarmee je geen relatie hebt)?	☐	☐	☐	☐	
...een vriend of vriendin?	☐	☐	☐	☐	
...een facebook- of chat					

vriend/vriendin die je niet kent buiten facebook/chat?	☐	☐	☐	☐
...iemand die je niet of amper kent?	☐	☐	☐	☐
...je ex?	☐	☐	☐	☐

Wanneer **sexting** plaatsvindt, sturen jongeren soms de ontvangen foto of video verder door naar anderen zonder toestemming te vragen aan de persoon die afgebeeld staat op de foto/video.

Heb je dit ooit gedaan?

- Ja
 Nee

Hoe groot is de kans dat jij dit zou doen wanneer de foto/video volgende persoon toont:

	Heel waarschijnlijk	Waarschijnlijk	Beetje waarschijnlijk	Beetje waarschijnlijk/ onwaarschijnlijk	Beetje onwaarschijnlijk	Onw
...de persoon waarmee je een relatie hebt?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...de persoon waarmee je aan het daten bent (maar geen relatie mee hebt)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...en vriend of vriendin?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...een facebook- of chat vriend/vriendin die je niet kent buiten facebook/chat?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...iemand die je niet of nauwelijks kent?	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...je ex?	☐	☐	☐	☐	☐	☐

SEIM

Nu volgen enkele vragen over seks op internet.

Heb je ooit al - bewust of onbewust- naar seks op het internet gekeken (foto's, advertenties en of filmpjes)?

- Ja
 Nee

Hoe vaak heb je **de afgelopen twee maanden** doelbewust naar de volgende dingen op internet hebt gekeken?

	Elke dag	Meerdere keren per week	1 x per week	Meerdere keren per maand	1 x per maand	Minder dan 1 x per maand	Nooit
Foto' s of plaatjes met blote geslachtsdelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Filmpjes met blote geslachtsdelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Foto' s of plaatjes waarop mensen seks hebben	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Filmpjes waarin mensen seks hebben	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Med_Lit_traditional media

Nu volgen enkele vragen over hoe jij over mediabeelden denkt. **Mediabeelden** verwijzen naar beelden die je ziet op bijvoorbeeld TV, magazines, online blogs, maar ook internet pornografie. Sociale media beelden verwijzen naar beelden die je ziet op bijvoorbeeld Facebook en Instagram.

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?

	Helemaal wel	Meestal wel	Wel	Soms wel/ soms niet	Niet	Meestal niet	Helemaal niet
Als ik mediabeelden zie waarin mensen worden afgebeeld met een ideaal lichaam, bedenk ik me wel dat deze lichamen digitaal bewerkt zijn.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik zie hoe spannend het seksleven van media personages is, bedenk ik me wel dat dit niet zo is voor de meeste jongens en meisjes van mijn leeftijd.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Als ik zie hoe jongens en meisjes flirten in media, denk ik eraan dat dit geacteerd/gespeeld is.

Wanneer ik beelden zie van jongens en meisjes op sociale media met een ideaal lichaam, bedenk ik dat deze foto's vaak digitaal bewerkt zijn (bv photoshop).

In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?

	Helemaal wel	Meestal wel	Wel	Soms wel/ soms niet	Niet	Meestal niet	Helemaal niet
Dankzij media leer je wat mooi is en wat niet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dankzij media leer je hoe je met een jongen/meisjes kan flirten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dankzij media leer je hoe je een jongen/meisje kan duidelijk maken dat je seksueel geïnteresseerd bent in hem/haar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Dankzij sociale media leer je welke vrienden mooi zijn en welke niet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hoe belangrijk vind jij het om **kritisch te zijn ten aanzien van mediabeelden over...**

Let op: Met "***kritisch zijn***" bedoelen we dat je jezelf VRAGEN stelt bij wat je ziet en of hoort in de media en hierover wil discussiëren, bijvoorbeeld over de trucjes die bepaald media toepassen (bv. photoshop, ...)

	Helemaal wel	Meestal wel	Wel	Soms wel/ soms niet	Niet	Meestal niet	Helemaal niet
...schoonheidsidealen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...hoe jongens en meisjes met elkaar omgaan, flirten.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...seks	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

In de volgende stellingen peilen we naar de kritische houding van **jouw vrienden** ten aanzien van mediabeelden en -boodschappen.

De meeste van mijn vrienden zijn kritisch over...

	Helemaal	Meestal	Soms wel/ soms	Meestal	Helemaal

	wel	wel	Niet	niet	Niet	niet	niet
...het ideale uiterlijk in media	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...hoe seks wordt afgebeeld in media	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...de manier waarop jongens en meisjes flirten in media	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Enkele vragen over jezelf

In wat volgt stellen we nog enkele vragen over jezelf.

In hoeverre kloppen de volgende uitspraken voor jou... In hoeverre kloppen de volgende stellingen voor jou?

	Klopt helemaal	Klopt	Klopt een beetje	Klopt soms wel/ klopt soms niet	Klopt nauwelijks	Klopt niet	Klopt helemaal niet
Ik haal goede cijfers op school	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben gelovig	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Hoeveel romantische en serieuze relaties heb je al gehad waarin je echt het gevoel had dat je verliefd was op je partner? Antwoord met een cijfer.

Heb je momenteel een romantische en serieuze relatie?

- Ja
- Nee

Hoeveel weeg je ongeveer? Antwoord in kg.

Hoe groot ben je ongeveer? Antwoord in cm.

Voorbeeld: Als je 1m79cm groot bent, antwoord je met het cijfer 179.

Val je op jongens, op meisjes of op beiden?

- Alleen op jongens
- Vooral op jongens, maar ook wel op meisjes
- Evenveel op jongens als op meisjes
- Vooral op meisjes, maar ook wel op jongens
- Alleen op meisjes
- Dat wil ik liever niet zeggen

In hoeverre klopt de volgende uitspraak voor jou...

	Klopt helemaal	Klopt	Klopt een beetje	Klopt soms wel/ soms niet	Klopt nauwelijks	Klopt niet	Klopt helemaal niet
Ik heb veel zelfvertrouwen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Duid aan in welke mate je **'helemaal niet akkoord' (=1) tot 'helemaal wel akkoord' (=5)** gaat met volgende uitspraken over je vrienden...

	1	2	3	4	5
Wanneer mijn vrienden weten dat ik met iets zit, vragen ze ernaar.	☐	☐	☐	☐	☐
Ik vertel mijn vrienden over mijn zorgen en problemen.	☐	☐	☐	☐	☐
Mijn vrienden helpen me mezelf beter te begrijpen.	☐	☐	☐	☐	☐
Wanneer ik me zorgen maak om iets, proberen mijn vrienden begripvol te zijn.	☐	☐	☐	☐	☐

Geef aan of volgende lichamelijke veranderingen al begonnen zijn.

...nog niet echt begonnen	...net begonnen	...echt	...volledig	Weet ik
---------------------------------	--------------------	---------	-------------	---------

	is	is	bezig is	gebeurd is	niet
Vind je dat de groei van haar op je lichaam ... (daarmee bedoelen we op andere plaatsen dan op je hoofd, bijvoorbeeld onder je armen)...	☐	☐	☐	☐	☐

Geef aan of volgende lichamelijke veranderingen al begonnen zijn.

	...nee dat is nog niet gebeurd	...dat is net begonnen	...dat is echt bezig	...dat is volledig gebeurd	...weet ik niet
Heb je gemerkt dat je borsten groter zijn geworden?	☐	☐	☐	☐	☐
Heb je bij jezelf al gemerkt dat je stem zwaarder is geworden?	☐	☐	☐	☐	☐

Bijlage 4: vragenlijst deel B: posttest

KU LEUVEN

Faculteit sociale wetenschappen
Leuven school voor massacommunicatieresearch
Parkstraat 45
3000 LEUVEN, BELGIË

Beste student,

Net zoals vorige keer gaat deze vragenlijst over jouw mediagebruik, en jouw mening inzake seksualiteit, je lichaam en jezelf.

Je zal merken dat de vragen identiek zijn aan die in de vorige vragenlijst. Dit helpt ons een beeld te vormen over hoe adolescenten denken over bepaalde onderwerpen op verschillende tijdstippen (vb. voor of na een vakantie).

Het invullen van de vragenlijst duurt opnieuw circa 30 minuten.

Alvast bedankt voor je medewerking!

Maak een unieke code aan op basis van volgende informatie:

1. De dag waarop je jarig bent (vb. 25 september, dan schrijf je 25)?
2. De twee laatste nummers van je gsm nummer. (als je geen gsm hebt, gelieve dan 00 te schrijven)
3. Het huisnummer van je woonplaats bij je mama. (indien je niet bij je moeder woont, gelieve dan 99 te schrijven)

Voorbeeld: geboren op 17 mei, gsm-nummer 0451 22 54 58, woonadres mama Barelstraat 7

=> Unieke code 17587

Let op: deze code moet identiek zijn aan de code die je vorige keer invulde.

UNIEKE CODE =

.....

A. Enkele vragen over jezelf en je gezin

1. Wat is jouw geslacht: jongen meisje

2. Wat is jouw leeftijd: Ik ben jaar

3.a Aantal broer(s): Ik heb broer(s)

3.b. Aantal zus(sen): Ik heb zus(sen)

4. In welke klas zit je:

5AB 5Cw 5CmE 5D 5 Techniek Wetenschappen

5. Wat is het hoogste diploma dat je moeder heeft behaald?

- geen diploma
- lager onderwijs
- middelbaar onderwijs
- hoge school
- universiteit
- ik weet het niet

6. Is één van je ouders geboren in een ander land dan België? *Bv.: Wanneer je geboren bent in Marokko, duid je aan dat je geboorteland een ander land dan België/ Europees land is*

- nee, beide ouders zijn geboren in België
- Ja, één of beide ouders zijn geboren in een Europees land
- Ja, één of beide ouders zijn geboren in een ander land dan België/Europees land

B. Enkele vragen over je relaties en seksualiteit

1. In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?...

	Helemaal mee eens	Mee eens	Een beetje met eens	Beetje mee eens/ beetje met oneens	Een beetje met oneens	Mee oneens	Helemaal met oneens
Seks is vooral lichamelijk	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Seks is alleen maar een spel	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Seks is een puur lichamelijke behoefte, net als eten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het hoofddoel van seks is jezelf te vermaken	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

2. In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?

Als het over seks gaat dan...

	Helemaal mee eens	Mee eens	Een beetje met eens	Beetje mee eens/ beetje met oneens	Een beetje met oneens	Mee oneens	Helemaal met oneens
...wisselen mijn meningen vaak."	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...weet ik niet zo goed wat ik leuk vind en wat niet."	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...denk ik de ene dag zus en de andere dag zo."	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

3. In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?...

	Helemaal mee eens	Mee eens	Een beetje met eens	Beetje mee eens/ met oneens	Een beetje met oneens	Mee oneens	Helemaal met oneens
In een koppeltje is het normaal dat de jongen al meer ervaring heeft met kussen en seks dan het meisje	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Meisjes die al veel verschillende jongens hebben getongkust worden minder gerespecteerd	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een jongen die een knap meisje niet durft aan te spreken, moet niet verbaasd zijn als zijn vrienden hem flauw vinden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een meisje dat op een onbekende jongen afstapt op een fuif/ feestje kan verwachten dat er over haar wordt geroddeld	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een jongen van mijn leeftijd die nog nooit getongkust heeft is raar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Het is normaal dat jongens vooral geïnteresseerd zijn in knappe meisjes	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een jongen die iets doet voor een mooi meisje doet dit bijna altijd met bijbedoelingen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bij een afspraakje (een date), kan een meisje best wachten tot de jongen haar eerst kust	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Een jongen geeft meer aandacht aan een meisje, als zij er mooi uitziet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. ENKEL VOOR JONGENS

In welke mate stel jij de volgende gedragingen opdat **meisjes** je niet onaantrekkelijk zouden vinden?

	Altijd	Bijna altijd	Vaak	Geregeld	Soms	Bijna nooit	Nooit
Ik draag toffe kleren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik draag gel in mijn haar	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik hou mijn lichaam fit	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

5. ENKEL VOOR MEISJES

In welke mate stel jij de volgende gedragingen opdat **jongens** je niet onaantrekkelijk zouden vinden?

	Altijd	Bijna altijd	Vaak	Geregeld	Soms	Bijna nooit	Nooit
Ik draag mooie kleren	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik draag make-up	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik hou mijn lichaam strak	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

6. Duid aan of je onderstaande seksuele ervaringen wel eens hebt gehad.

	JA	NEE
Tongkussen	☐	☐
Aanraken van elkaars geslachtsdelen	☐	☐
Orale seks geven of nemen	☐	☐
Geslachtsgemeenschap	☐	☐

7. Heb je onderstaande ervaring(en) al eens gehad met iemand waarop je **niet verliefd** was en waar je **geen relatie** mee had?

	JA	NEE
Tongkussen	☐	☐
Aanraken van elkaars geslachtsdelen	☐	☐
Orale seks geven of nemen	☐	☐
Geslachtsgemeenschap	☐	☐

8. Stel, je ontmoet iemand waarmee je geen relatie wilt en waar je ook niet verliefd op bent, maar die je wel seksueel erg aantrekkelijk vindt en je weet van die persoon dat deze seksuele aantrekkingskracht wederzijds is. Hoe groot is de kans dat het volgende tussen jou en deze persoon gebeurt?

	Heel waarschijnlijk					Helemaal onwaarschijnlijk	
Tongkussen	1	2	3	4	5	6	7
Aanraken van elkaars geslachtsdelen	1	2	3	4	5	6	7
Orale seks geven of nemen	1	2	3	4	5	6	7
Geslachtsgemeenschap	1	2	3	4	5	6	7

9. Hoeveel tijd is het geleden dat je seks had?

- ik heb nog nooit seks gehad
- minder dan 2 weken
- tussen de 2 en de 4 weken
- tussen de 4 en de 8 weken
- meer dan 8 weken

10. ENKEL INVULLEN INDIEN JE AL SEKS HAD

Probeer terug te denken aan de **laatste keer dat je seks had met iemand** en duid aan in welke mate je akkoord gaat met volgende uitspraken.....

	Helemaal wel akkoord			Helemaal niet akkoord	
Ik voelde mij erg zenuwachtig toen de andere persoon mijn lichaam verkende en aanraakte	1	2	3	4	5
Het idee om seks te hebben helemaal naakt, maakte mij angstig	1	2	3	4	5
Ik was bezorgd over hoe mijn lichaam eruit zag	1	2	3	4	5
Ik maakte me zorgen over de reactie van de andere persoon op mijn lichaam zonder kleren	1	2	3	4	5
Ik kon enkel seks hebben in het donker zodat de andere persoon mijn lichaam niet kon zien	1	2	3	4	5

11. ENKEL INVULLEN INDIEN JE NOG NOOIT SEKS HAD

Probeer te denken aan de eerste keer dat je ooit seks zal hebben met iemand en
duid aan in welke mate je akkoord gaat met volgende uitspraken...

	Helemaal wel akkoord			Helemaal niet akkoord	
	1	2	3	4	5
Ik zou mij zenuwachtig voelen als de andere persoon mijn lichaam zou verkennen en aanraken	1	2	3	4	5
Het idee om seks te hebben helemaal naakt, maakt mij angstig	1	2	3	4	5
Ik zou bezorgd zijn over hoe mijn lichaam er zou uitzien	1	2	3	4	5
Ik zou me zorgen maken over de reactie van de andere persoon op mijn lichaam zonder kleren	1	2	3	4	5
Ik zou enkel seks kunnen hebben in het donker zodat de andere persoon mijn lichaam niet kan zien	1	2	3	4	5

C. Enkele vragen over je lichaam.

12. In hoeverre ben je het eens met de volgende uitspraken?...

	Helemaal mee eens	Mee eens	Een beetje met eens	Beetje mee eens/ beetje met oneens	Een beetje met oneens	Mee oneens	Helemaal met oneens
Als ik mijn lichaam vergelijk met dat van leeftijdsgenoten, ben ik ontevreden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik heb de neiging om mijn lichaam te verbergen (bv. door losse kleren te dragen)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Als ik in de spiegel naar mijn lichaam kijk, ben ik ontevreden	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ik ben jaloers op het uiterlijk van anderen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

13. Duid aan op een schaal van 1 (= **helemaal wel eens**) tot 7 (**helemaal niet eens**) in welke mate je het eens bent met volgende uitspraken...

1. Ik zou graag willen dat mijn lichaam er uitziet zoals dat van de personen op TV.	1	2	3	4	5	6	7
2. Ik vergelijk mijn lichaam met de lichamen van TV personages en van filmsterren.	1	2	3	4	5	6	7
3. Ik zou graag willen dat mijn lichaam eruitziet zoals dat van de modellen in tijdschriften.	1	2	3	4	5	6	7
4. Ik zou graag hebben dat mijn lichaam eruitziet zoals het lichaam van filmsterren	1	2	3	4	5	6	7
5. Ik zou graag willen dat mijn lichaam eruitziet zoals dat van de personen in tijdschriften.	1	2	3	4	5	6	7
6. Ik wou dat ik eruit zag zoals de modellen in videoclipen.	1	2	3	4	5	6	7
7. Ik vergelijk mijn uiterlijk met het uiterlijk van personen in tijdschriften.	1	2	3	4	5	6	7
8. Ik probeer eruit te zien zoals TV personages.	1	2	3	4	5	6	7
Ik vergelijk mijn uiterlijk met het uiterlijk van TV personages en van filmsterren	1	2	3	4	5	6	7

14. In hoeverre vind je volgende lichaamskenmerken belangrijk 1(= **helemaal niet belangrijk**) tot 10 (= **helemaal wel belangrijk**)? * je evenwicht houden = je mogelijkheden om je evenwicht niet te verliezen wanneer je bijvoorbeeld wandelt op een onverharde weg

Hoe belangrijk vind jij...

je gewicht	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
je spierkracht	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
je sexappeal	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
je evenwicht kunnen houden	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
de aantrekkelijkheid van je lichaam	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
de gespierdheid van je lichaam	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
je fysieke fitheid of conditie	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
je lichamelijke maten (small, medium, large,..)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
je uithoudingsvermogen	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
je gezondheid	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

15. Duid aan op een schaal van 1 (= **helemaal niet akkoord**) tot 7 (**helemaal wel akkoord**) in welke mate je het eens bent met volgende uitspraken...

Ik vergelijk mijn uiterlijk vaak met dat van anderen	1	2	3	4	5	6	7
Ik maak me vaak zorgen of de kleren die ik draag me goed staan	1	2	3	4	5	6	7
Ik maak me vaak zorgen over hoe andere mensen denken over mijn uiterlijk	1	2	3	4	5	6	7
Ik vraag me verschillende keren per dag af hoe ik er uitzie	1	2	3	4	5	6	7

D. Enkele vragen over media.

16. Geef aan hoe vaak jij tijd hebt gespendeerd aan onderstaande types van televisieprogramma's **in de afgelopen twee weken?**

	(bijna) Nooit	1x in 2weken	1x per week	1à2 x per week	3à4 x per week	(bijna) elke dag
Sitcoms (Vb. The big bang theory en Modern family)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Romantische drama programma's (fictie) (Vb. Gossip girl en Grey's anatomy)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Soaps (Vb. zijn Thuis en Familie)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Reality life docu soaps (Vb. The Kardashians, en Geordie shore)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Romantische reality dating shows (Vb. Are you the one? en Ex on the beach)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

17. Geef aan hoe vaak jij tijd hebt gespendeerd aan onderstaande types van media **in de afgelopen twee weken?**

	(bijna) Nooit	1x in 2weken	1x per week	1à2 x per week	3à4 x per week	(bijna) elke dag
Muziek video clips	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Romantische komedies (Vb. Friends with Benefits)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Romantische drama films (Vb. Titanic en The Great Gatsby)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

18. Naar welke 3 TV-programma's heb je **de afgelopen 2 weken het meest gekeken**?

Let op: Indien je naar minder dan 3 programma's hebt gekeken, vul je de naam in van slechts 1 of 2 programma('s).

Programma 1 =

Hoeveel afleveringen **van dit programma** heb je (ongeveer) bekeken tijdens de **afgelopen 2 weken**?

.....

Programma 2 =

Hoeveel afleveringen **van dit programma** heb je (ongeveer) bekeken tijdens de **afgelopen 2 weken**?

.....

Programma 3 =

Hoeveel afleveringen **van dit programma** heb je (ongeveer) bekeken tijdens de **afgelopen 2 weken**?

.....

19. Nu volgen enkele vragen over **sociale media** (bijv. Facebook of Twitter).

Gebruik je Facebook, Twitter, Tinder, Grinder, Instagram.... of andere sociale media?

Ja

Nee

Indien jou antwoord "NEE" is ga dan naar VRAAG 25

20. Hoe vaak heb jij in **de afgelopen twee weken** volgende sociale media bezocht?

	Altijd	Bijna altijd	Vaak	Geregeld	Soms	Bijna nooit	Nooit
Pinterest	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mode blogs, online tutorials voor mode of andere online informatie gelezen omtrent mode	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Make-up blogs, blogs omtrent kapsels,...	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Fitness blogs, blog omtrent spierontwikkeling,...	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

21. Hoeveel tijd bracht jij **de afgelopen 2 weken** gemiddeld door op sociale media?

	0u	0.5u	0.5u-1u	1u-1.5u	1.5u-2u	2u-2.5u	2.5u-3u	3u-4u	4u-5u	Meer dan 5u	Ik check heel de dag door verschillende sociale media
Weekdagen (maandag tot vrijdag)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Weekend-dagen (zaterdag en zondag)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

22. Sommige jongeren gebruiken sociale media om bekende personen te volgen. Hoe vaak heb jij in de **afgelopen twee weken** foto's bekeken van bekende personen?

Altijd	Bijna altijd	Vaak	Geregeld	Soms	Bijna nooit	Nooit
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23. Hoe vaak heb jij **de afgelopen twee weken** foto's op sociale media laten zien...

	Altijd	Bijna altijd	Vaak	Geregeld	Soms	Bijna nooit	Nooit
...waarop je sexy kijkt?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...waarop je er sexy uitziet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...van jezelf in weinig bedekkende kleding (Bv. bikini/zwembroek of ondergoed)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...van jezelf in een sexy houding?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

24. Hoe vaak heb jij in de **afgelopen twee weken** foto's op sociale media gezien van...

	Altijd	Bijna altijd	Vaak	Geregeld	Soms	Bijna nooit	Nooit
... <u>anderen</u> waarop die sexy kijken?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... <u>anderen</u> waarop die er sexy uitziet?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... <u>anderen</u> in weinig bedekkende kleding (Bv. bikini/zwembroek of ondergoed)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
... <u>anderen</u> in een sexy houding?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

25. Sommige jongens en meisjes maken foto's of filmpjes met de smartphone of de webcam waarin ze helemaal of bijna bloot zijn. Deze foto's of filmpjes laten ze dan vervolgens aan anderen zien, bijvoorbeeld via sms of snapchat. Dit wordt **SEXTING** genoemd.

Heb je wel eens aan **sexting** gedaan?

Ja Nee

26. Hoe groot is de kans dat je aan *sexting* zou doen wanneer dit wordt gevraagd door...

	Heel waarschijnlijk			Helemaal onwaarschijnlijk			
...de persoon waarmee je een relatie hebt?	1	2	3	4	5	6	7
...de persoon waarmee je afspreekt (maar waarmee je geen relatie hebt)?	1	2	3	4	5	6	7
...een vriend of vriendin?	1	2	3	4	5	6	7
...een facebook- of chat vriend/vriendin die je niet kent buiten facebook/chat?	1	2	3	4	5	6	7
...iemand die je niet of amper kent?	1	2	3	4	5	6	7
...je ex?	1	2	3	4	5	6	7

27. Wanneer *sexting* plaatsvindt, sturen jongeren soms de ontvangen foto of video verder door naar anderen zonder toestemming te vragen aan de persoon die afgebeeld staat op de foto/video.

Heb je dit ooit gedaan?

Ja Nee

EN Hoe groot is de kans dat jij dit zou doen wanneer de foto/video volgende persoon toont:

	Heel waarschijnlijk			Helemaal onwaarschijnlijk			
...de persoon waarmee je een relatie hebt?	1	2	3	4	5	6	7
...de persoon waarmee je afspreekt (maar waarmee je geen relatie hebt)?	1	2	3	4	5	6	7
...een vriend of vriendin?	1	2	3	4	5	6	7
...een facebook- of chat vriend/vriendin die je niet kent buiten facebook/chat?	1	2	3	4	5	6	7
...iemand die je niet of amper kent?	1	2	3	4	5	6	7
...je ex?	1	2	3	4	5	6	7

28. Heb je ooit al - bewust of onbewust- naar seks op het internet gekeken (foto's, advertenties en of filmpjes)?

Ja Nee

Indien jou antwoord "NEE" is ga dan naar VRAAG 30

29. Hoe vaak heb je **de afgelopen twee weken** doelbewust naar de volgende dingen op internet hebt gekeken?

	(bijna) Nooit	1x in 2weken	1x per week	1à2 x per week	3à4 x per week	(bijna) elke dag
Foto's of plaatjes met blote geslachtsdelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Filmpjes met blote geslachtsdelen	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Foto's of plaatjes waarop mensen seks hebben	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Filmpjes waarin mensen seks hebben	☐	☐	☐	☐	☐	☐

E. Nu volgen enkele vragen over hoe jij over mediabeelden denkt.

Mediabeelden verwijzen naar beelden die je ziet op bvb TV, magazines, online blogs, maar ook internet pornografie. Sociale media beelden verwijzen naar beelden die je ziet op bvb Facebook en Instagram.

30. Duid aan op een schaal van **1 (= helemaal wel akkoord)** tot **7 (helemaal niet akkoord)** in welke mate je het eens bent met volgende uitspraken...

Als ik mediabeelden zie waarin mensen worden afgebeeld met een ideaal lichaam, bedenk ik me dat deze lichamen digitaal bewerkt zijn.	1	2	3	4	5	6	7
Wanneer ik zie hoe spannend het seksleven van media personages is, bedenk ik me wel dat dit niet zo is voor de meeste jongens en meisjes van mijn leeftijd.	1	2	3	4	5	6	7
Als ik zie hoe jongens en meisjes flirten in media, denk ik eraan dat dit geacteerd/gespeeld is.	1	2	3	4	5	6	7
Wanneer ik beelden zie van jongens en meisjes op sociale media met een ideaal lichaam, bedenk ik dat deze foto's vaak digitaal bewerkt zijn (bv photoshop).	1	2	3	4	5	6	7

31. Duid aan op een schaal van **1 (= helemaal wel akkoord)** tot **7 (helemaal niet akkoord)** in welke mate je het eens bent met volgende uitspraken...

Dankzij media leer je wat mooi is en wat niet	1	2	3	4	5	6	7
Dankzij media leer je hoe je met een jongen/meisjes kan flirten	1	2	3	4	5	6	7
Dankzij media leer je hoe je een jongen/meisje kan duidelijk maken dat je seksueel geïnteresseerd bent in hem/haar	1	2	3	4	5	6	7

Dankzij sociale media leer je welke vrienden mooi zijn en welke niet **1 2 3 4 5 6 7**

32. Hoe belangrijk vind jij het om **kritisch te zijn ten aanzien van mediabeelden over...**

Let op: Met "*kritisch zijn*" bedoelen we dat je jezelf VRAGEN stelt bij wat je ziet en of hoort in de media en hierover wil discussiëren, bijvoorbeeld over de trucjes die bepaald media toepassen (bv. photoshop, ...)

	Helemaal wel	Meestal wel	wel	Soms wel/ soms niet	Niet	Meestal niet	Helemaal niet
...schoonheidsidealen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...hoe jongens en meisjes met elkaar omgaan, flirten	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...seks	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

33. In de volgende stellingen peilen we naar de kritische houding van **jouw vrienden** ten aanzien van mediabeelden en -boodschappen.

De meeste van mijn vrienden zijn kritisch over...

	Helemaal wel	Meestal wel	wel	Soms wel/ soms niet	Niet	Meestal niet	Helemaal niet
...het ideale uiterlijk in media	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...hoe seks wordt afgebeeld in media	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...de manier waarop jongens en meisjes flirten in media	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

F. Nog enkele vragen over jezelf.

34. Hoeveel romantische en serieuze relaties heb je al gehad waarin je echt het gevoel had dat je verliefd was op je partner? Antwoord met een cijfer

35. Heb je momenteel een romantische en serieuze relatie?

Ja Nee

36. Val je op jongens, op meisjes of op beiden?

- Alleen op jongens
- Vooral op jongens maar ook wel op meisjes
- Evenveel op jongens als op meisjes
- Vooral op meisjes maar ook wel op jongens
- Alleen op meisjes
- Dat wil ik liever niet zeggen

37. In hoeverre klopt de volgende uitspraak voor jou?

	Klop helemaal	Klopt	Klopt een beetje	Klopt soms wel/ soms niet	Klopt nauwelijks	Klopt niet	Klopt helemaal niet
Ik heb veel zelfvertrouwen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐